

Tabula quattuor librorū

Summariū libri de consolatōne theologie.

A proemio no

tant quattuor cause theologicę
consolatōnis. que sunt Spes
Scriptura Patientia et Doctri-
na. ¶ In primo metro desct miserā ciuiliſ
dissensiois. ¶ In p̄ma p̄sa primi libri collo-
quunt monicus. id ē solitari⁹. et volucer. i.
nunciū intermedī⁹ / sub statu pegrini seu
viatoris / et de ei⁹ consolatōe p̄ theologiaz.
¶ In sc̄do metro ponit laus theologie i hoc
q̄ est efficac̄ consolari. ¶ In sc̄da p̄sa ponit
primo q̄ theologia suā consolatōem incho-
at vbi et vnde definit p̄hica p̄solatio. scz q̄
cuncta agim⁹ ante oculos iudicis cūcta cer-
nētis. Ampli⁹. q̄ triplex est iudiciū dei vñ
cōsurgit in nobis spes et timor / et quō se co-
mitant. Ampli⁹. q̄ cū sobrietate p̄t vtiliter
recogitari et tradi p̄sideratio iudiciorū dei
in p̄destinatōe et reprobatoe / sic fecit apl's.
Et deinde qualiter orit̄ inde p̄solatio inti-
ma et solis expertis cognita. ¶ In terciō me-
tro agit de sentimēto tal' consolatōnis. ¶ In
tercia p̄sa agit p̄rio i speciali si causa sit ali-
qua cur de' istū vel illū p̄destinauerit. Dei
de cū qua cautela talis consideratio in par-
ticulari debeat aut possit admitti. Demuz
quo pacto p̄t q̄erari spes in deo. ¶ In q̄rto
metro ponuntur exēpla quō p̄ tēptatōes nō
euellit spes. ¶ In quarta p̄sa tradit̄ p̄mo i
quo spes cōsistit. et q̄ de nullo hic est despe-
randū. Ampli⁹. quō p̄ summā desp̄tōem
venit ad spem: et quātū sit vtilis p̄sideratō
diuine p̄destinatōis. Rursus agit de corro-
boratōe sp̄ci exēplo sc̄toz. et quō stat cuz
libertate. nec tñ plene pōt hoc intelligi sine
gratia dei que est vinctio docens de om̄ibz.
¶ In quinto et vltimo metro ponit com-
patio cuiusdā nauis / qui ex medijs tempe-
statibz exilit in locū tutū et secretū.

De secundo libro

tabula.

¶ In prima p̄sa secundi libri fit sermo
de statu pegrini interferēdo d̄ varijs
speciebz false sp̄ci. et addēdo q̄ ex p̄sidera-
tione diuine bonitatis oīa libere gubnātis
sumit̄ secunda causa theologicę consolatōis.
¶ In primo metro reprobat̄ opinio phoz

q̄ deus agit d̄ necessitate nature. sicut sol lu-
men suū. ¶ In secūda p̄sa dat̄ ratio cur di-
uina volūtas nō est dicenda agere ad extra
d̄ necessitate nature. Quō p̄terea p̄cedit ali-
ter theologia q̄ philosophia. Addit̄ distin-
ctio trimēbris d̄ volūtatē hūana et de p̄for-
mitate eius ad diuinā. ¶ In sc̄do metro de
clarat̄ qualiter affectōes et industrie q̄ spar-
sim sunt in brutis animalibz / collecte sunt i ho-
mine et in ei⁹ ratōe cui subdit̄ ei⁹ appetit⁹.
¶ In terciā p̄sa fit cōquestio sup̄ difficulta-
te quā pati libez arbitriū in regēdo corp⁹
cōformiter ad rectā ratōem. et de modo cō-
formādi volūtatē humanā diuine exēplo
christi. Tandem causa. reddit̄ de varietate
iudiciorū humanoz. ¶ In terciō metro da-
tur ratio diuersificatōis iudicij ratōis p̄ si-
militudinē lumis visi p̄ nubes aut in specu-
lis variatis. ¶ In quarta p̄sa fit inuestiga-
tio q̄liter adiunat̄ libtas arbitrij. Et inferit̄
q̄ nihil est casuale vel fortuitū in or die ad
p̄mā causam. et iuxta quē sensum ip̄a possz
dici fortuna vel fatū. Addit̄ qualiter ex his
que deus inuenit̄ reuelasse et p̄sciuisse pul-
cerrime et salubres v̄itates elucescūt. ¶ In
q̄rto metro docemur sub exēplo quad:upli-
ci q̄liter inseq̄ debem⁹ dei voluntatē.

Tabula terciū libri

¶ In prima p̄sa terciū libri post recapit-
ulatōem inchoat sermo de consolati-
one theologie p̄ patientiā describen-
do qd̄ sit zelus. ¶ In p̄mo metro docet̄ p̄ si-
militudinē ignis et fuliginis q̄ntū piculo-
sus est zelus si nō gubernet̄ rōe. ¶ In secun-
da p̄sa deducit̄ hoc idem p̄ affect⁹ huma-
nos dādo causam cur zel⁹ turbat iudiciūz
velut in somnijs. Quat̄ p̄terea zelus esse de-
beat tā in habentibz auctoritatē regitiuam
q̄ in carētibz ea. Deniqz notatur p̄les cau-
se turbatiue zeli in rectoribz. ¶ In secundo
metro laudat̄ vita solitaria sibi vacās. ¶ In
tercia p̄sa fit sermo de illoz zelo q̄ nō habēt
regimen aliq̄d publicū / docēdo sub q̄bus-
dam regulis qualiter et vbi debeant vti vl'
nō vti zelo suo. ¶ In terciō metro docemur
q̄ qlibet sit p̄tent⁹ vocatiōe sua. et fm̄ illam
bñ agat. et ita p̄derit oibz ne se ledet. ¶ In
q̄rta p̄sa declarat̄ quō solitari⁹ p̄t oibz p̄fi-
cere. Deinde subiūgitur sermo de patientia
q̄ in ea p̄solatio theologica reponat̄. ¶ In
q̄rto metro ponit̄ vtilitas patientie sub exē-
plo Job afflictī.

Tabula quarti libri.

A quarto libro p̄sa prima loquit̄ de
trepidatiōe cōscientie humane. respe
ctu iudicioꝝ dei. Et q̄ nihilomin⁹
labores assumēdi sunt p̄ republica ⁊ adiu
torio alioꝝ fundādo se in doctrina sacra.
¶ In primo metro dat̄ ratio cur de⁹ legem
naturale dedit in scriptis lapideis. Dehinc
in euāgelica lege reperit̄. ¶ In secūda pro
sa ponit̄ diffuse distinctio de triplici certi
tudine. addendo q̄liter intelligi debeat ill⁹
Gregorij. Bonaz metū est culpa agnosce
re vbi culpa nō ē. Et q̄liter potest hoc sine
mēdacio fieri. ¶ In secūdo metro docemur
qualit̄ vti debeat⁹ scrupulis orientib⁹ ex
preteritis culpis. ¶ In terciā p̄sa fit iterum
sermo sup̄ eadem re. docēdo q̄ serenatio cō
scientie p̄ sentimēta deuota nō est signū effi
cax diuine gr̄ie gr̄ū facientis. Addit̄ de mo
do se habēdi respectu scrupuloꝝ consurgē
tū circa ea q̄ sunt posteri⁹ agenda. et qualis
certitudo sufficit. ⁊ vnde colligit̄. ¶ In ter
cio metro loquit̄ q̄ p̄cepta legis nature sūt
etiā p̄cepta fidei ac legis euāgelice. cōque
rendo de errorib⁹ contingentibus circa ea.
¶ In quarta p̄sa loquit̄ incidenter de theo
logis ⁊ iuristis. quales esse deberēt. et q̄les
aliq̄ sunt. Concludēdo q̄ in morali nego
cio nō p̄t vnīuersal̄ ars tradi q̄ cōferre suffi
ciat certitudinē in particulari. q̄libet agibi
li. quā p̄surgere possint scrupuli mētis in
q̄tatiui. ¶ In quarto metro docet̄ quomo
do par̄ mentis possit aut debeat inueniri.
¶ In quinta p̄sa ponit̄ sub p̄sona theologie
grandis oratio p̄solatoria sup̄ casib⁹ huma
nis. nominatim illi⁹ q̄ tūc franciā turba
bat. Concludēdo sup̄mū cōsolatiōis theo
logie ḡdū in animi p̄paratiōe ad martyriū.

Finit tabula quattuor libꝝ
de consolatiōe theologie

Nota pro intelle

ctu hui⁹ dyalogi. q̄ volucer est intellectus
discursiu⁹ et ratiocinatiu⁹. Bonic⁹ est in
tellectus meditatiu⁹ et inq̄sitiuus. Peregri
nus est hō cōtemplatiu⁹ simul et actiuus.
¶ Pro sensu vero l̄rali notandū q̄ cū eximi
us doctor. Iohes de Berson ex cōcilio cō
stātiē. recedēs /frāciā. p̄t̄ minas duc̄ bur
gundie perere nō auderet. secessit in mon

tana Bauarie. Ibiq̄ in Rathemburg opi
do. anno dñi. Mccccvij. scripto h̄ dy
logo it̄roduct̄ volucer̄ nūciū a se pegrino.
ad Johannē monachū fr̄em suū. q̄ p̄oz ce
lestinoꝝ iugduni degebat. p̄ferentē quem
admodū p̄ theologiā pegrinatiōem suā cō
solef. Et sicuti Boetiū de p̄solatiōe p̄hie in
forma scribēdi imitat̄. ita etiā p̄solatiōis ar
gumentū vbi ille dimisit. hic cōtinuare co
nātur.

Sequit̄ liber p̄mus de consola
tione theologie.

Liber de consolatiō

ne theologie Incipit feliciter.

Uecūq̄ scri

pra font̄ (ait magn⁹ ille disci
pul⁹ theologie paul⁹) ad no
strā doctrinā scripta sūt. vt
p̄ patientiā et p̄solatiōē scri
pturaz spem habeam⁹. ¶ Cōueniūt aliq̄n
sup̄ hoc verbo volucer. cursor leuis expli
cās vias suas. Et monic⁹ in religione de
gens. Qui vt vidit q̄ volucer sibi notissi
m⁹ ad se venit de longinquo. multa q̄dē su
per multis. sed multa pl⁹ pl̄ima sup̄ adue
na q̄dam germano suo p̄quirere disposuit.
Cui⁹ inquisitiōem ⁊ alteri⁹ responsiōē se
q̄ns dyalogus explicabit. et hoc p̄ quadri
duū sub tetragano p̄siderationū. Due licz
ad inuicē amūcent. erit t̄m̄ appropriat⁹ pri
ma de p̄solatiōe theologie p̄ spem in p̄repla
tione diuini iudicij. Secūda p̄ scripturā i re
uelatiōe regiminis mūdi. Tercia p̄ patien
tiā in zeli moderatiōe. Quarta p̄ doctrinaz
in cōscientie serenatiōe. Deus autē paciētie
⁊ cōsolatiōis consolet̄ nos in om̄i tribulati
one nostra. et det sermonē rectū in ore duo
rum. Quoꝝ volucer sic incipit.

Primū metrū primū

libri Elegiacū. in quo desctur miseria cini
lis dissensionis. Locoꝝ dat̄ in genere carmi
nis primo metro Boetiū de consolatiōe phi
losophie.

Carmina

f Epe p̄egrinas volucer transmi
sus in oras
Regrediens. patrie menia iā video

De consolatiōe theologie

Dulcis aue natal' hum' / tu franciā felix
Inclita parisi' / nobile palladiū.
Deu qd id est / seno bellonā cerno tumultu
Lūili furere / sanguine cuncta replet.
Spiri' in mediū missus / stiginis errat /
Obtruncant gladijs mutuo se pprijs
Carcerib' tradit' alios / aut flumē mergūt.
Dēbraq; torturis plūma dilaniant.
Pars queuis dici pietas vult / publica cu
Lōmoda. q̄ patē viscera rūpūt ouās. (rās
Iusticie vultus atrox mentis erinis.
Rex iuuo te clāmās regia scepra rapit.
Exuperat syllam / athilinā crimie vincūt.
Uim p virtute bellicus horror habet.
Non pater a natis tur' / fratrēq; perire
Vult frater. soceri mōrs venit a genero.
Clerū / militiā / ciues / sine lege reclusos
Carcere / plebs rabida sicut onēs ingulat.
Null' adest noster respectus religionis
Iura sepulture denegat impietas.
Quisquis opes vl' diuitias famat' habere /
Obijcitur titulus pditionis ei.
Eligit hic partē neutrā defendere partis /
Dox vtriusq; patet innocuus iugulo.
Nec satis est alijs vni se tradere parti /
Nī se flagitijs conscelerent paribus.
Quid q̄ te patriam pulchrā violare vocat'
Extera gens / hostis te lacerādo rapit.
Nulla fides pietasq; manes / pfundit omē
Falsq; nephas / regnat horrida tesiphone.
Extremos nonne fuerat iocūdi' indos /
Aut glaciale solū me penetrasse pri' .
Aduena tu felix alia te parte receptans /
Nāq; patent oculis nō mala tāta tuis.
Verū mōach' h' degit / sua claustra subibō
Ec de fratre suo fecero verba sibi.

Prosa prima libri

primi.

Monicus

Be St ne volucer quē video? Et cer
te is est. Dic pcor o volucer vñ ve
nis: que noua fers: qualis ad me te modo
fors attulit. ¶ Volucer. Scito monice
quoniā in cōstantiēsi cōcilio generali cum
germano tuo cōuersatus vsq; ad finalē sū
mi pontificis egressum. tādē diuerticula
q̄rens erini cū eodē. qui iuxta cognomē su
um pegrin' effici maluit in terra aliena / q̄
ad suos huc regredi. ¶ Monicus Satis

est volucer. si certū me facere potueris qd
agit dilectus anime mee. qd amor cordis
mei. Nōne dolet velut erulem se fieri in ig
nota et longinqua regiōe / vbi linguā quā
nō nouerat audit: Nonne subtristis est se
poni sub modio / vel in obscuris sic mortu
os seculi. qui lucere sup candelabrū fuerat
institur'. ¶ Volucer. Nihil prius o mo
nice tēporū tēpestare pēsata / proq; diutur
na animi pparatiōe qua sibi pūiderat oīa
que occurisset equanimiter tolerāda. Satis
det poti' in dño magnificās eum. et exul
tat spiri' q̄s i deo saluari suo. deputās
se adiutū meritis et p̄cijs aliorū. Itaq; de
se securus / et in se dño miserāte trāquillus.
deslet miserā patrie pprie. indignissimāq;
sortē. Cui' tamē calamitat' media pars nō
est sibi nūciata / quā oculis pprijs horrens
intueor. Quinetiā sup cōculcatōe veritatis
et iusticie plorās ingemiscit. Miserabilem
deniq; ciuitatis celeberrime desolatōnē (tā
q̄ hieremias ruinas hierusalē) lamentatur
¶ Monicus. Qua ratōne fieri potest o
volucer. q̄ exula patria / a parentib' / a pro
pinquis / a notis et amicis nō angustiet in
corde / nō in animo cōturbet: ¶ Volucer.
Monice. nihil difficile est volēti. Demi
nisti puto vt aduena noster semp in medijs
etiā turbis et vrbib' solitudinē sibi q̄sinit et
dilexit. Solitudinē loquor que est a curis
forinsecis / et hominū calūnijs vacatio. p
bans illud sapiētis. qui minorat' actu per
cipiet sapiētia. ¶ Monicus Scio volu
cer et exper' testor. ¶ Volucer Ecce autē
nūc elongauit fugiēs et māsit in solitudie /
expectans eū qui saluum se fecit a pusillani
mitate spiri' et tēpestare / quoniā vidit ini
quitatē et contradictōem in ciuitate. Euo
lauit sicut passer / erepta de laqueo venan
tū. Undiq; nimirū sibi parabant' insidia
rū tendicule. Enatauit vt potuit / a naufra
gio reipublice. p̄stolans si forte postmodū
sit spes. Nihil tandē se vidēs aduersus cur
rentē furoris impetū nitendo pficere / desu
lūt aliorum a curru publici regiminis / ce
dens raptui p̄ualentis nequicie et malicie /
quā ad p̄sens nō vincit sapiētia. ¶ Moni
cus. Vincet tamē aliquando / crede mihi
volucer. Dagna quippe et fortis est ve
ritas et sup opnia vincit ac p̄ualet. ¶ Vo
lucer. ¶ Veritas o monice quando vincet
nescio. hoc vñū pprijs oculis inspicio iu
sta vocē ysaiē q̄ conuersum est retrosum

iudiciū/et iusticia longe stetit. quia corru-
it in platea veritas /et equitas nō potuit in-
gredi. quoniā facta est veritas in obliuio-
nez. et qui recessit a malo p̄de patuit. Quo
contra videre est falsitatē. nō qualem cūq;
sed hereticā prauitatē in via mandatorum
dei/que pambulat vicos et plateas /erecta
ceruice insultās catholice veritati cū defen-
soribus suis. proterit eos pedib; sor didissi-
mis. Ac de ipis tanq; dñā victoriosissima
triūphare gloriat̄.

Ronicus

P Rob dei et hominū fidem .dic oro
volucer vnde talis euersio? **Rōne**
sancta generalis synod⁹ que pro ve-
ritatis tuitōne principaliter instituta fue-
rat/se cultrice h̄mōi veritatis exhibuit atq;
protectrice. Verū hanc interim querelam
omissam volo quoniā cupit anim⁹ et te co-
gnoscere quibus exercitijs se refouet frater
quē torpere nequaq; putauerim ierti ocio.
quib; insuper armis spiritualib; aduersus
iniquos fortune seuientis imper⁹ congregi
solitus est. ne tristitia seculi que mortē ope-
rat̄ ipm vel deiciat vel absorbeat. ¶ **Uolu-**
cer. De vera et solida peregrini cōsolatio-
ne tecū sermonē habiturus significo in pri-
mis q; cam accipit doctrine theologia/que
eōmitē se dedit pegrinatōni sue. Ab infan-
tia enim sacras lras nouit/ neq; furor hosti-
lis neq; terror puertere potuit. quin psequē-
retur iter suū/ de qua sapiēs Attingit er-
go ait a fine vsq; ad finē fortiter / et disponit
ōmnia suauiter. Hanc amauit et exquisiuit
eā a iuuentute mea/et quesitū sp̄sāmi mibi
eā assumere. et amator fact⁹ sum forme il-
lius (Sequit̄ consolatio) intrās in domū
meam conuiescā cum illa. Non enī habet
amaritudinē conuersatio illius. Nec tediū
conuictus illi⁹ sed leticiā et gaudiū. ¶ **In-**
cu⁹ p̄coniū ita libet metro pangere.

Secundū metrum

primi libri dactylicū alemaniū tetrametrū
hypercatalecticū. In quo ponit̄ laus theo-
logie /in hoc q; est efficac̄ cōsolari. Et cur-
rit cum secūdo metro Boetij. Heu quā p̄-
cipiti.

D **f** Elie theologus pulcra sophia
Lui vult a puero se dare sponsam

Que castum tenero stringit amore
Eius se vocitans iure forozē.

Casus se sociam p̄bet in omnes
Ac vite releuat tedia meste.
Solatur resonans cantica syon
Securoq; regit limite gressus.
Spes et vera fides concomitant̄/
Et diuinus amor. quadraq; virtus
Prudens sobriaq; fortis et equa/
Donorūq; cohortis iuncta beatis.
Ad te si tribulans foris ruit vlla.

Duris increpitans torua flagellis!
Perstes. impauido suscipe vultu
Nam sic viuūt/est par in amaro.

Nam si flammigeris in tonat ether
Fractus fulminibus /totus et orbis
In se dissiliat si caro cedit

Dens esto stabilis /sedere centa.

Nec tu quesieris herculis arma/
Nec grandes validis virib; artus/
Plus horreda satis /q; superarit.

Hac iutrice potes pdere monstra.

Infandas erebi carmine pestes
Ticit qñ lyram temperat orpheus/
Dollescunt lapides /flumina sydunt

Sed se non superat victus amore.

At vero cythara dum modulā
Pastor postea r̄g carminis odas/
Duas aptat fronsis /oculus exit

Nequam spiritus a rege saule
Ergo nemo satis theologie
Laudes extulerit /tanta patrantis.

Qua cure fugiunt /mens hilarescit /
Que virtute sua monstra trucidat.

Cuius vi rapitur aduena /degens
Terris /ad nitidum scandere ccelum.

Excelsa residens cernit ab arce.
Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

Fortunam merito rectus vtranz

De consolatiōe theologie

Noli mirari monice si theologia philoso-
phie p̄ficiat / quoniā sicut naturā gratia / si-
cut ancillā domina / ⁊ discipulā magistra / si-
cut tēpus eternitas / sicut ratiocinatiōnē in-
telligentia / sicut visibilia ea que nō vident̄.
sic theologia philosophiā exuperat / quam
nō abiicit sed in obsequiū sumit. Est autē
lex diuinitatis et ordo. vt sup̄rema inferio-
rū iungant̄ ad superiorū infima / mox con-
catenatiōnis. veluti Plato loquebat̄ / que ī
corporalibz argentea / in spiritualibz aurea
vocabat̄. Et plane hanc in scala iacob gra-
duum figuratiōem accipim⁹. ¶ Propterea
sub cōpendio p̄cedentes inducem⁹ theolo-
giā inchoantē verbū ab illo sup̄mo / quo
philosophia consolatiōnem suam apud bo-
etiū terminauit. Ita enim recto b̄ cuiatōz
ordine p̄cedet theologia / sursum machinā
sue ductōis erigēs. si philosophie sibi fū-
damenta subtraherit. ¶ Quale vero sit illd̄
quod postremū philosophia posuerit. pu-
to meministi. Magna ei vobis est inquit
(si dissimulare nō vultis) necessitas īdicta
p̄bitatis. cum ante oculos agitis iudicis
cuncta cernētis. ¶ Monice Demini vo-
lucet / et qualī principio exordines. q̄li p̄-
terea mediō p̄grediēs hucusqz p̄cesserit re-
tineo. nimirū q̄ studio libri illi ab adolecē-
tia vehementer incubuerim.

Volucet

F Ingaturor eruditōni tue. Si q̄-
C dem ab hac sententia qua philoso-
phia definit. theologia suam cum
peregrino cōsolatiōnem inītiat / qualis sen-
tentia formaliter in Augustini soliloq̄o po-
sita est. ¶ Et certe Paulus dū ad hebr̄cos
scriberet / collaudatur virtutē fidei / p̄posu-
it symbolū nature / quod hominibz p̄ omni
tempore necessariū fuit. Credere enī oportet
accedentē ad deū quia est / et inquirenti
b̄ se remunerator sit. Est vero de⁹ ip̄e qua-
lis iudex existeret / qualē insup̄ remuneratiō-
nem daret querētibus se / nō potuit philo-
sophia neqz discipuli sui ductu ratiōnis in-
uenire. Deficiebat enī volentibz ad altiora
cōscendere scala creaturarū per quam semp̄-
piterna dei virt⁹ atqz diuinitas / licz possit
attingi. nō tamē vlt̄ quaqz. vt cognoscerēt
quales quātas ve penas reprobis deū con-
temnentibz / qualia porro p̄mia se inquire-
ntibus / iustus iudex tribueret. Quod facere

si vel philosophi vel poete tēptauerūt / ena-
nuerūt in cogitatōnibz suis. et vit aliud q̄
errores fabulosos sibiqz dissidentes finge-
re potuerūt. Rectam deniqz mādatorz dei
viam nescierunt qua pergūt ad vitam / que
est status omnīū bonozū aggregatiōne per-
fectus. qualē hic assequi neminē posse phi-
losophi dēmonstrat experimētali ratiōne.
Sed vel virtutes vlt̄ actus formales qui-
bus attingat̄ iste status obiectiue quidem.
in deo intuitiue cognito philosophia trade-
re nō valuit. Miseratus autē desup̄ huma-
nos errores deus / eas veritates necessari-
as et salubres ad quas euehere nō poterat
philosophia. nec tēptare debuerat / theolo-
gia sup̄naturaliter infusa / sicut et human⁹
sup̄naturalis est finis / reuelauit et addidit.
Int̄ quas. nō irratiōnabiliter theologia
sup̄ istam q̄ deus inquirentibz se remunera-
tor sit. quia videlicz iustus iudex est cūcta
cernens. collocat et adiicit modū iudicij a
christo traditi. Ibunt hi (nō dubium quin
mali) in supplicij eternū. Iusti autē in vi-
tam eternā. ¶ Neqz enim est alia veritas ef-
ficaci⁹ generatiua timoris domini q̄ ista.
claudens in se horrendissimū illud dānati-
onis tonitruū. Ite maledicti ī ignē eternū.
¶ Nunquid nō horrendū valde p̄iūci a fa-
cie dei summi boni? Sed ad horrozis cu-
mulū inexcogitabilez / additur maledictio
trudens in ignē. nō qualēcunqz sed eternū
Et hoc cū diabolo ⁊ angelis eius. vbi ascē-
det fumus tormentoz in stagno ignis ardē-
tis et sulphuris vsqz in secula seculozū. vbi
vermis eoz nō moriet̄ / ⁊ ignis eozū non ex-
tinguetur. Et erunt vsqz ad satietatē visio-
nis omni carni. Ad hunc auditum si fides
admira ē / timorē dñi q̄s n̄ sibi susceperit.
Est autē timor dñi inītiū sapientie. et ab ip̄o
concepim⁹ spiritū salutis. Et per eū de-
clinat omnis a malo. illuminant̄ corda. et
in oblectatiōne venit misericordia. ¶ Vo-
nicus Qua ratiōne fieri potest o volucet
q̄ per timorē et talem timorē veniat queuis
oblectatio? Timor enim penā habet / que
perfecta charitas foras mittit. Qualis am-
plius esse consolatiō potest habenti p̄e ocu-
lis assidue stagnum ignis ardentis ⁊ sul-
phuris. in quod ne corruat / formidare ha-
bet momento quolibet? Nec vnqz dum vi-
uit ab hoc pauore securus est. Nescit enim
homo finem suū. neqz si amore vel odio di-

gnus sit. ¶ Volucer. Recte censes monice si theologia fidelis nequaquam ad ulterio-
ra per timorē istū proueheret si nō ad spem
que nō confundit / effugere cōpelleret. Si
nō deniq; ad deum totius cōsolatōnis per
dilectōem amplectendū sibiq; adherendū
velut in locū refugij / mirabiliter induceret
¶ Donicus. Uellē audire quo pacto fie-
ri habet hec inductio vere mirabilis de ti-
more in spem et amorē. Neq; enim eadē se-
de cordis simul habitare posse videntur ti-
mor et spes. licz legam pphete iustionē re-
gibus terre vt seruiant domino in timore.
et exultent eū tremore. Et per sapiētē. Qui
timetis dominū sperate in illū. Et iterū p-
pheta. Beneplacitū est dño super timētes
eum: et in eis qui sperāt super misericordia
eius. et alibi sine numero spes timori cōiun-
gitur. ¶ Volucer. Attendendū est o moni-
ce solleter ordo iudiciorū sup̄ iudicij dei
qualem philosophia nō attingit. Un̄ the-
ologia velut humano more loquens tripli-
cem deo curiā / triplicēq; thronū deputat.
¶ Residet in prima curia et throno indul-
gens gratia. Residet in altera curia et thro-
no corrigens misericordia. Residet in ter-
cia curia et throno damnās iusticia. d̄ qua
per apostolū. Horrendū est incidere i ma-
nus dei uiuentis. ¶ Tradiderat hoīes om-
nes in hanc mortis damnatōnem prouari-
cator Adam. nec erat qui de manu hac iu-
dicantis dei posset eruere / si non supra na-
ture vires et merita cōstituisset nobis iustū
iudex deus / per sacramentū reconciliatio-
nis vnigeniti filij sui dei / curiam primam
et alteram in quibus gratiā et misericordi-
am iudices collocauit / iuthronizans quā-
do factus est nobis a deo sapiētia et iusti-
cia / sanctificatio et redēptio. Quando pre-
terea datum est hominib; damnatis in cu-
ria iusticie eam quasi grauaminis illatrice
posse declinare / appellando ad superiores
curias gratie et misericordie / quoniā sup-
eraltat misericordia iudicium. fitq; vt vbi
abundauit delictū superabūdet et gratia /
quod philosophia nō cognouit. ¶ Doni-
cus. Incipio volucer grauiorib; q̄ antea
scrupulis vgeri. vt omitram questioēs in-
terim multiplices / et tuis habentes dictis
ortum de fide philosophorū et aliorū quo
pacto saluari sint aliqui sub nature sola le-
ge. Tradit itaq; philosophia vix perseru-

tabilem diuine puidēte viuacitatem. pre-
sertim dū ad eam confertur humani liber-
tas arbitrij / cum certa precognitōne futu-
rorum. Sed ecce sup̄ addit theologia dif-
ficultatē in immēsum minus inuestigabi-
lem neq; comprehensibilē. dum quosdam
ex hominib; recipit iudicandos in curia
gratie vel misericordie. et eterne beatitudi-
nis participes facit. Alios vō multo plu-
res damnat in eternū sua iusticie severitas.
dicente eo Multi vocati. pauci vero electi
¶ Mirum autē si quis in hac recogitōne
constitutus nō p̄turberet et totus horro-
retabescat. qualiter abscondita nō est con-
solatio ab oculis suis (iuxta scripture ver-
bum) dum ita deus inter fratres diuidit.

¶ Volucer. Fatendū est in primis moni-
ce. q̄ hec consideratio iudiciorū dei qui ter-
ribilis est in consilijs super filios hominū
si cum superba curiositate recenset precipi-
tat in illam sapientis damnatōem. Qui
scrutator est maiestatis opprimeat a gloria.
exterminat omnē bone cōsolatōnis virtu-
tem. deniq; in reprobam de deo desperati-
onē. et in odiosas rabidas et insanas blas-
phemias demergit et absorbet. hoc in vi-
atoribus aliquibus. hoc in damnatis om-
nibus operatur. ¶ Altero consideratio ta-
lis si cum debita humilitate et reuerētia fi-
delis et pijs cordis assumat. Si cum capti-
uatione omnis intellectus in obsequiū fi-
dei reuoluatur. nullam existimat peregri-
nus noster potiorē vel efficaciorē ad con-
secutōnem legitime cōsolatōnis viam di-
uinitus largiri. Nonne senserat hoc pro-
pheta. dum suspirans ait. Demor fui iu-
diciorū tuorum a seculo domine / et cōso-
latus sum. Quam cōsolatōnem nescio si
vehementius expressit alio loco is qui di-
xit. Et exultauerunt. id ē extra se salierūt / fi-
lie iude p̄pter iudicia tua dñe. ¶ Donicus

Obseruādū ne est obsecro volucer. ne mi-
nus sobria fortassis et insolens sit hui; do-
ctrine traditio. quoniā stultorū infinit; est
numerus / carnaliū et arrogantū / qui non
capiūt que dei sunt. et si non dixeris ea que
versantur in corde suo. et que suo ingenio
penetrare se gloriari possint. ¶ Volucer. **I**
Corrigit et repellit tuam hanc hesitatōnez
consciū arcandū diuinorū apostol; qui
fatagens contentōnem gentiliū romano-
rum / et iudeorū qui susceperant fidez com-
aa 5

De cōsolatione theologie

percere/ collocavit totius disputatōnis sue
velut centrū et cardinē supremū considera
tionē dīvine p̄destinatōis et p̄scientie ab il
lo loco. Scimus autē quoniā diligentibz
deū omnia cooperant in bonū his qui fm
propositū vocati sunt sancti. Nam quos p̄
sciuit et p̄destinavit rē. Usq; dū exclamat.
Altitudo divitiarum sapientie et scientie
dei / q̄ incōprehensibilia sunt iudicia eius
et inuestigabiles vie eius. Quis enim cog
novit sensum domini? aut quis cōsiliarius
eius fuit? Aut quis prior dedit ei et retri
buetur illi. Illic inserit q̄ nō volentis neq;
currentis. sed miserantis dei est. et cui vult
miseret. et quem vult indurat. Et q̄ non ex
operibz. sed ex vocante dictum est. Jacob
dilexi / esau autē odio habui. ¶ Apostolus
igitur doctor gentiū in fide et veritate. in
ter quas erant insipientes multe carnales et
superbe. si premissam eis consideratōnem
pro sua edificatōe nō timuit exponere. qua
tinus eas et iudeos mutuo reduceret ad le
gitimam pacis et charitatis formas. Quo
pacto verendū erit inter christianos. p̄ser
tim eos qui de sua salute solliciti sunt consi
deratōne ista utiq; apud eum. talem de sua
salute cōsolatōnem suozūq; similiū opera
ta est. vt assereret. Tertus fuit enim q̄ neq;
mors. neq; vita. neq; angelū. neq; princi
pat. neq; virtutes. neq; instantia. neq; fu
tura. neq; fortitudo. neq; altitudo. neq; pro
fundū. neq; creatura alia poterit nos sepa
rare a charitate dei que est in christo ihu do
mino nostro. ¶ Poterit autē certitudo ta
lis accipi de certitudine revelatōnis diuine
si Paulus de se solo loqueret. Sed dū cō
numeravit alios electos dei cōvenientius
intelligit hoc esse dictū de certitudine spei. q̄
tranquillitas quantū sit operativa. satis ad
modum propheta regius exposuit. qui dū
gloriabūdus in domino dixisset. In pace
in idipm dormiā et requiescam Subintu
lit p̄ causa spem / dicens. Quoniā tu domi
ne singulariter in spe cōstituiisti me. ¶ Do
nicus. Scire velim o volucer / quo studio
vl' industria devenit advena noster vt i hac
pace in idipm frueretur. ¶ Volucer Ac
cipito verba mea sobrie. Neq; enim dicere
p̄sumo nisi quod aspirat et aspirare suadet
ad illā pacē in idipsum cū p̄pheta dicente.
Cōcupiuit anima mea desiderare iustifica
tōes tuas in omni tēpore / si forte aliquādo
desideriū sui et similiū pauperū exaudiat

dominū. et preparatōnem cordis eorū au
diat auris sua. Scit enim quoniā nemo re
pente fit summus. scit quoniā munus h̄ gra
tie magis est q̄ industrie. Nihilominus do
ctorum devotorū scripta relegens theolo
gia ductrice / suis vt conat industrijs / ne
sibimet deesse putet. deūq; tēptare videat.
Enititur experimēto cognoscere que sit il
la pacis cōsolatio / qua sobrie inebriat. ex
clamat psalmista. Quaz magna multitu
do dulcedinis tue dñe quā abscondisti ti
mentibz te. Signanter ait abscondisti. quia
nec ab habente tradi / nec ab eo qui nō ha
bet capi potest. Est quippe nomē nouū in
calculo cādido scriptū. quod nemo scit ni
si qui accipit.

Tercium metrū primū

libri glyconicū coriambicū. et p̄portiona
tur sexto primū de cōsolatōne phie. Lū phe
bi radijs.

Agmū crede nimis bonū
Intus quo valeas frui.
Extra nō liceat loqui.

Certe nescit homo vetus
Intro quid sapiat novus
Hoc est manna reconditū.
Sensus quod capit intus.
Queris qualis ei sapor?
Aurem verbaq; quid paras?
Busta post videas licet.

Degens frater agro senex
Querit gaudia / que domi
Frater iunior accipit.

Lecus mel ionathas prius
Bustat / protinus hinc videt.

Del nobis sapidum deus
Quo fastidia tollere
Dundi noxia phas tibi

Tercia prosa pri mi.

Ronicus

Dilectis interim volucer verbū
super istis affectus devoti sentimē
tis / in quibus stat sapientia. que
in mysterio abscondita est. Nec est theolo
gia mystica / de qua tractatus fratris apud
me seruo / quosdam latino / quosdam vul
gari scriptos stilo. Sed super his altera

fortassis die sermo fiet. ¶ Perge vero p̄c̄q̄
de spe. respondens ad pauculas interroga
tiones meas / q̄ secretor̄ aduene nostri p̄sci
es. Recogitat ne sup̄mū iudicē deū / homi
nes et massa peccatrice / p̄destinasse q̄dem
hos ab et̄no sempiternē britūdis fore p̄fici
pes / alios vero p̄scitos et reprobatos ad
suppliciu p̄petuū. ¶ Volucer. Recogitat
monice / et id sane fr̄q̄nter. ¶ Donicus.
Accusat ne diuersum hm̄ōi iudiciū dei. tā
q̄ p̄terea sit in eo seua quedā crudelitas / in
digna bonitate / sua summa. ¶ Volucer.
Absit monice tal' aduersus deū blasphēia /
neq̄ enī p̄sonā accepisse / neq̄ iniuriā fecisse
dici potest qui nulli debitor ē. Quod no
tauit ap̄ls dicens. O hō tu q̄s es qui r̄de
as deo? nunq̄d dicit figmentū ei qui se fin
xit. quid me fecisti sic? An nō habz potesta
tē figul' luti ex eadē massa facere / aliud qui
dem vas ī honorē / aliud q̄o in contumeliā?
Talis apud homines similitudo plurima
reperitur. neduz sup̄ rebz vita carentibz / s̄
animatis / quibz vtunt' p̄ arbitrio suo alijs
ad mortē. alijs ad cōseruationē nec arbitrat̄
tur se. v̄l iniuriē. v̄l crudelitati obnoxios es
se. ¶ Quid si vult de' in magna domo sua
manifestare diuitias gl̄ie sue. istis in osten
sionē misericordie. alijs in manifestatōnem
sue iusticie. gl̄ificans illos ex misericordia.
istos ex iusticia derelinq̄ns? quatin' resul
ret carmen illud pulcherrimuz. ex ḡui teno
re iusticie / et molli cantu misericordie / de q̄
li p̄fitet' p̄pheta. Misericordiā et iudiciū
cātabo tibi dñe. ¶ Q. si pauciores sunt qui
saluant' / manifestior est in hoc gr̄a dei. quē
admodū inter surdos et claudos mutos / z
mortuos pauciores sunt q̄ miraclo curāt' /
q̄ q̄ p̄prie cōditioni relinquunt'. ¶ Verum
dū ad singularia fit descēsus / z inq̄sitio. cur
videlicz Petz vel paulū de' elegerit ad sa
lutē. Judā vero et diuitē epulonē dereliq̄
rit? oportet vt hūana garrulitas apponat
digitū ori suo. hoc vnū p̄fitēs q̄ iust' ē do
min' in oib' v̄ijs suis. ¶ Itaq̄ sicut nulla
p̄t assignari rō / cur inter totres possibiles
fieri / ista nō. illa facta est / nisi bñ placitū dei
Ita de recreatōe seu regeneratōe ad vitam
sp̄ūalem multo magis dici debet. Neq̄ cō
fugiendū est ad illoz merita vel opa / q̄s ab
eterno p̄destinat deus. qz si ex opibz / iaz
nō ex gr̄a. Sed neq̄ p̄orem eterna dei vo
luntas causam habz / qui fecit oia p̄pter se
meritū. impiū q̄s ī diē vindicte. Tribilo

minus fatendū est qz nemo sine culpa dam
nabit. sicut absq̄ gr̄a saluabit' null'. ¶ Do
nic'. Pergo volucer inq̄rere cōsequēter / si
hanc aliq̄ndo pegrinus noster cōsideratō
nē sup̄ se et ad se reflectit. Deditās ne forte
sit ex numero reprobōz. neq̄ enī gl̄iari po
test se peccatū nō habere. neq̄ d̄ alia massa
esse q̄ ceteros. ¶ Volucer. Dicam illd̄ mo
nice quod sentio. Deditat' aliq̄n' secū con
q̄rens. quid si iusto dei iudicio dānādus
es? Si reperit indispositū cor suū ad hu
milit' hū' cōsideratōis susceptōez / derelin
q̄t eam / et ad alia se p̄uertit. quēadmodū fi
eri cōsiliū est in tēptatōibz vel interrogatō
nibz carnaliū peccatorū. v̄l experētis eaz
rez / q̄ sunt difficillime electōis. vt si querat
aliq̄s a semetip̄o. Dalles mēbratim lamia
tus mori q̄s illecebrose voluptati mulieris
pulcherrime p̄sentire. ¶ Si p̄cipit affe
ctū suū deo p̄picio / āquillū / hūilem / suā
uem / sicut impcat' ap̄lus. Deus aut' spei re
pleat vos omni gaudio et pace in credēdo
vt abundetis in spe / z virtute sp̄ūsc̄ti. sicut
pedetentim tamē / z caute in hac recogitati
one. si forte damnād' est. Cui' ap̄hensio
ni nequaq̄s remurmurat / s̄m p̄sentē affectū
et sensum de diuina iusticia. Sed humilia
tus dicit. Iustus es dñe / et rectū iudiciū
tuum. Non qz dānationē eligat. Absit. qz
nec deus hoc vult ip̄m velle. sicut nec pec
care nec despare dum viator est. Dicit poti
us cū Job. Etiā si me occiderit tū in ip̄so
sperabo. Et cōuersus ad dñm cū pio / z hū
mili affectu. Scio inq̄t eq̄ssime iudex / qm̄
damnati in iferno te odiūt. te iniustū. te in
uidū. te crudelissimum iudicāt. te blasphe
māt. te sc̄t̄s oibz ore rabido / maledicunt.
Scio qz illic p̄stitur' (heu me miser) sic age
rem. Atvero dū interim affectibz tā efferis
et blasphemis careo. amo te q̄ tot' es ama
bilis. te iustissimū / te amātissimū / te clemē
tissimū d̄iudico. te collaudo. tibi sc̄t̄s oibz
bus tuis ore pio benedico. q̄quid postre
mo d̄ me futur' ordiauerit voluntas tua cor
de credo et ore p̄fiteor. qm̄ nulla est iniquitas
apud te q̄ sanctus es in omibz sp̄ib' tuis.
¶ Donic'. Placet volucer distinctus iste
mod' habendi se circa recogitatōem diu
ne p̄destinatōis seu p̄scientie / nā sicut in pri
mo curiositas temeraria. sic in sc̄do merito
ria valde hūilitas exerceat. ¶ Videre sile ē ī
aspectu v̄l recogitatōe formose mlier' / vbi
p̄clitare / incōtinens. cōtinēs q̄o fortit' ha

De cōsolatione theologie

bitat? yteret ad fructū. ¶ Uideo q̄ amor
hic gratuitus est. nō mercenari? nō recur-
uus. hec affectio fūialis vel fidelis sponse.
quē amorē (q̄ donū suū est) nō acceptare n̄
potest. q̄ diligētes se diligit. Beatus q̄ ascē-
siones i cor de suo disponēs ad hūc gradū
D pene sup̄mū puenit. ¶ Sentio deinceps mā-
gis ac magis quo medio p̄t hec cōsideratō
pacē q̄ndā et cōsolatiōem opari. Ita tamē
si sit apud homines q̄ pctā iā nō iterāt. nā
iteratio peccatorū q̄d aliō p̄tendit q̄s repro-
batōem et interitū. At tēto q̄ spes nō et me-
ritis pueniēs p̄sumptio ē. nō spes estiman-
da. ¶ Voluer. Scio o monice qm̄ ne-
mo ē q̄ uiuit et nō peccet qm̄ et septies in die
cadit iust? Et beatus dicit a psalmista. non
q̄ n̄ fecit. s̄ cui nō ip̄tuit dñs pctm̄. Vi-
rū fortasse videbit q̄d dicitur sum. Inueni-
re est hoīem q̄ q̄nto pl̄ibz impugnat tēpta-
tōibz. quāto rēntēs eis pluries euincit. v̄l
i voracitate gula. v̄l in somniculosa dormi-
tatōe. v̄l in stimuloz carnis crebra p̄fessio-
ne. et alijs hm̄oi. tāto frequēt? cert? et ideo
fort? q̄ hūili? i deū se p̄icit. d̄ deo sperat
et p̄fidit. Cōsulte q̄dē dū nullam videt i se
fiduciā resistēdi vicijs. neq; frutes et salu-
tem adipiscēdi repositā. Falloz si nō ita da-
uid egerit inq̄ens. Impulsus euersus sum
v̄t caderē. subdit cui? innixus est auxilio. et
dñs suscepit me. Rursus. cū ab hoībz sibi
despatio improparet. q̄ tulerat ouem et pa-
storē occiderat. et dicerēt. nō est sal? ip̄i i deo
ei? ip̄e solidiori spe deo filius r̄debat. Tu
autē dñe susceptoz me? es gl̄ia meā et exal-
tans caput meū. ¶ Monice. Ut intelligo
voluer. Ita se res habet. q̄ ap̄d se hūilem
q̄nto min? est in se spei. min? in ope aliēna
fiducie. min? deniq; vult p̄stituerē iusticiā
suā. tāto pl? spei pl? fiducie de deo p̄cipit.
pl? quoq; iusticie dei fit subiect? dicens ex-
sultetia. Tibi autē adherere deo bonū est.
et ponere i dño deo spem meā. clamās ei. in
tua iusticia (plane nō i mea) libera me. Po-
stremo magis intelligere nūc videoz. q̄ i d̄
uoroz libris legi. de introductōe sp̄se i cu-
biculū sponsi. de osculo oris ei? post oscu-
lum manū et pedū. de habitatiōe p̄terea i
adiutorio altissimi. nō in habitatiōe v̄l me-
ritorū p̄p̄rioz que vana est. vel penaz futu-
raz q̄ anxia. vel industriaz p̄p̄riaz q̄ timi-
A da est et incerta. ¶ Certa s̄o qualiter esse pos-
sit in adiutorio altissimi. iter tot vite disci-
mina. inter tot criminū lapsus. inter tantā

electoz paucitatē edisseras velim. ¶ Voluer
cer. Rerū ista cōditio est o monice. vt in
suos fines tendant quibz adeptis q̄scunt
adherentes eis. hoc de grauibz deorsuz. s̄
deleuibz sursum videre est. Est autē huma-
ni cordis desiderū et pōnd? in deū. sicut in
locū suū et centrū ferri. est sup̄mū post
quod nō relinq̄tur aliud hūane pegrinatō-
nis refugū. Superest igit̄ nihil infra q̄d. v̄l
v̄lra q̄d possit humanū se cor deflectere v̄l
fugere. dū pōndere suo se cōstituit adhere-
re deo. nūc interim p̄ spem. fidez et amorē.
neq; enī sibi par aliter status p̄sens. Porro
sicut aliq̄s dicit adherere certitudinalit̄ lo-
co alicui vel baculo. dū totis viribz ita sta-
re vult. nō aliter spem certā dicimus p̄ deli-
beratā voluntatis adherentiā. neq; ei spes
est in assensu et v̄rationali. sed desiderio et
expectatōe virtutis irascibilis tendentis in
ardū. q̄d desiderū tendētia v̄l expectatio
reputat in virtute spei cū tanta certitudine
p̄ adherentiā voluntatis. q̄ p̄ nulli? tēpta-
tionis v̄l recogitatis insultū vult ab ea se
met euellere. ¶ Cōsurgit ex radice sili certitudo
in assensu fidei. dū p̄ nullas ratōnes
vel fantasias fidem impugnātes vult de-
relinq̄re. quo min? stet in fide. ad obeditio-
nem dei. et meriti cōq̄sitiōem.

Quartū metz pri

mi dimerum Jambicū. et currit cum me-
tro terciū libri Boetij. Habet s̄ voluptas.

Ue montis alto stat iugo

Quercus suis radicibz
Defixa nitens fortiter.

Ventos et imbres non timet

Assumit hinc plus virium

Quo plus in imo selocat

Concussa venti turbine/

Sic spes ferens tentamina

Antheus inuictus fuit

Dum cautus incubans humi

Non vult in altum surrigi/

Elatas ilico perit.

Que collocatur saxeo

Domus loco fideliter/

Venti/pluuię/flumina

Descendant/nunq; ruit.

Herere vos spe firmiter

Vestro loco nitamini.

Vester locus certe deus!

Quo spes reponit certior.

Prosa quarta primi

libri. ¶ Donicus.

¶ Iſu eſt aliquibꝫ o volucer qꝫ ſpes
in ꝑſcitiſ ſemp ſit erronea. Id enī
ſe putāt habituros quo carebunt
Alij volētes hāc abſurditatē eua
deredixerūt ſpem in hac ꝑditionali viſtere
Si legē dei obſeruero ſaluꝫ ero. ¶ Volu
cer. Donice. nec hꝫ vltimum ſufficit ad
ſpem. ſtare enī cū deſperatiōe talꝫ ꝑditio.
¶ Hec primū ſobrie dicitur ē. qꝫ deus obliget
reprobos ad erandū / ſicut obligat ad ſpe
rādū. Proinde ſpes ad certā bñtūdis ex
peccatōnem ſic ſe habz / Ponit ſibi ꝑ fides
qꝫ eſt aliqꝫ talis bñtūdo. iūgit qꝫ ad illā pu
ra liberalitate et grā deus ab eterno qſdam
ꝑdeſtinat et eligit. Addit qꝫ ad ꝑſecutōnem
hꝫmōi finalꝫ beatitudinis. ordinauit media
ꝑueniētia / varijs modis ſine numero. In
ter que mediū ꝑcipuū eſt grā. que ideo dici
tur vita eterna / quia ꝑignus eꝫ eſt vꝫ arra.
Hāc autē grām nulli dedit neqꝫ daturꝫ ē.
niſi ꝑ mediū mediatoris dei et hominum.
Quā grām ꝑ omnibꝫ meruit ad ſufficiētā
ſed nō ad efficaciā. niſi incorporatis ſibi ꝑ fi
dem habitualē / vt ī paruulis. vel actualē
et habitualē que ꝑ dilectionē ꝑſeueranteꝫ
operatꝫ. que fides minus explicita fuit in ꝑ
phetis tꝑe legis ſcripte / qꝫ in aplꝫ tēpore
gratie. Et longe minus in philoſophis et
alijs gentilibꝫ ꝑ lege nature. Quāuis enim
oēs accedētes ad deū opteret credere qꝫ de
us eſt. et qꝫ inꝫꝑentibꝫ ſe remunerator ſit. qſ
eſſet tamē modus quo talis remuneratō cō
ſequeretꝫ ꝑ myſteriū videlicet incarnatōnis
filij dei. ſicut nō erat explicite reuelatum / ſic
nec explicite fide credendū. Ceterꝫ ſpes ta
liter inſtructa ꝑ fidem. qꝫ ſuꝫ eſt oculꝫ / figit ī
ꝑmis deſideriū ſuū ad bñtūdis adꝑꝑtōez
tanqꝫ ad finē. Et ab illo deſiderio nequaqꝫ
vult auelli. Deinde deſiderat media qꝫlibet
ad huiꝫ finis aſſecutōem ꝑ dei ꝑuidētiā
ordinata / ꝑ arma iuſticię ſicut dicit aplꝫ.
a dextris ꝫ a ſiniſtris. ꝑ glām et ignobilita
tē. ꝑ infamiā et bonā famā ꝫ. Fides itaqꝫ
rurſus dicit ei. qꝫ diligentibꝫ deū et ſperan
tibꝫ in eo / omnia cooperantꝫ in bonū / ſicut
tradit aplꝫ qꝫ omnia nꝫa ſunt / ꝫfor miter
ad chriſtū. Primū querite regnū dei / et oīa
hec adiūcent vobis. neqꝫ taliū aliqꝫ ꝑde
ſtinatorū ꝑibit vnqꝫ. Quo contra fit de re
probis qꝫbus omnia cedunt ī malū / etiā alic

na bona que in ſcandalū ſibi vꝫtūt et ruinā.
¶ Nilominus quoniā ignotū nobis eſt qſ
vult inter homines deus et qualiter ſaluos
fieri / operandū eſt bonū ad omnes / vꝫ orā
do / vel cōmonendo / vel hortando / vꝫ incre
pando / vel ab erroribus et vicijs abduce
re ſatagendo. Ita ſagena charitatis cōclu
dit in ſe bonos et malos ſeparādos in die
iudicij. ¶ Preterea ſi ex peccatꝫ electorū di
uina bonitas poteſt / ſcit et vult dicere bo
na. nō tamen idcirco mala bona ſunt / vel
eligenda. ſed cauēda ꝑſtitus plangēdagꝫ.
Collaudandus autē benigniſſimꝫ et omni
potens deus / qui malis noſtris non ſolū
nō vincitur ſed ex eis operatꝫ bonuz noſtrꝫ.
¶ Sic enī dicit omnia ſub ꝑctō concludiſſe.
ſupple ꝑmiſſiue / vt omniū miſereatꝫ. Pec
cauit petrꝫ / hūilior cautior et miſericordi
or effectus eſt. nō actōne mali ſed miſeratiō
ne dei. Peccauit magdalena / ꝫ ꝫ poſtea di
lerit. quia multū ſibi dimiſſum eſt. et in ex
plar penitētię ceteris ceſſit. Blaſphemꝫ fu
it Paulꝫ. ꝫ ſit hūiliatus / qꝫ nō ſit dignus
vocari apoſtolꝫ. et eſt inter ꝑctōres ꝫmus.
Deniqꝫ iocundatꝫ pater et epulaꝫ in recepti
one filij ꝫdigi. Et gaudiū eſt angelꝫ dei ſup
vno peccatore penitētiā agēte. Quis neſci
at ꝫinde paupes dum de ſtercore peccato
rum erigit eos deus. collocās in gloriā cū
principibus populi ſui. qꝫ in ampliores er
ga diuinā benignitatē aſſurgūt gratiarum
actōnes / nō quin innocentia ꝑſeruata ſer
uataqꝫ plus habeat dignitatis et gratię / ce
teris paribꝫ. Sed in reparatōne ꝫꝫdite ma
gis eminet miſericordię benignitas. ¶ Di
ſerandū vero eſt quod in reprobis agitꝫ e
diuerſo / de virtute et hūilitate ſupbiunt / de
gratuitis dei donis vel ingrati ſunt. vel te
pidi / vel in ſuam et alioꝫ ꝫnitię ꝫ dei in
honoratiōne abutētes vertūt. Ita vt eorū
qꝫqꝫ fiat oratio in peccatū. hic ꝫ ingratitu
dinē. in inferuo autē ꝫ blaſphemā infani
orem. Recordātes enī quēadmodū fuerūt
aliqꝫ ſupplices deo. Hec et illa bona faciē
tes. venerātes ſctōs ſanctasqꝫ omnes cū de
uorōe. quidniꝫ rabidiori cōtabeſcant odio
et maledictis latent aduerſus deum ſctōs
ſanctasqꝫ omnes / ꝫꝫſertim eos quos ꝫ
cipue coluerunt eos inuidos / eos crudelis
ſimos / impios et ingratos. qui nō ipſos a
tormentis cū poſſent eripiunt / acclaman
tes. ¶ Quid ergo dicemus ad hec / faciemꝫ
igitur mala vt deus eliciat bona / vel bona

De cōsolatione theologie

vitabimus ne cōtingant mala q̄lia tetigi-
mus: Absit. ppter id enī qd̄ p accidēs est.
Q nō d̄z illō qd̄ d̄ p se est variari. ¶ **Monicus**
Horresco volucer hec audiēs ⁊ vidēs te
sup admirabili via niti p cōsolatōis adēp-
tione: dū tremēdet ⁊ p̄trarie desolatōis me-
moriā subinducis. ¶ **Volucer.** Hic mo-
dus ē. hec ars theologie / credideris moni-
ce / q̄ sicut p stulticiā ⁊ scādālū p̄dicatōis
crucis saluos fecit credētes. sic p insipiētiā
trahit ad sapiētiā / dicente ap̄lo. Si q̄s vi-
det̄ inter vos sapiēs esse ī hoc seculo stul-
tus fiat vt sit sapiēs. Non aliter vult eadē
theologia p summā despatōem de homīe /
trahere ad summā de deo spem. ⁊ p desola-
tionē inestimabilē ⁊ intolerabilē. fursuz du-
cere ad solidā cōsolationē. ¶ **Ad dīderis** nul-
lam esse recogitatōem q̄ p̄ ista radicaliter
euehat ab hūano corde supbiā. de se sp̄ ali-
qd̄ magnū p̄sumētē / cui resistit de⁹. q̄ ma-
gis insup̄ gignat ⁊ nutriat hūilitatē legi-
timā sub deo ⁊ ad hoīes vicij⁹ p̄cul expul-
sis q̄ fert secū supbiā. Nā qua frōte poterit
aliq̄s fratrē suū q̄lemcūq̄ deinceps. vel
odio vl̄ ira vl̄ inuidiā p̄seq̄. imo nec aīo q̄
reprobus sit iudicare. q̄ videt sede eadem
massa peccati in eadem dānatōe esse. neq̄
scit qd̄ sibi crastina pariat dies: N. si volu-
erit gl̄iari de bonis suis / mēdax ē si nō ha-
bet. si habz illa gratis accepit a deo. Quid
ergo gl̄iatur q̄ si nō acceperit. Quid p̄terea
iudicat alienū seruū / qui dño suo stat aut
cadit. stabit aut̄. potens est enī de⁹ statuere
illū. Sub hoc intuitu dixisse putādus est
ap̄ls. Venit de⁹ saluos facere p̄ctōres / quo-
rū p̄mus ego sum. p̄m⁹ intelligo q̄ null⁹ p̄-
oz / videns se cū alijs eq̄līter filiū ire. ⁊ ex ea-
dem peccati massa esse / q̄les venerat salua-
rede. ¶ **Monic⁹.** Intelligo volucer ma-
teriā hāc de timore ⁊ spe latā esse. vellē tra-
derē sub cōpendio mod⁹ quo p̄cipue spes
stabilī. ¶ **Volucer.** Admirū stabilī a deo
cui⁹ supnaturalē donū est. Sed si particu-
lari⁹ aliqd̄ exigis. inuenit̄ q̄druplex medi-
tatio q̄ v̄cat̄ ī tetragono firmīssimo gestat
spem. Una meditatio est diuīe iussiois vt
speres. Altera diuīe p̄missionis si speres.
Tercia immēse dei pietatis ne desperes vn-
q̄ de suis miseratōib⁹. Quarta p̄pe fragili-
tatis / ne speres in te vel in p̄p̄ijs viribus.
¶ **Dicigit̄ cogitatōi tue sollicitanti spes de-
serere.** dū non facis certā vocatōem tuā / p
bona opa quotidie corruēs de p̄ctō in pec-

catū. ingerenti p̄inde ne sis de multis voca-
tis ⁊ nō electis / sicut vita tua illis est mul-
toz. Dic respōdens / q̄ obedis iubēti dō q̄
mille locis scripture sacre p̄cipit vt speres ī
eo. cui dicitō. Exurge dñe deus in p̄cepto
qd̄ mandasti. p̄icio me in te iubēte te. non
es crudel̄ aut fallax vt abijcias me / iūcta
p̄sertim multiplici p̄missioe tua / qua sperā-
tib⁹ in te pollicit̄ es q̄ liberares eos / eripe-
res. saluares ⁊ gl̄ificares. Cur⁹ demū taz
immēsa pietas est. vt nullis peccatis etiam
infinitis si d̄missem̄ ea sol⁹ / vinci possit
hic in via. Nōq̄s interposuisti cū immobi-
litate cōsiliū tui iusturandū. vt p̄ duas res
immobiles sicut loq̄r ap̄lus tu⁹ q̄b⁹ impos-
sibile est mētiri te / nos fortīssimū solatium
habeam⁹ ad tenendaz p̄positā spem. q̄uis
enim sis inobligabilis a creatura tua rōna-
li / q̄cqd̄ agat p̄ te vl̄ erga te. voluit tñ digni-
tīssima cōdescētio tua. cōmerciū quoddaz
habere cū hoīb⁹ / vt bñ de te mereant̄ si ius-
sa tua cōpleuerint / et in te sperauerint / q̄ si-
delis es ⁊ teipm negare nō potes. Nec tu
ira deo. ¶ **Postremo dū p̄pe fragilitas ob-
ijcit vt desperes.** desperes volo. sed de te et
in te q̄ homo et caro es. nā maledict⁹ hō q̄
cōfidit in hoīe ⁊ ponit carnē brachiū suū.
⁊ a dño recedit cor ei⁹. ¶ **Sed hic occurrit**
trepida cogitatio dicēs. qua rōne conabor
decliare vicia. virtutes adq̄ere. seruare mā-
data dei. sine q̄bus sperare vitā ingredi / iā
nō spes est sed arrogās et infidel̄ p̄sūptio.
Conaberis p̄sus. sed in adiutorio altīssi-
mi. ⁊ milles victus milles coronaberis.
eo q̄dem ampli⁹ ⁊ cert⁹ q̄ nulla tibi supeest
fiducia de p̄p̄ijs opib⁹. Propterea dicitur
salomō finē cōcionatōis sue dū p̄ferre vel-
let Serua mādata p̄misit. deū time. qz vi-
delicet ab ip̄o est bonū vel velle vel p̄ficere
¶ **Monicus.** Retineo q̄ in soliloquijs si
milia de se p̄fessus est Aug⁹. Sperabā in-
quit aliquī in stute mea quē nō erat virtus
Et cum sic volui currere / vbi magis stare
credebā / ibi magis cecidi. factusq̄ sum ma-
gis retro q̄ ante. Dicebā enī. hoc faciā. il-
lud p̄ficiā. fiebatq̄ post. nec h̄ nec illō. qm̄
de meis virib⁹ confidebā. Hunc autē cōfi-
teor tibi dñe rex pater celi et terre. quoniam
nō in fortitudine sua roborabit̄ vir. vt non
gloriet̄ añ te stulta p̄sumptio om̄is carnis
¶ **Volucer.** Tradueit aduena noster me-
ditationē hāc etiā vsq̄ ad āgelos sc̄tōs dñi
attēdit̄ horrozē diuinorū iudiciorū ī dānat̄

Lanimus enī q̄ tremūt angeli atq; archā
geli. tremūt intellige: nō ex formidie sue dā
natōis / q̄bus inest gl̄ie securitas. sed eo ma
gis ex alioꝝ damnatōe q̄si si tremere t̄ pa
uerēt in se deficiētes / resiliūt i adiutorē vni
cū deū. / adherētes ei / se fragiles et nihilo si
miles reputātes sine eo. Ad didit de hūani
tate christi q̄ sicut in esse suppositali / sic in i
tū psonalitati filij dei q̄ ppam deserit nec i
se subsistit. ita i esse ḡe vel gl̄ie inmitē deo /
q̄ nullatenus in se. Et ita de sanctis q̄nto
pfectiores. tāto hūilius t̄ reuerē? in adiu
torij dei resiliūt. ¶ Quocōtra de reprobis.
qui magis refugiūt a deo et ad se pfugiūt.
q̄ damnabili? puniunt qm̄ i ipis est amor
sui vsq; ad p̄ceptū dei. sicut in alijs ē amor
dei vsq; ad p̄ceptū sui. ¶ Deniq; spes ve
lut ancora quāto minus in arenul fragili
bus t̄ fluidis hūani auxiliij figit / tāto solū
di? et certi? sup firmā petrā (que christ? ē)
dfixa stabilit. ¶ Q. si q̄serit aliq; quid igit
tur de illis quos nō saluat de? R̄sum ha
beat q̄ velut aīalia p̄pter hoīes creata sunt
ad obseq̄oꝝ varietatē / illa blādiēdo / ista se
niendo. intelligere sic habem? p̄pter electo
rum salutē p̄scitos esse formatos / siue noce
re siue obseq̄ conent / vt nō gl̄ictur oīs vel
obsequens electis / vl̄ aduersans eis. Neq; t̄
ita sunt accipiēda q̄ dicta sunt. q̄si tollat
libertas arbitrij. Fortificat siq; dem magis
t̄ instituit / sed in deo viuificatē p̄ gr̄az. que
est velut anima quedā vitā habēs in poten
tia ad vitā secundā. ad meritoria videlicet
oparōem. Itaq; sicut opatio aīalis p̄sup
ponit esse nature. sic operatio spiritual̄ vi
tam gratie. ¶ Sed neq; audiendus ē Lice
ro. qui vt libertatē i hominib; statueret / ab
stulit a deo p̄uidentia. Neq; rursus ex ad
uerso recipiēdus alter. q̄ diuinā p̄uidentia
sic instituire voluit / vt arbitrio nostro ne
cessitatē imponeret. Pro nephas etiā i pec
catis dicens deū velle t̄ facere nos peccare
in manifestationē glorie sue. Porro viam
mediam et regia tradit theologia reuelata
fide subnixā. qua gradiendū est etiā vbi ra
tiocinatōis cōtrarie dissolutio plena nō pa
teret. ¶ Donicus Existimo q̄ has sentē
tias nec in exp̄ti satis capiūt / nec experien
tiam dare potest industria / nisi p̄ueniente i
benedictōib; dulcedinis t̄ coopante dei ḡ
tia / ineffabili valde modo. Et hoc ē dei do
num scire a quo postulāda sit et impetran
da talis gratia. Multa enī dicim? et defi

cius. verbū autē abbreviatū t̄ cōsumma
tū facit sapientia / dum in animas sanctas
se transfert. delicias suas cōputans esse cū
filijs hominuz. in q̄bus beneplacitum est
deo / quia sperauerūt sup misericordia eius.
Sed ecce tā aduerspascit t̄ inclinata est di
es qm̄ ad se me vocat op? dei simul t̄ vie las
situdō quietē te petere suadet. Expectet p
reliquis (multa enim querenda supsunt) se
quens dies. ¶ Voluer Expectet placet
si pus audieris sub exēplari modulamiē q̄
lis sit vt eū recogites / germani tui stat?.

Quintū t̄ vltimum

metrū primi libri dactilicū tetrametrū hy
pcatalecticū. currit cum q̄nto quarti de cō
so. phi. Boetij. Si q̄s arcturi.

Plus e multis nauta p̄fundo
Dū regit nauem. ventus et imber
Et pcellaz turbida moles
Si repentinis motibus vrgent
Proximā nautis crebro minantes
Frauge cladem mortis adesse
Finitur / fisis arte magistra
Nil in expertum corde pauenti
Segniter linquens omnia sollers
Tentat / vt nauis littora captet
Si mali vero tanta molestat
Seuiens pestis / iamq; latratu
Terret auditum scilla canino /
Attrahens gulpho cuncta voraci
Non opem possunt ferre sodales
Pars et in p̄ceps vltro laborat
Scitq; nauclerū stertere puppi
Obstupet talis quis / nihil vltra
Viribus fidit / spes nec in arte est
Respicit celum vota deo dat
Aut mari sese deicit alto
Audus enatans. si scopulosum
Prominens saxum suscipit ipsum
Uel sinu turti condit antri
Laudat ex celsum / gratior illi
Dicit euasi sorte benigna
O reseruatū sanctius olim
Obsequi phas sit christe tibi me
Rursus aut si me nauigio das
Ut ar illo fac p̄perioze

Explicit liber primus

De cōsolatōe theologie

Incipit liber secū

U dus. Prosa prima. ¶ **Donicus.**
U lce nobis / o volucer / altera di-
es fulsit illa continuaueris pre-
cor effari / q̄ cepta sunt. ¶ **Uoluc-**
cer. Deministi puto sub qua
li similitudine sinez accepit hesterna colloca-
tio. Nō oīno dissimilit / nūc aduena n̄ ex
pella publici ciuilibz naufragij / sulte fu-
gians / in locū satis abditū / velut in q̄ndā
securitatis insulā se recepit. Illic more soli-
tarij sedens leuat se sup se. theologiam ha-
bēs / solatrice / q̄ doctrinē discipline dei et
electrix opoz illi. q̄ sobetate et prudentiaz
docet et iusticiā et virtutes / q̄b̄ vtili. nihil
est i vita hoībz. Nec erigit ad spem futuro-
rū / que admodū tetigim. / asserēs q̄ n̄ sunt
digne patentes huius / sp̄is ad futurā glori-
am q̄ reuelabit i nob. Addeō q̄ spes nō cō-
fundit. ita tñ si sit vera spes. nō ficta. n̄ fal-
lar. nō temeraria. ¶ Est itaq̄ r̄promissio ne-
q̄ssima / fallēs q̄ plimos blādiētes sibi vte-
re mūdo dū etas florida est / cōuerti poteris
cū voles / tāq̄ vicz ex pprijs viribz nō dei
dono fiat cōuersio. ¶ Sunt et alij q̄s eo pi-
culosi. quo subtilius decipit estimatio sua
dū casus pctōz varios q̄s ppetiunt emen-
dare nō curāt. vtunt̄ poro ad supbiā. repu-
tantes sise aliqd̄ secū fieri cū aplo / cui dar
est stimulu. carnis / ne magnitudo reuelatio
nū extolleret eū. eis aut̄ sicut aiūt ne magni-
tudo virtutū. ¶ Ab alijs migrat iudas. i. cō-
fessio pp̄ multitudinē fuitatis. Cedet enī
z pudet eos toties ad p̄fessores deducere la-
plis suos / a q̄b̄ abstinere v̄l neq̄unt dño p-
mittete. vel nō satis volūt. ¶ Sūt q̄s scri-
puloz inq̄tudo et cordis pusillanimitas
ita pturbat vt vic̄ relicto sit in eis spei loc.
¶ Sufficit alijs scire de spe p̄ intellectum
differere / dicentibz i deo solo spem esse repo-
nendā q̄s nesciat. v̄z apud tales nullus pe-
nespei v̄l sensus v̄l effectus est. ¶ Inuenies
alios sperātes in misericordia dei / q̄s ad ho-
mines nulla flectit misericordia. venia nulla
parz. ¶ Quid q̄ desperāt alij d̄ dei bonitate
si nō suauitate dulcedis sue expimento in-
gi gustent. q̄si iā esse velint nō spe sed ipa re-
beati / et possidere hereditate factuariū dei.
neq̄ esse in laboribz hoīm / neq̄ cū hoībz p-
reptatōes flagellari. ¶ Alijs videre ē dum
eos paululū visitat de. i opulēto z intimo
bone spei sensu ptin. extollit / sibi magnos

esse pprie vite negligētes / et seueros aliene
censores / arrogātores demū vnde hūilio-
res corā deo et hoībz z sibi viliores esse de-
buerāt. Quid poro dicem. de duplicibus
corde q̄ duabz v̄ijs niti volūt. spem in mū-
do ponere. et spem in celo collocare cupien-
tes. Quid rursus de ingtis largitori deo /
p oībz bonis v̄l nature v̄l fortune vel gr̄e.
Qui v̄tinā sapent illā sapiētis gūe vocem.
Ingti spes tanq̄ hibernal glacies euane-
scet. ¶ Alioz v̄z ista ē. cert. sum me saluā
dū. neq̄ enī fecit me de. vt dānaret / q̄ vult
oēs hoīes saluos fieri. ¶ Maior est iniqui-
tas mea / dicit al. imitator cayn. q̄ vt veni-
am merear. qd̄ conabor. qd̄ sperabo. ¶ La-
pis habenis v̄t̄ alter certā dānatōez suam
p̄ incerta faciēs. qd̄ inquit egero bonuz
sit aut malū / qd̄ de me statuit deus illd̄ fiet.
Virū vero cur nō v̄t̄ argumento sili dū
medicinā vt sanet / vel cibū vt viuat sume-
re monet. qz p̄sciuit v̄t̄iq̄ de. qm̄ morietur
aut viuet. ¶ **Donicus.** Brūs est volucer
cui est vere nomē dñi spes et. et nō respe-
xit in vanitates z insanias falsas / q̄les cō-
memorasti. Sed reuertor ad aduenā n̄m.
Nōne q̄so retorquet fr̄q̄ns sue p̄sideratōis
oculos ad p̄terita / q̄ vel ptulit v̄l alioz exem-
plo p̄ferre potuit. ¶ **Uolucer.** Retorquet
q̄dem et id crebro gr̄as inter tristitiā simul
z gaudiū. spem z metū agēs deo. nihil solli-
cit. iuxta monitōem apli. nisi vt petitōnes
sue innotescāt apd̄ deū / p̄ sua suorūq̄ liba-
tōe. cōsolatōe et salute. ¶ **Donicus.** Iuste
p̄o gr̄as agit. q̄seni nō cū felicem ex h̄ vno
si cetera decissent / iudicauerit q̄ deformissī-
mā et horridā. nedū ciuitatis p̄clarissime.
sed totū regni nup̄ florētissimi desolatōez /
nō dicā expiri in se s̄z nec ocul̄ inspicere cō-
pellit. Nonne legim. Augu. ea tēpestare q̄
obsidebat ciuitas sua / poti. mortē a domi-
no petiisse z impetrasse p̄ magno munere
q̄ q̄ mala gentis sue corā cernere cogere.
Hinc et matathias p̄nceps dū videret ma-
la q̄ fiebant in pp̄lo iuda et hierl̄m. Ue mi-
hi ait. vt qd̄ nat. sum videre p̄trōem ppli
mei / z p̄trōem ciuitatis sancte. z sedere il-
lic cū dat in manibz inimicoz. Nota ē hy-
storia de catone q̄ mortē cruentā inferre sibi
maluit q̄ i discidio ciuili viuere / ipm̄q̄
videre tāte tēpestatis auctore. ¶ **Uolucer.**
Est vt dicis monice. Ponit nihilominus
crebro p̄ ocul̄ cordis sui / q̄t indignissimas
subsannatōes / q̄t opprobria pessimozum;

imo fortasse carceres et vincula multos et innocentibus caris suis. p. fide. p. iusticia. p. pacere publice. p. integritate regal' dominij ppeti necesse est. Quinetia videre sibi videtur nonnullis hec accidere eo duntaxat qd sibi vlt' affinitate vlt' familiaritate vlt' cause filis defensione/pariqz zelo pucti sunt. Eis obiectari pterea/ qd mag' maliradix et origo ab illo pcesserit et aucta sit. Uelisse aut' ipsi qn' iudiciu cu suis recipiet/ imo et refuga fact' exul' i' gminiosus et abiect'. n' aspectu publico dign' ita recipi' q' d' d' traicit' has et similes p'uelias i' spem vite etne/ scies qd no est seru' maior dno suo/ que neduz beelzebub appellat' s' ad morte vsqz psecuti sut. Formidat p inde qd apud deu no sit dign' habitus/ qd cu alijs filia pateret. aut teperauit i illo flagellu suu qd vincit in martyrib' pcedo p'essorib'. Aut noluit benignitas sua addere tristitia sup tristicia/ suis p se orati bus amicis. nec p'itate in ei' opprobrio ve hemeti' pculari. Aut ad extremu reseruat ipm ad alia certamia. Aut ita fieri voluit qd in solitudine qda segregat' exercitet liberius. et scopat spiritu suu/ recogitas oes an nos suos in amaritudine aie sue. vt sanctius deinceps ad anteriora se extedat. ¶ Doni cus. Spero volucer p'et oia in bonum de'. cui' sapia attingit a fine vsqz ad finem fortiter. et disponit oia suauiter/ qle ei comitem esse p'meorat' es. ¶ Volucer Confidit talit' euentuz sibi deo ppicio. et i hac meditatoe p'stituit altera sue p'solatiois causam p'cipua/ qd p'sat in reuelatoe regimis mudi p' scriptura sacra/ que deo dicit. oia in sapia fecisti. Et rursus. Dia q'cumqz voluit d'ns fecit in celo et i terra. in mari et i oib' abyssis. qd voluntas sicut sp' efficit. sic et iusta est/ sine qua factu est nihil/ vsqz adeo qd neqz foliuz ab arboze neqz passer i terra/ (dicete christo) cadit sine ea Uehemens p'sus hec e diuine libertatis i omi actoe p'currentis exp'ssio. Cui voluntati nra vt p'formet' oportet. Na quis es o ho (loq' theologica) qd diuine voluntati psumis obsistere/ vlt' aduersus ea temerarius murmurare. Uide qd equus e. Aut te volutati diuine p'formado subdere. aut qd ipa tue subfuiat voluntati. ¶ Hac solidā de diuina puidetia p'itate si phia plene potuisset attingere/ vel suis ea sectatorib' demonstrare. theologica sup addi p' reuelatōem no ita necesse fuerat/ q'uis voluerit alios de' q' p' hos cognitōnis huius saluberrime p'icipes fieri.

Phis vero sic euēit vt maior eoz nūer' poneret deu no minori necessitate / q' solē age re quicqd agit. Un sic libet depromere

Primum metrum se

cūdi libri dactylicū adoniū dimetrū catalecticū. currens cū vltimo pmi de p'solatioe phie. Rubib' atris.

•	Oradianti	Luce coruscus
f	Lumia fudit	Semp eodem
	Dissa tenore.	Hesat anaros
	Lodere vultus	No sibi fas est
	Quin sua frus	Largiter omnis
	Influat orbi	Philosophantū
	Turba priorū	• Lege cohercet
	Hac dominantē	Libera dicunt
•	Non sibi vis est	Influa mundo
	Qua valeat plus	Aut minus vti
	Perpetuata	• Lege gubernas
	Jugiter vna	Dens sua fato
	Stringit arto	Ergo rependi
	Gratia qualis	Debet eidem
	Id quia prestat.	Prestet oportet
	Uana quid oret	Flectere qrens
	Ad tua vota	Qui manet idem
	Deuius error	Iste sacrate
	Religionis	Destruit omne
	Robur et aufert	Sed nec egere
	Crede supmū	Quoqz creato
	Sat sibi laus est	Ut placet et vult
	Dat sine motu	Lucta moueri

Secunda prosa se

cundi libri. Philosophia volucer nunquid no p apud Boetium vtrāqz ponit et saluat libertate/ di vitz et nature cuius libet vteris rōe. ¶ Volucer. Constitutus in supiori lumie potuit ita videre boeti' q' lit nec platonici nec stoyci i lumie solo philosophie p'fati viderūt. Alio qn p'petuitate mudi (vt alio mō no attigā) nequaqs dmo strare conati fuissent / ex carētia libertat' ad vtrūlibz p' me cause. d qua canit theologica. dixit et facta sunt. mandauit et creata sunt. Nec mirādū h in phis qd pfectōz et actōz p' me cause venabāt ex i' spectoe creature v' sibil' in q no e p' expimētū repire/ qd aliq sit aut possit esse creatio. Hinc p' pncipio percrebuit apd eos ex nihilo nihil fieri. s' hec alibi lati' tractada sūt. Et amplectēda theologie traditio p' scriptura reuelata qd diuina bb

De consolatiōe theologie

voluntas agit ad extra libere. **D**ictorie / et ad vtrūlibet / sicut hystorialis et ppheticus scriptura decursus palā mōstrat. **L**ui⁹ rō est quā phi vlt negauerunt vlt nesciūt. **D**eus q̄ppe nō vult res ad extra fieri qz bone sūt quē admodū monēt hūana volūtas ex obiectōe boni veri vel apparētis. **E**st contra poti⁹ q̄ ideo res ad extra bone sunt / qz de⁹ vult eas tales esse / adeo qz si vellet eas vlt nō esse vlt aliter esse. id qz iā bonū est. **P**ropterea bñ enūciāuit magn⁹ Ambro. post **B**a filiū / qz volūtas diuina nature p̄ma lex ē. **D**e niqz voluntas etiā creata si cedat imobilitari circa volitōne alicui⁹ boni / hō nō ē nisi respectu finis. et eoz sine q̄b finis hī nō pōt. **Q**uis hō negauerit diuinā volūtatē nō aliū hīe finē quē velit nisi se. qm̄ p̄ se fecit oīa. et p̄pter se erat anteq̄ fierēt oīa. q̄ līa p̄stat nō esse necessario p̄neta ad volitōne seu cōsecutiōem finis hui⁹ / q̄re nec necessario volūta sunt. **S**ec⁹ in cōicatiōe diuinā rū p̄sonaz ad intra / q̄ in sua necessitate consistit sic in sua necessitate vult se de⁹. **Q**ualitraqz reputāda esset diuina p̄fectio / si ex p̄ductōe creaturaz dependeret quas in sui p̄p̄tōe p̄stat esse q̄si nihilū et inane. **I**ta vt mirandū poti⁹ videat imēsam p̄fectiōem fuisse dignatā res tante imp̄fectōis / et cuiusdā vilitatis p̄ducere ac regere. q̄s si rep̄te destrueret vlt in vnum p̄funderet. q̄s ei dicere posset. cur ita facis? **Q**uinetiā theologia volēs ampli⁹ captiuare oēm intellectū i obsequium fidei / p̄posuit in memoriā diuinoz mirabiliū / cū quā dedit dñs timentibz se in eucharistie sacro / vbi relucet incōp̄rehensibilit⁹ qz sup omnē sensum. sup omnē nature cōmūis ordinē / deus p̄t / scit et vult quotidie mirabiliter opari. **A**d consolatiōem igit⁹ aduene nri. p̄ recogitatis alioz calamitatibz et angustijs theologia sumit initiū a prima et sup̄ma causa que de⁹ est. **I**n cuius ditiōe cūtra sunt posita. et nō ē q̄ sue possit resistere volūtati. **D**ebinc ad inferiores effectus se deflectit. **P**hīa hō p̄uersum vt sepius p̄cessum retinet ab inferioribz et cognit⁹ ad sup̄iores et latētes causas / ductu rōis se subleuās. **O**ccurrūt aut p̄mitus in hoc p̄cessu mirabilitas rez infra labentiū. variabilitas fortis hūane / q̄ nūqz in eodē statu p̄manet. **D**eniqz p̄fusiō q̄dā et imp̄fectiō eoz oīm q̄ mūd⁹ inferior ostēat. vt sunt diuine opes. dignitates. regna. glia. voluptates. q̄ frēq̄nt⁹ in p̄traria dilabunt. **S**ed inchoat

ptinus ab alto pegrinus noster fide fultus. **E**t quoniā sicut solēt maiores mor⁹ impedire minores ita gūioris mali recogitatio sufferentiā leuioris facit eq̄nimiorē. **V**ult ecce sup̄m⁹ iudex deus (put edocet theologia) qz ab initio mūdi vsqz hodie et i secula supplicijs infernalibz angeli multi et hoīes cruciant. vult alios i purgatorij loc⁹ penis tradi. queri nō audes neqz debes / vult autē te viatores hoīes tribulatiōibz multis exerce-
Tu q̄s es q̄ q̄ulādo d̄dicas. **Q**uid magnū si corruūt et peunt q̄nqz pictura si moriunt aliqui morituri? **H**oc hō magnū ē elaborare q̄ sine p̄cludat vita / sp̄ victura / vlt in societate brōz vlt in damnatoz calamitate. **M**onic⁹. **S**entio volucer qz in alienorū sicut et in p̄p̄oz maloꝝ meditatiōe cōtētus nō est aduena nri infima sectari scandit prius ad sup̄ma velut in arcē sup̄ quā nō est altera. videat autē ne cadat. **E**st enim vt aiūt lapsus iste sapiētū de p̄uidencia dei cū arbitrij librate. **V**ideat insup̄ ne dū fragilibus et caligatiōibz ocul⁹ icircūscriptibile lumē nitē attingere / demergat i tenebras d̄siores exēplo nicticoꝝ acis / qd̄ inducit **A**resto ad nitidissimā solis lucē. **V**olucer. **T**uratur cū monice fides illuminās tenebras suas / et acie mētis inualidam sua luce collustrat / vt in tā excellētū lumie figi possit. ei⁹ sit delectabile. iocundū et salubre. videre lumen diuinū. qd̄ absqz ea odiosum foret noxium et triste. **P**roīde iā accepisti qd̄ de cogitatiōe nedū aliene / sed p̄pe damnationis agit. **V**erūtamē ad intelligentiā hui⁹ rei ne vlt incredibil⁹ vel scādaloza sit ad cognoscendū. **P**reterea q̄liter et in q̄b hūana volūtas diuine debeat p̄formari / rememorāda est distictio de triplici volūtate / put ad oēs appetitū nomē volūtatē se p̄tēdit. **E**st i sup̄mo p̄pe dicta voluntas rōnalis insita portōni sue sup̄iori / q̄ ad leges p̄uertit eternas. vlt ad vnicā poti⁹ eternitatis legē suā fecūditate seu p̄tuositate multiplicē. **E**st et iuxta sapientē dei spūs vnic⁹ et multiplex. **H**ec volūtas ita semp̄ p̄formis esse tenetur diuine voluntati cognite / vt aduersus beneplacitū suū nunqz remurmuret / q̄si vlt iniurā sit / vlt irrōnabil⁹ aut incōposita / crudelis et inuida. **H**ec volūtas in brīs spiritibz ita diuine p̄iūcta est imobilis. vt sicut ip̄i cū dō vlt sunt spūs. ita sit vlt velle et vlt nolle. quod amicoꝝ eē p̄sum etiā phīa tradit. **H**ic p̄ ps. **A**bsorpti sūt iūcti petre indices

eorū. Que petra christ⁹ est et de⁹. qz christ⁹
 deus cui scī indices seculi ita iūcti sunt vt
 absorpti videant in deo z vnū facti i omu
 nione volūtati cū eo. Porro volūtas hec
 in viatorib⁹ bonis diuine volūtati cognite.
 licz mobiliter / pformis ē orās ex instituto
 xpi. Fiat volūtas tua sicut i celo z in terra.
 Qd in orōne sua fruauit dicēs i agonia po
 sit⁹. Abba p̄r. omīa possibilīa sunt. trāffer
 hūc calicē a me. s; nō qd ego volo s; qd tu.
 Consistit in hac pformitate z applicatōne
 volūtatis ad p̄mā z inobliq̄billē regulam
 diuine volūtatis rectitudo cordis nrī / quaz
 p̄sequitur exultatio / leticia / pax / iocūditas. ac
 vniuersalit̄ omne bonū. qd videns in sp̄ri
 tu p̄pha clamauit. Quaz bon⁹ ist⁹ de⁹ his
 q̄ recto sunt corde. Quo p̄ pessim⁹ iudicat⁹
 de⁹ ab habentib⁹ cor distortū. q̄lic est i hoī
 bus mal⁹ hic i via flexibilit̄ tū. in dānatī
 p̄o cū obduratōe sempit̄na. Altera volun
 tas est inserta portōi rōis inferioris. que q̄
 de altera d̄r nō i substantia. s; q̄a p̄uertit ad
 leges vel res inferiorē / elōgata qdāmodo
 a p̄ma luce et p̄tute / eo tenebrosior z debi
 lior effecta / q̄ magis ac magis in inferiorū
 oblectatōe et vitiōe se p̄uertit innectit et de
 mergit. Ita vt neq̄at q̄nq; oculos tenebr̄ as
 fuerot in sup̄nā p̄tatis lucē attollere. Sic
 ocul⁹ carnis posit⁹ z reclusus vbi sol mate
 rial⁹ occidit vel occasus p̄rimus est caligat.
 hanc volūtate inferioris portōis q̄nq; vo
 camus appetitū sensuale nō generalit̄ sed
 put nat⁹ est obedire rōi. et ita liber est p̄ par
 ticipatōem. fm quā voluntatē p̄mittit nos
 de⁹ multa velle vl optare fieri. quoz oppo
 sita vult absolute diuina sua volūtas. vt p̄
 fili⁹ bona volūate vult patrē viuere quez
 de⁹ mori statuit. Hec tamē instantū recta ē
 si volūtati sup̄ioris rōis sicut illa diuine ne
 quaq; remurmuret. Tercio mō sub volū
 tatis noīe late sumpto p̄plectit̄ oīs appeti
 tus / q̄ nō cōiunctā rōem seq̄ habet. vt est in
 hoīb⁹ de duplici voluntate priori. sed regit̄
 z dirigit̄ t̄m mō / q̄si regulata ab intelligen
 tia infallibili q̄ de⁹ est. qui sic res ordiat vt
 eas p̄prios mot⁹ agere sinat. Propt̄ea vo
 lūtas hec nullo pacto p̄rario p̄t esse vel ad
 uersa diuine volūtati. cui⁹ soli⁹ influxum vl
 instinctū cōsequit̄. Quo fit vt in brutis nō
 habētib⁹ cōiunctā sibi rōez culpa careāt mo
 tus sensuales / quales i singul⁹ variant̄ fm
 naturam huius speciei vel illius. quos oēs
 i hoīb⁹ quodā mō. aggregatos īspicim⁹

Secūndum metrū se

cundi libri dactylicū archilochiū p̄stās te
 trametro buccolico z trib⁹ trocheis. p̄cor
 dat vltimo Boctij. Quam varijs terras. si
 p̄binent̄ linee due in vnū versum

Uot subiecta modis animalia **A**
 Passionibus sunt
 q. Crudelis leo. tigris et aspera
 Trux aper furore.
 Indomitus silua onager colit
 Unicornis atrox
 Lasciuit vitulus. petulās caper
 Et equus superbus.
 Astus fraus vulpi. lepori timor
 Os vorax lupis est
 Luidus est catulus. sus sordida.
 Tardus est asellus
 Ursa feror. prudens elephas / sibi
 Castitas amica.
 Turtur fida pari simplex quoq;
 Stulta corde perdit
 Pavo gloriū et zeloripus
 Est auara cornix
 Felle columba caret. canit omnia
 Bubo dira planctu
 Est apis arguta mira facit
 Arte mel fauosq;
 Prouida se formica regit. pigra
 Uult cicada soles
 Hūsus aues. lucius pisces rapit.
 Est odor vulturi
 Pugnaci gallus est pectore
 Diluus est inerti
 Quis philomena modos vestros capit
 Alc alauda vestros
 Tales innumeras animalib⁹
 Inditas videbis
 Conditōnes / quas natura dat
 Alma cuiq; sparsim
 Omnia ppulcro regit ordine
 Floria nulla culpat
 Nullus et error inest / industria
 Cuiq; mira valde
 Ast hominis ratio complectit̄
 Omne tale sparsim
 Per varias species rectrix data
 Cui necesse cunctos
 Affectus iusto moderamine
 Temperet regaq;
 Si renuit peccat / fit seruag;
 Turpiorq; brutis
 Stet ratio / fiet sibi subditus

De consolatiōe theologie

Eius appetitus
Et dominat ei / q̄ si nequit
Daud ream putato

Prosa tertia secun

di libri. ¶ Monice.

B **M**iseret me mei vehemēter meiq̄ si
miliū crede volucer dū ista ppēdo.
videns iniquitatē et contradictōem in
hominū ciuitate. vel regno spūali. vbi sum
ma trāq̄llitas esse obuerat / vbi pax et at vo
luntatē quālibet inferiorē parere superiori. s̄z
h̄ euerfo turbatoq̄ ordine vt pax abscedat
necesse est. nam pax q̄d aliō est q̄s ord̄is trā
q̄llitas in impando obediendo. ¶ Volu
cer. Obedit monice si validū fuerit. si vi
uax et efficac̄ imperiū / cuiusmodi viuacita
tē gratia frugesq̄ cōferūt / p̄cipue iugis ex
ercitatio voluntatis superioris vt ad diuinaz
se puertat videat obseruet inhercat. Ita enī
fiet vt ipa roboret et debilitet inferior i tra
ctu suo. aprior effecta suscipe formā v̄l istu
rum seu virtutē a superiorē derivatā. Imitā
dus est iesus fact⁹ nobis a deo sapiā. q̄ su
scipit et oñdit in se q̄d agere debeam⁹. In q̄
p̄ter voluntatē diuinā (erat enī de⁹) triplex
quā dixim⁹ voluntas inuēta ē. Voluit fm̄
p̄mā assidue quicq̄d de⁹ voluit laudans et
approbās ordinē diuine sapiē / bonitatis et
iusticie in oibz q̄cūq̄ voluit et fecit in celo
p̄ saluatōem. in oibz abyssis p̄ dānatōnez.
in terra et in mari p̄ q̄ndā saluādoz et dānā
doz variā agitatōez. Nos itaq̄ iesum fm̄
hāc voluntatē debem⁹ imitari et si nō vsq̄
q̄q̄ possim⁹ ex equo / dū hic viuim⁹ / q̄n nō
dū p̄firmati sum⁹. q̄si p̄ alterā secūdarz vo
luntatū distrabi p̄t in nobis hec voluntas et
turbari. imo et ab actu suo penit⁹ impediri
sicut et iudiciū superioris rōis fm̄ q̄d dirigi
tur p̄t absorberi. Secus in christo sic i be
atis. q̄ fm̄ hanc portōem brūis fuit in via
x̄ps. Nihilomin⁹ hec voluntas i christo vo
luit vt inferior duplex voluntas ageret mo
tus suos i oibz absq̄ pctō. hinc doluit. hic
tristis et mestus fuit. hinc orauit. hinc mi
sericordia mor⁹ est sup turbas et egrotos.
hinc lachrymat⁹ ē. hinc cōquest⁹ est tanq̄
sensualitatz aduocat⁹. de⁹ de⁹ me⁹ vt q̄d dre
liq̄sti me / q̄n portio inferior absq̄ vlli⁹ p̄so
latōis redūdantia superioris ad eā / dimersa
erat in acerbissime passiōis abyssum. Ne
mo autē vnq̄s carnē suā odio habuit. Hic
postremo. cū clamore valido et lachrymis

deo supplicās / expirauit. ¶ Exemplus igit
nobis dedit de⁹ / vt quēadmodū iuxta hāc
duplicē voluntatē fecit / fm̄ quā erat viator.
ita et nos faciam⁹ / tā p̄ nobis q̄s p̄ fratribz
plozem⁹ / orem⁹ / tristes sum⁹ / et clamemus.
q̄ sic est voluntas dei cui superior n̄ra volun
tas p̄formis est si bona est. Cōsurgit inde
meritū mltiplex si nō dimouet a statōe sua.
h̄ est si p̄pter mor⁹ inferiores illi⁹ duplicis
voluntatis nihil vspiā mali agit q̄d diuine
sit aduersum. ¶ Monice Sed q̄d ager
paupcul⁹ et infelix viator venūdat⁹ sub pec
cato sentiēs cū ap̄lo aliā legē in mēbrz suis
repugnantē legi mētis sue / et captiuatē sub
pctō. qualē p̄hi expti sunt. Quis enī viuēs
expers esse p̄t. sed original⁹ causa tāte corru
ptōis fuit eis incognita. quā theologia re
uelauit. Hōne dum conat⁹ anim⁹ assurgere
ilico quasi paralisi dissolut⁹ aut debilitat⁹
coluber relabit⁹. Venobis viatoribz q̄s fa
tigat et sepi⁹ inturbat voluntas inferioris
rōis. enitēs ad se trahere superiorē reetricem
voluntatē / pōdere q̄ni fomitis original⁹ / gra
uiozi peccati actuali. q̄uissimo iūterate cō
suetudis. et sup omnē modū ingenti mole
obduratiōis / q̄liter in x̄po nec fuit nec esse
potuit. nec silz est in beatis. ¶ Volucer.
Exclamem⁹ monice cū ap̄lo. Infelix ego
hō q̄s me libabit de corpe mortis huius.
Subinde r̄ndeam⁹. B̄ra dei p̄ iesuz chri
stū. Dicam⁹ eidē. fiat nobis dñe fm̄ iudici
um atq̄ desiderū. nō inferioris sed supio
ris rōis atq̄ voluntatis. fiat in nobis sicut
i celo fit vbi motus regularis p̄mi mobilis
tāq̄ rōnal / r̄pat obuias reuolutōes orbūz
iferioz siue planetaz. Porro p̄tranitamur
vt possum⁹ retinētes saltē in suspēso q̄dā
libez arbitriū ne p̄cipitater eliciat actū suū
qm̄ in hac vi suspēsiua (sit velle sit nolle / sit
act⁹ medi⁹) saluat p̄cipue libtas arbitrij et
sua in nobis vtilitas. Alioq̄n sine suspēsiō
ne tali v̄l renisu voluntas inferior fortificat⁹
assidue. rebellior q̄z et indomabilior efficit
vsq̄ adeo q̄ silis fit iūmētis insipietibz / q̄
carēt arbitrij voluntate sup̄ma. imo p̄o plu
rimū differt q̄ substeruit et seruire facit sue
libidini dominā voluntatez deterior effecta
brutis. q̄ seuissima ē iniusticia ferēs arma.
¶ Mittam⁹ eos q̄s ad hanc fuiturē mali
cia p̄trahit. loquamur illos q̄ iudiciū rōis
(q̄ libtas radical⁹) vel nullū habēt / vt infan
tes et fatui. vel impfectū vt pueri. v̄l inuali
dū vt femine. nāq̄ variū et mutabile semp

femina. Quod si causa cognoscitur cur puerorum sit imperfectum et mulierum inualidum iudicium. Credi non potest quanta turba hominum puerorum et puellarum inter barbaros homines exprimitur. Multa multa super hac re locuti sunt astrologi, medici, philosophi, et hi vario modo, poete, magici, prophetae falsi vel idolatre. Propheta verus tandem dixit de deo. Qui fingit singillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum. Et sapiens. Cor regis in manu dei est quicumque voluerit declinabit illud. Qui secundum apostolum Luce vult miserere, et quem vult indurat. Theologia vero recipiens ex omnibus horum dictis id quod probabile est, et improbabilia reijciens, constat et colligit per statum vite et nature destitute causas tales. Ita quod sicut anima rationalis dependet a corporeali dispositione vel armonia, non quidem in esse cum sit immaterialis et immortalis, sed in operari in corpore. Ita secundum varias operationes suas presupponit et requirit diuersas dispositiones armonicas, vna habet ut informet et sustentet corpus, altera ut vegetet et augeat, altera ut moueat et sensificet. Et si quidem non vno modo sicut nec vnus est tantum sensus carnis, sed est exterior et interior multiplex quod sunt armonias non dubium quod in prima in perfectione secunda excedat, secunda tertia, et ita de reliquis. Neque negat aliquis quod in predictis operationibus vtriusque egeat anima rationalis organo corporeo, sicut est forma corporis organici philosophici hominem in esse constituens. Neque super est alia perfectior operatio rationalis anime super brutales, in qua conuenit cum angelis, quam operationes dicimus intellectualis, in qua radicat libertas arbitrii que libertas est facultas rationis et voluntatis, quia nec voluntas sine ratione eligeret, nec ratio sine voluntate velleret, libertas idcirco complectitur vtriusque vim. Rursus hec operatio intellectualis quod vis in se non sit organica, presupponit tamen dispositionem organica in sensibus prefertim interioribus perfectiore lucidiorum et deteriorum quod aliquid sit aliarum, omnem enim intelligentem (sicut dicit Aristotle.) necesse est fantasmata speculari. Quamuis Avicenna, et Algazel cum similibus tradiderint intellectum desuper illustratum, necesse ab intelligentibus sine sensu proprio vel inspectione fantasmatum posse suscipere, hinc prophetas et diuinitates tam in vigiliis quam in somniis saluare nituntur, sicut aliquid tradiderunt fantasias omnes brutorum et hominum a celestibus corporibus errorum, longum vero prosequi esset opiniones singulas. Redeamus ad premissum et dicamus, ut cepimus, quod intelligendo premissum et species intelligentes eliciedo, necesse est fantasmata specu-

lari, non certe quilibet quod est ordinata pura et lucida, si libertas arbitrii debeat esse perfectum stabile et integrum. Cum autem mille modis imo innumeris contingit istam quam usus liberi arbitrii prequit armonica dispositionem nunc totaliter impediri, vel in infantibus et fatuis, et ebriis et amantibus multis, nunc imperfectam haberi vel in pueris, nunc instabilem et variam vel in feminis et in omnibus generaliter, quod variis passionibus affecti sunt, tandem integra vix habet hominum dispositio ad queque intelligibilia, pro defectu surgente ex naturali vel accidentali completionem. Quo fit ut diuersi vigeant usus liberi arbitrii, quodam in istis alteri in aliis et non quodam in vtriusque. Quid dicimus de diuersis hominibus cum varietate ista diuersis temporibus, imo eodem die et fere de momento in momentis cognoscat homo qui se discussit acriter in seipso, dum famelicus alit iudicat, quod replet, sobrius quod ebrius, mansuetus quod irascens, vigilans quod somniculosus, amans quod inuidus, continentis quod libidinis stimulat, humilis quod exaltatus. Et ita de reliquis sine numero. Neque tamen adhuc attigimus melancholicas fantasias, quod infinitas medici tradunt et humorum corruptione varia generatas, formata enim (gratia exempli) fantasia fumis grossis obtenebrata, fantasmata terroris et horrois, sicut puer solus in tenebris inde clamans et fugiens, Quia ex re sepe tristes sunt aliquid, aliquid e diuerso ioculatur leti.

Tercium metrum se

cuadi, dactylicum pentametrum saphicum. E
 Pledidi solis radij videndos
 Exhibent sese tustu fideli
 Dum serenus sit medioque purus
 Aer, imo perspicuo refulgens
 Gutturorosis pluuie ve dense
 Rarus aut nimbus vel opaca nubes
 Pendulum si se per inane librant
 Frangitur circa radius cathecum
 Uisibus falsas tribuit figuras
 Bille portedens oculis colores
 Iridis micans pluuiosus arcu
 Halo lunaris, varia vel ortu
 Sol vel occasu specie nitescens,
 Par in obiectis speculis videre
 In quibus distant color et figura
 Pro situ tali variaque forma.
 Est agens virtus anime suprema
 Quere lucefcit radians in ima
 Parte passiuam, species in actum
 Efficax ducit, sed speculari

De consolatiōe theologie

Per prius grossi simulacra sensus
Spiritus que fert cerebri medullis
Cum quibus fumos recipi putato
Hos vagos/turpes/ fetidos/et atros/
Alteris mulcens nitor est et ordo
Pulcer/apertus numero placenti
En habes causas sapienter aptes
Cur sit elusus rationis vsus
Arbitrans plene nec inest facultas.

Prosa quarta secū

di. **Donicus**

Intelligo voluer q̄ late pateat ista
de fantasijs cordis, de fallacibz in-
dicijz aīe p̄scrutatio fm quā memi-
nisse debz hō fragilitatis et impfectōis sue.
Nam q̄liter inueniet aliq̄s q̄ practis incō-
modis vel in aliquo nō sit obnox̄? s; quē
admodū de vicijz Orati^o dicit. Oprim^o il-
le ē q̄ mimis v̄get. ita liber ille dicend^o ē q̄
nō vltra cōmūem hominū modū / melācoli-
cis fantasijs irretit. Redeat hō sermo noster
vñ sumpsit exordii vt p̄son^o sibi fiat. **Uo-**
luer. Redeat volo. p̄misim^o q̄dem inue-
stigādo cōsolatōem aduene nri sup p̄ritōe
gentis sue q̄ cū theologia ad p̄formādum
volūtate suā diuīe volūtati p̄mit^o anhelat.
Ita enī habitur^o erat cor rectū / ac p̄inde le-
tū / pacificū et trāquillū. Sed qm̄ de q̄ vo-
luntate sermo fieret ignorari poterat. diffi-
ctio trimēbris de volūtate subiūcta ē. Red-
dita p̄inderō cur in volūtate p̄pedi^o libras
arbitrii. q̄ facili^o appareret q̄liter adiunat.
P̄rogrediētes igit^o dicam^o q̄ intellectus
postq̄ inspererit fantasmata / p̄t inde speci-
es intelligibiles elicere. denudādo quodā-
modo eas a naturali p̄ditōe. et i eis effodiēf
agalma spūale. hoc ē simulacrū v̄l cōceptū
nūc vniuersalē nūc specificū. q̄ facto intel-
lectus talit^o actual^o iam p̄t ratiocinari non
inspecto fantasmate. iā silogizat. discurret.
regulas artū sibi format generales et infal-
libiles ad exēplar artis priē. Neq̄ negāda
est hec vīs intellectiua. cū de v̄tute estimati-
ua fateamur q̄ ex sensatis elicit spēs insen-
satas / vt ouis inimiciā ex figura lupi. Et
uero dū semel actuata fuerit p̄ fantasmata
ortū habētia ex aliq̄ sensuū exteriorz / iā pōt
alia sibi formare tal^o generis i somno v̄l vi-
gilia. aliter nō. Cur^o signū ē q̄ a natura ceci-
nō somniat neq̄ fantasiant^o de coloribz. ne-
q̄ de eis sciam habēt vllā. Deniq̄ p̄ p̄te-
platōem (vt alibi dicēdū est) venit mēs ad i-

telligētiā purā et simplicē sine motu v̄l dis-
cursū ad exemplar. licz impfectū valde sim-
plicē / intelligētiē diuīe q̄ vnico p̄teplat^o in-
tuitu p̄sentia p̄terita et futura. et instar cētri
intelligibil^o stabil^o manēs dat cūcta moue-
ri. sic vnica et inuariata respicit et intelligit
oīa que motui subiecta sunt. Ad hūc statū
theologia suadet aspirare cui quanto pri-
mior tāto sublimior et liberior ē volūtās.
q̄ velut ex alto iubet et impat sensuali volū-
tati. p̄p̄t cui^o tractū sicut nec p̄pter motuz
natural^o appetitus nō deserit locū suū q̄ ad-
heret dō ponēs in eo spem suā fidē atq̄ di-
lectōem. Qd̄ si iuxta sapiētis v̄bū sic par-
turiētis cor suū fantasias patit^o vt fit in sen-
sualitate nō dat ill^o cor suū intellectuale / ni-
si ab alto imissa fuerit visitatio fm quā re-
git^o. q̄lit atq̄ dirigitur / nō q̄dem fatali ne-
cessitate seu fluctuatione fortuita. **Colligū^o**
enī ex imēsa diuīe cognitiōis viuaci-
tate longe sup nostrz cognoscēdi modū sil^o
et ex voluntatis librate q̄ apud eā nihil est
fortuitū. nihil causale / nihil insup ad extra
necessariū vel fatale. **Rō p̄mi^o** ē qm̄ nihil
agit in mūdo / qn̄ ab etno p̄uiderit illō dē.
cū tota serie causarz etiā mimaz. **Sec^o** ap̄
hoīes p̄ter q̄z intētōez p̄deūt effect^o ex va-
riaz ignotarūq̄ eis causarz cursu. quē ad
modū videre ē i inuētōe thesauri dū tra so-
dit^o vt excolat nō vt aux inueniat. **Hic ortū**
habuit fortassis illō Arest. q̄ vbi mag^o ē d̄
intellectu ibi min^o d̄ fortūa. Recte qd̄ ad eo
vbi rotū ē p̄intellectū nihil ē fortuitū. **Si**
hō fortūa q̄s trāsserat ad eāz p̄ducētē ef-
fectus q̄ dicūt i ordie ad nos fortuiti. sic p̄-
mā causarz dicere possumus eē fortūa qm̄
p̄ncipal^o et imēdiate p̄currit ad oēs effectū
Dedisset hō mō **Virgill^o** verū epiteron for-
tūne dicēs fortuna oipotēs. et **Salustius.**
Sz p̄fecto inq̄t fortuna i oī re dñat. **Lete-**
rū de fati necessitate liq̄t ex p̄missis q̄ nihil
i rebz creat^o tale sit facta ad p̄mā eāz p̄parō-
ne q̄ nllā actōis necessitate p̄strigit / neq̄ re-
spectu celi neq̄ respectu terre et oīm q̄ in eis
sunt. Loagit tū differētē i actōibz q̄ dicūt
naturales q̄b nō ē ānexa rō p̄pa. nec ex cō-
scq̄nti vllā habēt libratē seu p̄rigētiā i agē-
do ex p̄ncipijs suis intrinsec^o **Aliē** in habēti-
bus p̄iūctā rōnez q̄b intrinseca facultas est
volēdi v̄l nolēdi fm iudiciū p̄pe rōis. **Hi-**
hilomin^o si ad p̄mā eāz natural^o agētia itru-
ler^o illa nō necessario s; p̄rigēt efficiūt mo-
tus suos. h i miracul^o fact^o circa solē. circa

igne. circa mare et bestias pspicuum fidelibus est. Dañ itaq; regula q; i omi pductoe si cõ currit aliq; cã libere ptingent agēs q̄t̄t sue rint naturalz coagētes effect; ille ptingēter pducit. Quia i re p̄tz q; act; elic̄it; create voluntat; for̄it; ptingēt̄ia ex duplici radice. ex sua intrinseca et ex supiore diuina. ¶ **Donic;**

D Cãm nō inuenio volucer his q; dicta sūt repugnādi/neq; aliē phie q̄ba loq̄nt; apd Boetiū d̄ fatali necessitate recipiēda puto. scis attū p̄turbari nōnullos apd q̄s deus ita p̄siderat tāq; rex sup̄m; q; vnico semel i perio p̄stituerit vnūuersū mūdū/dās vni cuiq; rei p̄p̄riū officii/queadmodū terre n; rex instituit vl̄ exercitū suū vl̄ curiā iudiciōrū et legū aut artifex aliq̄d horologiū. Ip̄e h̄o deinceps manet q̄et; neq; sollicit; p̄ singla. N̄itunt h̄ac estimatōez suā fulc̄ire p̄ vulgatū illd̄ Aug. p̄bū. De sic res admittat vt eas p̄pos mor; agere sinat. q; r̄ propheticō ore dixit. ego sum de; et nō mutor ¶ **Volucer.** Ita ē monice redeūt tales ad sup̄i; in p̄batā philosophiātiū op̄ionē quā insectant; multi seclariū l̄raz ac existimatio vulgariū. q̄z videb; aliq̄s si ad sc̄pturam sacra se cōuerterint nihil p̄edere aut irridere simplicitatē ei;. eo q; maxima ps p̄terit; hystorij; habem; inq̄unt aliūde narratōnes hystoricas q; r̄ stili splēdore r̄ rez gestaz magnitudie nō inferiores existūt. Uez t̄m hoc interest q̄m hystorias h̄z sc̄ptura sacra put i eis p̄t̄ra reuelant; de; p̄ p̄phas. lōge p̄us anteq; fierēt. Ex q̄bz pulcerrime ac salubri me v̄itates elucescūt. ¶ **Elucescit p̄mo diuina oim p̄cognitio simul et p̄uidētia regi tina oim q; gerūt tā in celo q; in terra. q; volūtati sue f̄uire facit vnūuersa. nūc p̄ bonos nūc p̄ malos. aduersus quā nō est sapia neq; p̄siliū. adeo q; hoies vl̄ demōes implēt p̄dispositōem reuelatā dei. dū conant; illaz vl̄ effugere vl̄ frustrare. Sūt i exēplū vendit; ioseph/et exposit; cū alijs infantib; in aq̄s moyses/et dauid a saule p̄secut;. cū ceteris absq; numero. ¶ **Elucescit p̄t̄rea q; p̄ nūciatōes dei facte p̄ p̄phas vl̄ sc̄pturas. p̄ditōem sepe recipiūt licz exp̄ssa nō sit fm̄ varietatē meritoz vl̄ demeritoz apd illos q̄bz vl̄ p̄ q̄bz h̄mōi p̄nūciatōes f̄iūt. Hoc d̄ iōna respectu niniuitaz. Hoc d̄ Isaiā r̄spectu ezechie. r̄ ita d̄ reliq̄s liq̄r. Relinq̄r idcirco sp̄ hoib; dū viatores sunt p̄nie loc; r̄ pie orōis atq; p̄uersiōis effect;. nec ex imutabilitate dei vl̄ p̄nūciatōis sue despatōi locus****

datur. ¶ **Elucescit ampli; nō esse f̄uēdum deo p̄ sola p̄sp̄itatis adeptōe vl̄ aduersitat; euitatōe tp̄ali/q; v̄itas i euāgelio manifestus tradita ē. q; lex antiq; tp̄alia p̄moda vel incōmoda rememorās exponeret. Est equidē p̄miū p̄stāt; merito. nihil autē tp̄ale p̄stāt; ē v̄tute. S; neq; cū stoycis dicere satis ē v̄tutē esse p̄miū sui sicut viciū seipsuz penā habet. Alliciendi fuerunt homines ad laboriosa virtutū opa. et a suis voluptatibus viciōsis arcendi per separatū aliquod maus tā p̄miū q; sup̄plēciū. Ad qd̄ philosophia quia p̄tingere nō potuit hic deficit cū sua cōsolatōne. deficitur et illi qui volentes suis exhortatōib; vel p̄dicatōib; bene instituire ad amorē dei p̄mittunt p̄ illo quasi cōmutatōnem quandā/bona tēporalia vt diuitias/vt sanitatē/vt prole egregiam. aut aliquod similitū. Sic enim reor ter litere veteris p̄tendebat. q̄uis intus propheticū et eleuati viri sp̄ualia sub his tēporalib; p̄missionib; obumbrata cōciperent r̄ gustaret. Sed de hoc latius infra. ¶ **Elucescit postremo ex hac diuine volūtatis ad v̄trūlibet actōne extra se liberrima que solo nutu tēperat orbem/q; oratōnes spesq; nostre dirigunt nō inaniter ad deū. q̄uis imutabilez. quia cetera om̄ia mutare scit et potest dū vult. Et hic est generalis motus insitus omni creature/quem obedientialē nominare possum;/ vt eius sequatur imperiū. quemadmodū de ascensu grauis ne vacuum fiat dici solet. Et profecto si deus sinat res agere proprios motus/cōsequens est vt eos possit vel impedire vel mutare. Alioquin nō iam res sineret/sed agerēt vel let nollet. Quinetiā ministratio nonne reponitur in ordine causarū quas ab initio deus instituit. proprius autē motus angelorū liber est in agendo. Proinde sicut spiritalia potiora sunt tēporalib; tanq; illorum finis. ita fit i tēporalib; mutatio/pro ut exigit gratuitū regimē spiritualiū/ p̄sertim ad finē eterne beatitudinis cōsequendum. In hac autē regione vel ordine spiritaliū reponunt; diuina charismata/ p̄cipue fides spes et charitas /quibus mot; inditus et quasi p̄p̄rius est impetrare miracula duz expedit/ vt q; in aquis validis terra appareat arida/in medio fornacis ardentis sit ventus roris/q; montes transferantur/et quod lōge maus oprabiliusq; est fit p̄ istas virtutes et oratōez eis subnixam****

De cōsolatione theologie

vt expeditum sit et alacri libere arbitrium
volūtatis hūane ad dirigēdū pedes sue af
fectōis et intētōis in viā pacis et salutis. Ad
cōformandū p̄terea diuine volūtati suā eidē
q̄ p̄sus inīti dicēdo cū p̄pheta. Ut iūmē
tū fact⁹ sum ap̄d te/et ego semp tecū. tenui
sti manū dexterā meā. et in volūtate tua de
duxisti me Unde libet collocutōi dei p̄sen
tis terminū dare sub hoc metro.

Quartū metrum et

vltimū sc̄di cōcordat metro secūdo huius
libri. Quot subiecta.

Uminis orbis subsidiū sibi
Querit a vidente
Lui pl⁹ nitit̄ vt magis audijt

Imminens periculum

Barredū cecidit puer aspicit

Boei manum dat

Scit quia nō valet ex se surgere

Querit hinc iuuamen

Ulnere fractus qui medicamina

Flouit/hunc requirit

Potat amaris. vrit et ignib⁹

Huic obedit vltro.

Litibus implicitus sibi querere

Iure vult peritum

Dictaq̄ nec refugit sua credere

Consciū suimet

Lur igit̄ ceci/pueri quoq̄

Sauciq̄ valde/

Juris et ignari. nos tradere

Non cito velimus

Christe tibi/qui rite p̄ omnia

Uis opem referre.

Duo sine nulla valent discrimina

Uel arte pelli.

Duc petim⁹ quo vis/mora nulla sit.

Ibit alacris mens.

Si caro tardat/p̄q̄ picula

Lucta te sequetur

Brata. nec inualido cū murmure

Perget aut trahet.

Lur peccata sciens cumulet noua

Dum licet mereri.

Finis liber secundus

Incipit liber ter

cius. Prosa prima. ¶ Monic⁹

R a Ssum voluce⁹ desiderans rur
sus ex te audire v̄bū sup cōsola
tione pegrini. sollicitam enim su

per hoc auiditatē /et pernigili cordis me
cura q̄ teloco tpeq̄ puenit /itellig⁹. ¶ Volu
cer. Spes (vt dixi monice) solat eū /con
fugens ad deū tāq̄ ad thronū gr̄e. ad tem
plū et arā misericordie. ad arcā federis. ad li
bertatis asilū. ad firmā petrā. et solidū lit⁹
A natura siqdē ita videm⁹ institutū vt de
bilior ignitat⁹ fortiori. sicut vitis vltimo. ede
ra quercui. naufrag⁹ tabule /puerul⁹ matri.
Solat ip̄m p̄terea scriptura sacra /reuelās
decursum mūdani regim⁹ /a p̄ma volūta
te liberrima /cui nostra p̄formis esse debet.
Quēadmodū v̄o p̄ spem vis irascibil⁹. sic
p̄ hmōi cōformitatē rationalis ordinat⁹ /et
ex p̄sequēti cōcupiscibil⁹ /dū ita fuerit p̄for
mis et subdita q̄ ip̄i⁹ et dei sit vnū velle et
vnū nolle. quod amicitie p̄prium est. ¶ U
dens autē q̄ irascibil⁹ p̄ impatiētā turbat.
et p̄ ignoratiā seducit irrōnalis. Deinceps
igit̄ p̄plebit sermo sup impedimētis hmōi
tollēdis /primū p̄ patientiā /alter p̄ doctri
nā /vbi nōnulla q̄ i porib⁹ dici poterāt /in
serent. ¶ Monicus. Placet qd̄ dicis. qm̄
et dictoz recordatōem summarā /et dicēdo
rū lucidū ordinē tradis. ¶ Volucer. Lo
cutur⁹ ergo de p̄solatōe p̄ patientiā recte mi
hi videor id agere si de moderamēte zeli in
choauero. habet itaq̄ zel⁹ inter passiones
vehemētiā multā. Audi sapientē. Dura sic
infern⁹ emulatio. Prefert insup sibi speciē
iusticie q̄ sit efficacior ad nocēdū dū deui
at. Quid enī efficac⁹ ad nocēdū q̄ famili
aris inimic⁹. et q̄ demoniū meridianū qd̄
in angelū lucis se trāssert. ¶ Porro zel⁹ et si
qñq̄ significat inuidiā. qñq̄ odiū. aliquā
do imitatōem. vtemur h̄ zelo put est deside
riū vehemens /quo quis incitat ea tollere
querit sibi dilecte vident⁹ aduersa. Sic hō
zelat p̄ vxore ne mechus aburat ea /et hinc
zeloty pa mater pro filia ne violet. iustus p̄
domo dei volens ab ea tollere quicqd̄ vide
rit scandalozū. Unde istud est. Zelus do
mus tue comedit me. Lur⁹ recordati sunt
discipuli christi /dū eijceret v̄dētes et emē
tes de templo. seu domo dei. Zelum hunc
vltimū laudauit q̄ dixit nullū esse deo acce
ptius sacrificiū q̄ zelū animarū. Vere qui
dem si comitet ipsum beniuolentiā /discre
tio et cōstantia. que tria si deserat aut cōtem
nat zelus. recte cōparaueris ip̄m gladio bi
cipiti in manu furiosi. igni rursus et fulmi
ni sine obice puaganti.

Primum metrum tercium

monocolon choriambicum a sepiadeu. currens cum primo carmine Horacij Decenas atavis editeregibus.

Agēs flāma rapax libera si manet
 i Hor sup̄ma dom⁹ puolitat⁹ vorat
 Quo pl⁹ absq; mō torrida cōduat

Estas / fulgurib; crebr; emicat
 Elisusq; vapor dissipat infima
 Est igni similis zelus ⁊ estuat
 Intus cor stimulans. quo vehementior
 Incūbit cohibe / fac teneat modū.
 Collidunt in eo se pariter duo
 Affectus / nūmiū singulus improbus.
 Hinc impellit amor. hinc furit odiū.
 Zelus nam quia rem diligit et colit.
 Ledi non parit / prius incitus
 Ira corripit / recta nec inspicit
 Ddit / psequit / nec requiem capit.
 Fingit iusticiā / tendit in ardua
 Supra posse feror / frangit et ruit
 Secum multa trahens que pereūt simul.

Secūda prosa ter

Donicus

Donne zelus excusat o volucer propter intētiōem boni finis / etiā si leserit vt dum vult tollere scandala a domo dei / satages ab hoib; vl hereses corrigi / vl symoniā abijci. vl tyrānidē opesci. nōne suffragat sibi sbū christi. Si oculus tuus (q̄ est intētiō) fuerit simplex. totū cor / pus tuū lucidū erit. **V**olucer. Audisti christū alibi dicētē. Ecce venit hora ⁊ nūc est. vt omnis q̄ interficit vos arbitret se obsequium prestare deo. quis tū dixerit q̄ hec intētiō reddiderit occisores martyꝝ absq; noxa. Quid q̄so iudeos magis excecavit q̄ zelus legis antiq; / quam putabat christū subvertere velle. De q̄bus apl's. Testimoniū ꝑhibeo eis q̄ zelū habēt sed nō fm scientiā. Proinde ml'tos inuenim⁹ ex hereticis etiā hac tēpestate q̄s sefellit talis zel⁹ tollēdi scādala a domo dei / ꝑ hanc aut illā ꝑdicatōis viā. Hinc hereses ꝑ ꝑmatū romane ecclie q̄ sine ea stat salus. ꝑtra dotatōes vniuersalis ecclie / q̄ sunt vt venenū effusū sup̄ eaz oīsꝝ symonie officina ꝑ ꝑlatoꝝ statū splēdidū et amplā familiā q̄ a secularib; eripi ꝑnt eis oia. Contra religiosoz obſuantia q̄ aduersant libertati legis xpi / et estimant

questū pietatē. Contra omnē generalitꝝ ꝑſidentia q̄ null⁹ ꝑſcit. null⁹ existēs in peccato mortali inſte dñat / neq; ꝑlatus ē. neq; sacerdos. qm̄ in charitat⁹ radice fūdat (vt dicitur) titul⁹ ꝑſidentie. et ita de ꝑlimis. Dum ei displicuerūt mores / suborti sunt errozes. dānat⁹ est ꝑterea stat⁹ qm̄ displicēs i co cerebat abusus. exemplo medici stulti dſtruentis subiectū dū conat⁹ expellere morbu. **C**eterū remiscar⁹ velim eoz q̄ dies hester na differuit sup̄ turbatōe iudiciꝝ rōis. Ad dicit aduena n̄r exēplū aliū ⁊ id plane crebro Expimur ait sepi⁹ nō nullos q̄ vigilātes loquunt⁹ silia somniantib; nihil pene dicēt qd sibi cohereat. hāc ꝑassiōem frenesim medici. vulg⁹ fantasiā vl reueriā. gallice resuerie denoiat. cui⁹ causa ē. quia fantasmatib; rez int⁹ occurrantib; vtunt⁹ ꝑ veris rebus ad extra positis / quē ad modū somniātes ꝑferunt illi q̄s exercere opa vigilantiuz ꝑtū est. q̄ cū expgefacti fuerint inueniunt se deceptos i aliq; suo iudicio / quātūcūq; vifuerint i somnijs velut i vigilia se gessisse. Profecto nō dissimilit euenit aliq; vehementer affectis et passionatis / q̄ i vigilia se sibi apꝑ patiūt aliq; d sile doꝝ miētib;. Sūt enī cōsopiti et soporati vl obriati passionū radicataꝝ fumositatib;. q̄ licz eo tūc sibi vident⁹ sapiētes et virtuosī vt vel liberales vel magnanimi vl hūiles vl valde zelātes republicā. verūtū cessantib; hmoi passiōib; / intuent⁹ i vigilia stutis et vitatis se q̄ si somniāse et in aliq; semetipos notabiliter sefellisse. **N**empe q̄b⁹ erat ex aliq; ꝑe sopitū rōis iudiciū adeo q̄ nullis clamoribus ex aduerso mouentib; possent aut vellēt expergisci nec suadentib; obedire. Cur ita n̄ si q̄ simulacra virtutū intus fabricata ꝑ veris virtutib; amplextant⁹ in somnio vanitatis. vbi mentē iniditas sibi / dicens zelus esse qui furor est. iusticiā que crudelitas ē. correctōnem que diffamatio est. ꝑudentiā que calliditas est. et ita de ceteris. Sic ira. sic inuidia. sic odiū. sic amor in excellentia iudiciū ratōnis offuscāt. cōsopit et excecant q̄s diu durauerint. Durant vero q̄ndo q̄ pl⁹ / quādoq; minus ꝑ varijs hominuz moribus / ꝑ cōsuetudie / ꝑ cōplexiōe. ꝑ occasionibus datis aut acceptis. Odiunt ⁊ refugiūt q̄ hac spūrituali frenesi laborāt rephendi sicut lethargic⁹ expergisci. spūrit alioꝝ cōsilia. nempe q̄ plus alijs sapere saltē in hac sua re acuti⁹ q̄ circūspicere dū

De cōsolatione theologie

finitū apud se retinet. Eos p̄terea q̄ se non sequunt̄ culpant / vel de negligent̄i torpore circa ea q̄ dei q̄ reip̄ublice sunt. aut de dissimulatōe v̄l inordinato timore crimināt̄ z ridēt. Currūt tāq̄ asin̄ indomit̄ i oē p̄cipitiū / relinq̄ntē eos i manu p̄siliū sui deo irato q̄ sup̄bis resistit. ¶ **Donicus** Non tales aliqui q̄les erāt op̄imoz symeon z leui / q̄ruz a p̄re maledict̄ furor / q̄z p̄tinax. z indignatio q̄z dura. eo q̄ sint vasa iniq̄tat̄ bellātia. ¶ **S**z q̄ pacto veri zeli cognitio p̄stabit̄ au dire desidero. ¶ **Uolucer.** Uex zelū cleuare p̄p̄eq̄z desc̄psit q̄ dixit illū comedit̄ zelus dom̄ dei q̄ scādala q̄ videt̄ i eccl̄ia tollere vult si p̄t. si nō p̄t tolerat et gemit. vulgata h̄o regula h̄z. illd̄ possum̄ qd̄ de iure possumus vbi nouerim̄ p̄limū interesse i eo qui zelat si fugiū auctoritate iudiciaria. aut si caret illa. v̄trobiz t̄n̄ ob̄st̄uāda lex illa. Iuste qd̄ iustū ē exeq̄z. ¶ **Donic̄** Uelle sepatus sup̄ his sermo fieret. z p̄mo de zelo fungētū publica p̄tate. ¶ **Uolucer.** Fiat ita / z q̄t̄ insidijs exposit̄ ē iste zel̄ accipe. Insi diat̄ impotētia p̄p̄t̄ quā iubet sapiēs. Noli velle fieri iudex nisi p̄tute valeas erūpere iniq̄tates. Iudex itaq̄z qd̄ aliū agit p̄ferēs sentētia cuī executōis nō habz facultatem nisi iusticia exponere vel cōreptū v̄l discrimini. ¶ **Insi diat̄** ignorātia eoz q̄ stat̄ req̄rit esse cognoscēda / hoc in platis p̄limis respectu legis euāgelice. h̄ i seculi iudicibus q̄ ad ciuiles p̄stitutōes inuenim̄ / q̄les esse dānabiles mechanici mōstrāt. inter q̄s nō recipit̄ nisi q̄ in arte sua peritus ē. Turbat etiā i aliq̄b̄ l̄ratis hūc zelū defect̄ experientie. q̄ circūspicere facit oīa vt tādē eligat̄ ne dū id qd̄ de se licz. sed qd̄ expedit / id ē quod expedite fit. attenta circumstātiarū q̄litate. ¶ **Turbat** alios incōstātia p̄secutiōis eozū q̄ b̄n̄ p̄cōsiliata / cōclusa / inceptaq̄z sunt / q̄s v̄l ira suboriet̄ / v̄l hūan̄ timor infortunij p̄tra se v̄l affines det̄icit a cathedra iudicij ¶ **Quocōtra** p̄tinacī obfirmāt̄ alij i male p̄cōsiliatis et ceptis fatuo qd̄ā pudore victi / ne vici videant̄ / exēplo militū q̄s i certā v̄ltro mortē viciōsus fuge pudor impellit. ¶ **Quid** existimes p̄terea de p̄siliarijs mēdacibz z corruptis. a q̄z seductōe vit̄ aliq̄s in potētatu p̄stitū secur̄ est. Quid de notarijs et p̄motoribz. Sed regerit̄ culpa in eos q̄ tales eligūt nec corrigūt. q̄ sola insup̄ sibi placētia dici volūt. q̄lis erat achab. Uerū est q̄ppe illd̄ sapientis. P̄nceps q̄ liben-

ter audit verba mendaciū / oēs mīstros habet̄ impios. ¶ **Efficacissimū** insup̄ corruptiū zeli boni z debiti notat̄ scriptura cum experientia esse munex receptōem a manu / l̄i gua v̄l obsequio. v̄nde seq̄t̄ acceptio p̄sonarū / sili p̄reatu damnās v̄nū absolūēs alterū / que oīa phibuisse legit̄ cognat̄ moysi. dum eadē optime policie formā describeret ¶ **Sunt** q̄ se sufficiēter existimāt̄ rēpublicā regere si p̄stitutōnū onera multiplicauerūt Si sentētiās penales vt excoīcatōnes fulminauerūt. maneāt̄ aut̄ ip̄i negligētēs / similes facti pedagogis reprobis q̄ negligētia suā et ignauia purgare se putāt / si p̄uersis p̄minatōnes crebras indixerint. si p̄beribus eosdē affecerint. ¶ **Inuenies** alios suis ita p̄stitutōibz positius inherētēs vt nullā ep̄ikeie p̄tute admittere velit / sciāt̄ aut̄ possint / apud q̄s summū ius sepe sūma iniusticia fit. ¶ **Alij** passim hac ep̄ikeie v̄l eq̄tatis reglā sic abutunt̄ q̄ nihil in legibz / nihil in cōstitutōnibz z regul̄ suis manet̄ stabile. cū t̄n̄ p̄cipuū cuiuslibz policie / etiā in monasterijs regimen / ex rātonabili legum suarū stabilitate resultet. ¶ **Ampli** quid de p̄uersis scandalosissq̄z moribz censendū est ex quibz redditur cōtempribilis tā vita q̄ auctoritas regitina. v̄nde cōsequenter inobedientia subditorū p̄uenit iuste p̄orsus. vt in eo domini puniant̄ / in quo delinquent. Adam in exēplo est. cui in deuz peccanti facta sunt oīa prius subdita rebellia simul z aduersa. ita etiā vt caro p̄pria. ¶ **Quid** q̄ aliquādo peccata subditorū redūdant̄ in p̄sidentes / nec mirū dū cōsortes sunt i malicia cōmittendo v̄l omittendo. Sicut hely legim̄ ad filios. Illud h̄o magis stupendum. exēpli gratia in moyse / qui rector p̄tuosissimus exiit̄ cuī hec verba sūt. Hec miranda ait̄ indignatio in populū cū mihi q̄z iratus dñs p̄pter vos dixit. Hec tu i gredieris illuc (nō dubiū) in terrā p̄missio nis. ¶ **Donicus.** Durus est hic sermo p̄ regentibus o volucer. ¶ **Uolucer.** Durus fateor adeo q̄ beatos p̄dicare compelloz illos qui solitudine sua cōrenti sunt. q̄les papa Gregorius suspirauit. habentes hanc a deo gratiā q̄ absoluti sunt a vinculis publici regiminis. ¶ **P̄reconiū** itaq̄z suū canamus placet.

Secundū metrum

tercij dactylicuz archilochiū tetramet̄. vt

Illud nonū q̄:ti de solatōe phie. Puro clā
rū lumine phebū.

Dnacha claustrū vitā recludens
Semet septis/mortua mundo
Luius regimen ferre recusat/

Pompasq; suas deferit omnes/
Animum superans/imperiosa
Regnat.celle condit antro
Regio fit ei mansio celi

Nil sibi vane gloria laudis/
Nil fallacis gratia fame
Barrula palpans.lubrica nec spes
Complacet/horret ferre tumultus
Trepidusq; metus/anxia vota
Qualia medijs vrbib; erant.

Fanq; assiduū turbine vasto
Ledit curis publica vitā.
Que p̄sumit debilis in se
Homines pp̄rio ponere dorso
Quorum nugas/crimina/fraudes/
Lites rabidas/vulnera/mortes
Anxia portat.calculus arda
Dandus supeſt cum ratōne

Quid tantis iuuat vltro periclis
Subdere vitā mor perituram
Scrupulosq; pari iugiter acres/
Intro vermem cor lacerantem?

Ludicra vanaq; quanta recurſant
Quot crudelia/turpia/feda
Haurit sensus discolor/extra.
Unde cor vrit zelus amarus
Uel dolor asper.dira vel ira.

Sive libido sordibus opplens
Honne fenestras claudere mortis
Prestat.et vti sensibus imis
Lelica cernere mente pudica

Quam nō turbat seua remordens
Extra populi cura recepta.
Fera mors sibi fit ianua vitē
Sua spes iesus est.viuit in illo.
De sanctorum quos coluisse
Deminit/meritis et p̄ce fidit.

Prosa tertia terciū

Qlibri. **D**onicus
Ide volucer ne dū claustrālē vitā
v extollis sis iniuriosus reipublice/
que p̄iret vtiq; sine rectorib;. Sed
neq; caret ista vitā suis picul/suisq; tēpta/
tōibus.tāto maiorib; q̄nto colluctatio cre
brior aduersus p̄ncip̄s tenebray mūdi hu
ius habēda sibi est/et pl̄ q̄ hūana. Deni
q; scit dānatōez serui pigri q̄ talētū sibi cre

ditū abscondit in sudario.ponitq; lucernā
sub modio.nā sapia abscondita/et thesaur⁹ i
uisus/q̄ vtilitas i vtrisq;. **D**adavit q̄z de
us vnicuiq; d̄ pp̄rio suo quē peuntē q̄ n̄ sal
uat/dū p̄t/occidit. **U**olucer. **H**ic est cre
de mihi laq;us magnus quo solet zel⁹ ip̄o
bus seducere pl̄imos vt ambulēt i magnis
et alienis a se.nō fm sciam. magna q̄ppe si
bi videt ois p̄sumptio. **Q**ua sup re mltuz
diuq; n̄ aduena secū q̄siuit/theologiamq;
psuluit. **D**onicus. **I**ō audire cupio q̄
lit hec zeli deceptio agnoscēda/declinādā
q; sit ab ill̄ q̄s nondū admistratio publicā
ligatos detinuit.imo et q̄s habz religio/me
mūd⁹ eos p̄ hāc seductōz reſorbeat/q̄les iue
ri sunt aliq; eo dānabiliores/q̄ p̄mā fidē ir
ritā fecerūt. **P**ariūt aliq; nō p̄nci norias in
q̄etudies sūmurmurātes q̄ vna sua neq;
unt i alios trāsfūdero docēdo/psulēdo/mo
nēdo/dirigēdo iuxta datā sibi sciam.mole
ste ferētes ociū suū.q̄si dicerēt.vt qd p̄ditō
hec.q; nō habēt q̄ doceat eos iter rectū.q̄s
psituat me doctorem sup eos vl̄ ad eos?
Uolucer. **E**st vt dicit i q̄busdā/q̄ vtinā
docerēt se p̄mitus ad sobertatē sape/q̄ alio
rū fieri doctores tāta auiditate desiderant/
vt p̄ſerēt q̄ rōe zel⁹ su⁹ moderād⁹ ē.et q̄b;
termis coerced⁹. **D**onic⁹. **E**xpedit ne
q̄sdā sup hac redari regulas breues et soli
das. **U**olucer **E**xpedit/accipe et i p̄mis
certū habeto q̄ p̄ratē regitiuā i eccliaſtica
hierarchia si supior nō imponit et iubet eā/
nemo laudabil; et tute suscipit vel exercet.
Tal̄ nimirū se gl̄ificat et ingerit nō vocat⁹
a deo tāq; aaron. **P**rimūq; locū veniēt ad
nuptias ipudēter anticipat/descēsur⁹ cum
rubore.auditur⁹ etiā. q̄s te psituit iudicē
sup nos? **I**taq; sarcinā hāc si nēo iponit di
cit **A**ug⁹. vacādū ē ocio q̄q̄rēde p̄itat̄. ad
de.vl̄ studio p̄pe salutis. **N**eq; ei de⁹ indi
get auxilio n̄o p̄ salute alioz vt secū labo
rem⁹ nō vocati. **A**mpli⁹ p̄ratē regitiuā n̄
psēq; aliq; ex solo titulo scie vl̄ eruditōis
vl̄ charitatis.imo nec ex p̄ceptōe licētie ma
gistrat̄ i theologica facultate/q̄ licētia n̄ ob
ligat se suscipiētē/s; idoneitatē ei⁹ mōstrat.
Proinde p̄ratē hāc regitiuā/si supior legi
rim⁹ (sit de⁹. sit hō) iubet et imponit/op̄z re
cipe.q̄n post auditas recusatōis causas/vt
i moyse fuit et hieremia/supior p̄stat in snia
Refutantē ei qd excusaret ab inobediētia/
nisi pp̄riū forte iudiciū quo sibi videt indi
gnus tali missione. **S**; superiori subijcere

De cōsolatione theologie

conuenit/ nedū proprie voluntatis affectū
sed etiā intellect^{us} sui iudiciū. Alioqñ pusil
lanimitas ista specie hūilitatis se pallians
arrogantia dicēda ē/ eo piculosior q̄ sibi vi
det hūilior. et q̄ sensum suū p̄ferre nō dubi
tat sensui iudicioq̄ superiorū. Subinde po
testatē regitiuā p̄t aliqñ vel petere v̄l appe
tere hō sibi bñ cōsciū q̄ nō p̄esse s̄z p̄desse
vult scit et p̄t cōmodo caueat ne mētiatur
vt sepe fit iniq̄tas sibi. Arbitror h̄ intēde
bat aplūs. Qui ep̄atū inquit desiderat bo
nū opus desiderat. Sed vt iniq̄tatē abijce
ret subiūxit. D̄ p̄t aut ep̄m esse sine crimi
ne rē. Sic ysaias dño q̄renti quē mitteret
rūdit. Ecce ego mitto me. v̄z se iā ardenti
calculo purgatū cognouerat. Poterat hec
prās tur̄ appeti/ qñ priores ad martyriū
q̄ p̄sident̄ ip̄i traherant. Hodie hō suspe
ctā nimis h̄c appetitōe gignat eā nō zelus
aiāz s̄z v̄l p̄sūptio v̄l ianis glia. v̄l ābitio l
ertia q̄rēs i ocio laute viuere. v̄l cupiditas
ditare q̄rēs carnē et sanguinē. aut demū in
experiētia prās hui^{us} regitiuē dās audaci
am de viribz p̄p̄ijs. sibiq̄ blādiens q̄ effi
caci^{us} ceteris euelleret/ q̄ destrueret/ p̄deret
z dissiparet/ z edificaret et plātaret. Expe
tō longe videbit aliter z metuet. videbit q̄
puerū difficile corrigunt. et stultoꝝ infini
tus est nūer^{us}. videbit opa dei q̄ nemo pos
sit corrigere quē ille despererit. Videbit q̄
de p̄meditatis secū et dicitis tūc faciā hoc
tūc faciā illud. fiet postmodū neq̄ hoc ne
q̄ illd. Videbit se lōge fieri et p̄fundi ab ex
peccatōe sua. z velut a torrēte rapido alioꝝ
sum/ ac reat^{us} erat/ trahi. Ania duertet deni
q̄ aliqñ facilius esse speculante in cella vel
studio describere sibi pulcrū boni regimīs
moduz in republica / q̄ exēq̄ndo p̄cticare.

S **Monicus.** Quid de homibz cēsēs no
stre etatis querētibz expectatōes ad bñficia
q̄bz annexa est alioꝝ cura. Pro q̄bz v̄l adi
piscēdis v̄l retinēdis felicitibz inuoluūt/ sū
p̄tribzq̄ cōsumunt. **Uolucer.** Uiderit
ip̄i q̄lis sua sit intentio. z quē sibi finē p̄nci
palitē cōstitimūt. Potest itaq̄ fieri vt idone
us aliq̄s seruire deo i regimie publico que
rat illud/ intēdens ex p̄seq̄nti z tāq̄ secūda
rie sustentatōem vite p̄pe sufficientē habe
re. quatin^{us} absq̄ medicitate v̄l impropor
cionato sibi labore seruiat in hoc statu libe
riori q̄ete deo. Nec est leuiter hoc imputan
dū symoniace p̄uitati. Sic nec dū frequē
tant in ecclījs hore canonice ad recipiēdū

distributōnes quotidianas et solitas. Aut
dū vicari^{us} deseruit vni cure suscipiēs inde
stipendiū. Dignus est opari^{us} mercede z ci
bo suo. Dicā ampli^{us}. Si p̄fiteat aliq̄s vitā
claustrale rōnabiliter/ intēdens illic suffici
enter sustentari. alioqñ nō intratur^{us} neq̄ tñ
symoniac^{us} est dū intētio p̄ncipal^{is} est seruire
deo/ et sustentatio vite est ad illū finē z sub il
lo. vbi aut vñū p̄pter aliud. iā nō duo sed
vñū sunt. **Domie^{us}.** Appares loq̄ fauo
rabiliter in excusatōem symonie/ quā tanta
seueritate decreta d̄nant. quā ampliare ita
nitunt aliq̄ q̄ pene nihil ap̄d ecclīasticos i
ueniret (si verū sentire) a symonia non infe
ctū. Sed h̄ interim omisso cū multis q̄ ma
gis scholastice tractāda sunt. p̄fice qd̄ cepi
sti de zeli moderatōe p̄ paciētā respectu fra
terne correctōis. **Uolucer.** Correctō fra
terna cū sit op^{us} elemosyne sp̄ūalis datū sub
affirmatiuo p̄cepto. Si peccauerit i te fra
ter tuus rē. Semp̄ q̄dem obligat s̄z nō p̄
semp̄. **Omittēda** q̄ppe est dū p̄babiliter
apparet q̄ fieret v̄l frustra/ v̄l in deteriora
tōem corrigendi. Hoc aut p̄babiliter estima
tur de peccatibz ex malicia z p̄suetudie per
uersa. nō ex ignorātia. Sec^{us} in correctōne
iudiciaria. vbi p̄t p̄tēni scādalu illi^{us} q̄ puni
ri debz. qz fit p̄ salutē nedū illi^{us} sed totius
reipublice. z vt puniatio sceler^{is} cedat alijs i
exemplū. **Potest** insup̄ hec omitti corre
ctio dū p̄babiliter apparet q̄ peccās alio mō
p̄ se v̄l p̄ alterz corriget. Sic enī famelicus
nō est de necessitate pascēd^{us} a petro etiā di
uite/ si verisimiliter imineat mod^{us} q̄ susten
tat^{us} p̄ se v̄l alium nō p̄bit. Qua sup̄ re nō
debet sibi fabricare leuiter scrupulos tanq̄
de necessitate p̄cepti. sicut nec i alijs pluri
mis. que vel p̄tergredi vel agi p̄nt infra ter
minos diuie iussiois. **Attento** p̄terea q̄ te
merariū frequēter esset et vsurpatū iudiciuz
corrigere frem̄ q̄si criminaliter opantez/ vbi
p̄t occurrere multiplex excusatōis loc^{us}. vel
ratōe fragilitatis p̄p̄rie. vt in pueris et pu
ellis et rusticanis. vel qz doctrinis z p̄tuti
bus aliūde pollēt. a q̄bz eos decliare nec se
corrigere nō est leuiter p̄sumēdū. **Rursus** at
tēdere debz ista correctio ne p̄tergrediat^{ur} v̄l
latenus ordinē hierarchicū q̄ inferiores re
duci habēt ad deū p̄ superiores etiā vbi vide
tur in superioribz v̄l inertia v̄l lata culpa/ nō
inde publicā potestātē vsurpet aliq̄s. neq̄
in p̄dicatōe/ neq̄ in sacramentoz mīstratō
ne. neq̄ in supioꝝ coram subditis satirica

rephensione / q̄ nō edificationē morū sed in
dignatōem causat ⁊ contemptū. ¶ Est autē spe
ciali⁹ aliqd obfuan dum circa eos q̄z cō
fessioes audiunt vt extra neq; publice neq;
p̄uate arguant inde. imo neq; laudent ne
apiat̄ via suspecte reuelatiōis in vitupato.
v̄l fictōis aut inanis gloriatiōis i laudato.
v̄l diffamatiōis p̄ indirectū in cōfiteantibus
nō laudatis. ¶ **Donicus.** Difficile certe
ingū p̄ p̄sidentib; in vtroq; foro. q; sic obli
gant̄ corrigere. sic se gerere q̄si penitus i cō
fessioe nū audissent. ¶ Sed ad v̄teriora p̄
gens dic̄ q̄li moderatōe sit exercēda tal̄ cor
rectio. ¶ **Volucer.** Utiq; nō cū impio. nō
cū austeritate. ⁊ mīme cū p̄tumelia v̄l im
properio. **Vendax** enī in ore p̄tumeliosi
correctio. Sit exēplo **Pauli** / cū om̄i hūi
litate lachrymis et māsuetudīe. Neq; for
midandū est hic ne nimia fuer̄ humilitas /
vbi nulla est q̄ frāgi timeat̄ regēdi auctori
tas. Quid q; in multis dissimulāda sūt pec
cata v̄l iunior; ne pdāt̄ p̄cundā / vel senio
rū ne pessiment̄ p̄ impatiētā; increpādi n̄
sunt p̄sertim i publico / sed nec eis delirātī
bus est plausibilit̄ assentiendū. **Modestū**
silentiū cū facie subtristi satis erit p̄ sua cor
rectōe. et n̄ra ne peccem⁹ cautōe. Porro si
pectā talia sint q̄ doctrinā xp̄iane religionis
inficiāt publice cū scādalo pusilloz; silen
tiū soluendū ē. et tota libertate d̄dicēdūz; aut
p̄tinus ad supiorē deferendū. Qd̄ si p̄puz;
sit in supiorib; ⁊ inferiorib; tantā succreuit
se p̄niciē; etiā in his que fidei sunt / propter
deputationē intellectus ex inordiāto timo
re cuiusq; potētiōis errātis / aliosq; trahē
tis / hos violētia / istos fauorib; adeo q; nec
periti sanū p̄siliū / nec iudices rectū iudiciū
libere dabūt. dissimulabūt potē; / aut in vi
tatis subuersionē impudēt̄ ibūt. **H** casu si
defensio catholice v̄ritatis exponēda sit in
publico p̄ p̄sonas p̄uatas videt̄ ambiguū.
qm̄ vno loco iubet d̄ns. Esto fidel̄ vsq; ad
mortē. et laudat̄ q; p̄ lege dei sui certauit vs
q; ad mortē. Et a v̄bis impioz; nō timuit
exēplo **Joh̄is bap.** Alio loco vox xp̄i ē. **N**o
lite sanctū dare canib; neq; p̄ciat̄; marga
ritas ante porcos. **Cui⁹** rō cōtinuo subiū
cta est. nedans lacere ⁊ v̄bū dei cōculcē.
¶ **Donic⁹** Quaz vereor o volucer / ne tan
gat̄ hec cōsideratio pegrinū nostr̄ sua p̄se
cutōe i causa fidei n̄re coram ordiario iudi
ce. nūc in p̄sentia sacri p̄cilij. nā quid inde
pugnerit audis. quid dicis. qd̄ agit. ¶ **Uo**

cer **N**olo fiat tibi modo r̄sio. latiorē hac
in re itez; f̄monē habitat⁹ seorsuz;. **E**t enim
q̄ fronte de sacro cōcilio suspitōem de p̄nci
piorū moralīū v̄ritate dubitatōem / de p̄ces
su iudiciario offensiōem cōcepisset. ¶ Sed
accipito p̄pēdiosum in p̄missis documen
tū absolutos a publicis respiciēs.

Tercium metrū ter

cū monocolon anapesticū partheniacū di
metrū catalecticū. currit cū metro q̄nto se
cūdi de p̄solatōe phie. Felix nimīū.

¶ **U**a sorte vocat deus / hanc tu
¶ **Q**ontentus agas. nec hianti
¶ **Z**eles animo noua vota.

¶ **Q**ue sunt aliena relinque.
¶ **T**ractent quibus est data cura.
¶ **N**on te nocuis p̄me gratis
¶ **S**is sufficiens tibi queso.
¶ **N**ec te coquat alterius fors.
¶ **I**n se retinet status omnis
¶ **Q**uicq; miserū graue durū.
¶ **Q**uod scire status nequit alter.
¶ **E**xperta feres leuiore
¶ **N**otaq; magis ope fesus.
¶ **F**ebrem patiens modo dextrum
¶ **D**urat latus huc / modo leuum.
¶ **H**unc ventre cubat / modo dorso.
¶ **H**inc pace caret. quia secum
¶ **F**ert intro malū / suus omnis
¶ **I**dcirco locus grauis angit.
¶ **S**e corrigat et pareat intra
¶ **P**acem sibi. detq; q̄tem.
¶ **Q**ua nō aliter potietur
¶ **G**ratum referas domino cor
¶ **Q**ui dona dedit / fat abunde
¶ **U**taris eis sine culpa.
¶ **S**ic proderis omnibus apte.

Prosa quarta libri

tercij ¶ **Donicus**
¶ **U**ararōe fiet o volucer vt solitari⁹ **U**
¶ **q** oib; p̄ficiat. ¶ **Uolucer.** Nimīz
bū v̄mēdo. **A**n ignoras q̄ om̄e pec
catū offendit nedū deū s; om̄e ip̄erio suo
subditā creaturam; q̄ idcirco arnat̄ ⁊ pu
gnat̄ insensatos. **H**ocet p̄terea nedū pec
canti s; toti hominū p̄m̄itati que est v̄lut
v̄nū corpus tāq; acies ordiata / cui⁹ nō p̄t
sine lesina debilitatiōe quantulacūq; pars
v̄l mortificari vel eripi / qualit̄ fit ex pecca
to cuiuscūq;. **H**inc p̄pende virtutem v̄nū
cc

magnā esse. quia puat animā magno vtu/
tis bono. tollēs ab eo modū specie et ordi/
nem. Inflicta pena qz sensum doloris ifert
pl^o extimescit et fugit. Tercia vt p̄maz nō
attendūt pctōres dū i penam p̄oz pctōz p
mittūt iusto di iudicio ad alia z alia crebro
labi. ¶ Theologia v̄o christianoꝝ phie do
ctrias si recte. si v̄e sunt. si salutare. s̄ appro
bat vtēs eis iure suo et catholicas reddēs.
si tenebrosiores sunt illuminat. Si nocūs
erroribz mixte sunt sepat pctiosuz a vili. illd
retinens. aliōd exterminās. qm̄ nihil in q̄na
tū. nihil sordidū. nihil falsum vel nociū se
cū intrat. Non s̄stit in p̄sideratōe sola mu
tabilitatē rez infra labentiū / in variabilita
te sortis hūane. In impfectōe fallaci coruz
omniū q̄ mūd^o inferior ostētat. q̄ sunt diui
tie. opes. dignitates. regna. gl̄ia. volup
tes. que frequēt^o recidūt in cōtraria. Erigit
se p̄festim alit^o respiciēs verā britūdis for
mam. nō simulacry quoddā vel ydolū be
atitudis. quale stroyi ponere v̄si sunt i ho
nesto qd̄ suū p̄i p̄miū est. p̄ cui^o obfuarōe
mors volūtaria etiā p̄pa manu (sicut egit
catho) fm̄ eos q̄i p̄t / quā esse viā breuem z
expeditā / sed mēdacit^o dixerūt ad libertatē.
Sileo de porcinis voluptatibus epicuri.
Sed neqz p̄imi boni sola cōtemplatio (q̄
lem locut^o ē Aresto.) britudo dici p̄t. Sub
limiore et eternaz dat theologia. In cuius
aspectu mōstrat momētaneū et breue h̄ tri
bulatōis / sup̄ modū immēsū gl̄ie p̄odus
opari in nob. cōtemplatibz nō ea q̄ vident^o
sed q̄ nō vidēt. Ostēdit ex aduerso miserā
inestimabile sine cariturā / qualē null^o phi
lozophantiū cōcepisse v̄sus est. Quid au
tē ḡuitatis habere censēbit pena tp̄alis q̄n
talibet eterne vite z morti collata. min^o cer
te q̄ ictus leuis virge ad suppliciiū capita
le vitandū z regnū cōsequendū. Ecce p̄pona
tur vtrūqz puerulo. q̄rat qd̄ eligat e duobz /
mortē patē vel virgā. nō dubiū q̄n virgam
Orabit etiā flēs si neget ei timēs et horrēs
p̄positū sibi e diuerso vl̄ suspendiū vl̄ incē
diū. Hinc pueros dū flagellant et clamant
ridere solem^o / tenētes puto illā sapiētis sen
tentiā. Virga eū cedēs z aniam ei^o ab infer
no liberabis. Hos v̄o ḡndiusculi pueri ge
mimus excādēscim^o murmuram^o ad mo
dicū dei flagellū. Illudqz p̄ impatientiam
rūpimus vt possum^o. q̄si nō ab inferno si
milie liberare nos q̄rat pater noster deus
Z ¶ Tribularis qd̄ putas tibi theologia sua

sura sit. Serui deo sc̄tōsqz suos z sc̄tās ho
nora. p̄spaberis in seculo delicijs. diuitijs.
pace gl̄ia frueris ad votū. Sic videlicz do
cebat sapiēs. Fili accedens ad fuiturē dei
p̄para aiam tuam ad tēptatōem. Sic apo
stol^o. Omnes q̄ pie volūt viuere in xp̄o p̄se
cutōem patient. Sic christ^o dicēs. In me
pacē in mūdo p̄ssuram habebit. Sic sc̄t
sc̄tqz oēs exēplo mōstrarūt. Expectandū
ita est. p̄parand^o anim^o ad tribulatōez que
nobis vtrūqz tal fiet q̄lis anim^o erit vtentis.
demerim^o millefies mor^o et iferni mor^o /
eruet nos (si volum^o) tribulatio. Si nolu
mus puniet nos bis in idipm̄ Itaqz oīno
impossibile ē nō flagellari / vl̄ hic ad penitē
tiā / vel in futuro ad extermiatōez. Respici
amus sp̄ ad dñm flagellantē. Ad p̄rem mi
sericordiaz corrigentē. Si v̄o vane. nō
simulatorie. nō velut d̄ somno christiani di
cimur et sum^o. Neqz enī venire p̄t aliū detri
bulatio. tenet q̄p̄ligatū leonē infernalez
ne furiat q̄ntū vellet. nō ille s̄ detinēs eū ro
gandus est. nō aduersari^o quis ali^o / sit hō /
sit bestia / sit ignis / sit aq̄ timēd^o est. timeat
moderās illa de^o. Et hinc oriet magna secur
ritas. ¶ Nolo dicat hic aliqz / nō temptabo
dñm aduersus illa que naturalis fert actio
Liberrim^o enī nature rector est de^o vtēs il
la pur libet ad salutē electoz / ad p̄modita
tes se diligētū. q̄les enūerate sūt a p̄phetis
et sc̄tis diligētē. Erudit p̄ flagella. purgat
z medet. doctrias i sc̄pturis mltiplicat. qd̄
p̄phe. qd̄ boeti^o. qd̄ cicero cū ceter^o insinu
ant. Cōpellit intrare vocatos ad nuptias.
lacerans alit^o tunicā. illi^o crus frāgēs. hu
ic oculū cruēs. aliū mancū reddēs. sepit vi
as malas spinis / ne q̄s ambulet p̄ eas i in
teritū. ¶ Tribularis z tēptaris. Ista cōis ē
fors oīm viuētū. Nō q̄ppe nascit ad labo
rē. si demeruisti / te eq̄ aio id ferre equuz ē. si
tibi bene p̄sci^o es. gaude qz maior te merces
manet. ¶ Quid p̄terea qz absqz tēptatōibus
nullo pacto p̄sens vita ducit q̄ militia ē. to
lera quā habes. qz dū dēerit cert^o esto succe
det altera tibi fortassis aspior. Eude n̄ eie
cit hoīez de^o ab horro voluptatē vt h̄ nouā
p̄stitueret. s̄ i labore viueret et erumna. Au
fers ais mihi pacē. mihi gl̄iam. mihi diui
tias. mihi felicitatē. nō aufero s̄ inuito / mō
strās viā. qz p̄ p̄ssurā mūdi par. p̄ infami
am gl̄ia. et p̄ inopiā diuitie. p̄ luctū et mise
riā beatitudo (qd̄ est omne bonū) p̄pantur.
¶ Ad extremū p̄ p̄senti die et re quā agim^o?

De consolatiōe theologie

(sol ei declinior silētū suadet) carnē accipe

Quartū metrum ter

cū monocolon dactilicū alcaicū catalecti-
cū. Simile p̄mis duob̄ carminib̄. Hora
cū i oda yltia. Phœb̄ volentē plia meloq̄

Ater cocuos Job vir honestior
i Ultra refulgens ple beator
Simplex tremiscēs te de^o optime.

Rectus fidelis/criminis inscius/
Bentes coas ctuperans nimis
Basis/et amplo velligero grege
Bobus/camelis/atq; laboribus
Apris asellis.plurima turbaq;
Seruire debens magnifice fuit.

Talem flagellis expetit sathan
Tēptare duris/nō aliter valet
Un/maligis viribus vsipiam
Hi det sup̄ mus p̄has dominus sibi.
Laxis habenis hinc furiosior
Tradit ruine/protinus omnia
Septena proles dum bibit ac edit
Tres et sorozes/obruit hos domus
Lonnulsa venti turbine funditus.

Job vero viua rupe manentior
Ferre recocti roboze durior/
Spes cuius alte fixa petre fuit/
Supplex deo mox lumina dirigit
Grates rependens religiosus
Si que dedisti vis pereant/aic
Fiat voluntas iure deus tua

Hinc edocemur cuncta per aspera
Ad quem misellos currere conuenit/
Quis deprecandus/nam deus vnicus

Sontes repurgat trux tribulatio
Ac innocentes roborat et probat.
Luiusq; dicat mens bene subdita
Que cōmodasti si repetis pater/
Gratus libenter restituo/cape.

Uis per latrones/ense/vel ignibus
Auferre.linq̄o.gratius accipis
Sic forte q̄ si pauperibus darem
Sic te vocantem non satis audio/
Compelle. vestes dilacerans trābe
Demum prout vis/dū modo sim tuus
Finit tercius

Incipit liber quar

tus. Prosa prima ¶ Donic^o.

7 p Reteritis dieb̄ locutus es o vo/
lucer. quē ad modū pegrin^o no/
ster suā in theologia q̄rit psolati

onē in oib̄ q̄ circūstant euz tribulatōnib̄
nūc p̄ tuā fidē edicto/nūquid non penitēte
cū plimoz q̄ vel in franciā vel in generali
palio gessisse memit/mō circa cessiōz et eie
ctōem p̄tēdentiū de papatu. scribēdo d̄ po
restate cōciliū. modo circa causas fidei eā p̄
sertim q̄ detestaf homicidia sine legitia au
ctoritate p̄petrata/cū sequel suis. q̄ causa to
tius pene turbatōis inclitū frācie regnum
discerpētis (vt aiunt) seminariū fuit. q̄ quis
aliā debet aliū cupidinē effrenē dñandi vl
vindictā expetendi. Nunq̄d nō aliq̄b̄ sal
te scrupul^o sua p̄scia remordet. ¶ Volucer.
Quis gl̄iabif o monice mūdū cor se h̄e. q̄f
dixerit innocēs et mūd^o sum. Quis nō cō
stitur^o sub iudicijs dei terribil^o in consilijs
sup̄ filios hoīm. nō trepidauerit. Hinc af
flicus Job. Verebar oīa opa mea (ait dō)
scies q̄ nō parceres delinq̄nti. Et itez. Si
voluerit mecū p̄tēdere n̄ potero r̄ndere vñū
p̄ mille. Lūi p̄formis est orō p̄phetica. Nō
intres in iudiciū cū suo tuo dñe. qz nō iu
stificabit in cōspectu tuo oīs viues. Et rur
sus. Si iniquitates obfuaeris dñe. dñe q̄f
sustinebit. Porro q̄d Isaias se cū ceter^o in
uolūēs sibiq; vilescēs/hūili p̄fessioē p̄tule
rit. legim^o. oēs iusticie n̄e tāq; p̄n^o men
struare. Quis igit iusticias suas velut glo
riabūd^o ostētauerit deo/p̄ q̄ p̄nū p̄su
siōis sue ml̄ier viro. Quē deniq; non ex ter
ruerit apli verbū dicētis. Nihil mihi p̄sci^o
sum. sed nō in hoc iustificat^o sum. Causaz
reddidisse videt sapiēs. Timide sunt inq̄t
z icerte oēs puidētie n̄e. Et alibi. Prauuz
cor hoīs et inscrutabile. q̄s cognoscet illd^o
¶ Donic^o. Quid igit agit p̄ serenatōe cō
sciētie sue vt deo sit in pace loc^o suus. ip̄e q;
dormiat in idip̄m. ¶ Volucer Doctrinaz
consulit quā theologica tradit schola. iudi
cat alit agēdū esse de scrupul^o inq̄ctis oriēti
bus ex his q̄ p̄terita sunt. Alit sup̄ his que
agibilia futura r̄spiciūt. fatef ex p̄terit^o pro
fecto se timere/neq; timorē hūc abijcit. Au
get poti^o corā iudice deo/ita tñ ne desperet
sup̄ misericordiā ei^o s; i solidiorē spem assur
gat. Formidat ne forte posterit^o sibi laq̄os
inimic^o latētes z abditos i via hac p̄tatis
q̄ ambulabat. Neq; enī dubi^o s; certissim^o
est/idip̄m qd̄ p̄secut^o est/vitātē esse catholi
cā. Lūi^o oppositos errores impiof atq; pe
stiferos exterminari q̄bat or die iudiciario
Ita enī se iudicat obligatū firmif credere/
z nullaten^o dubitare d̄ noticiā ac intellectu

diuinoꝝ p̄ceptorū. Alioq̄n se fidele q̄ pacto
reputaret. cū scriptū sit. Dubi⁹ in fide infi-
del est: qd̄ vtiq̄ vitatē habz dū q̄s illa du-
bitat q̄ p̄ eruditōem sacre scripture certa te-
net et explicita fide tenere. Neq̄ enī genera-
lis sufficeret credulitas ī multis/nisi p̄tici-
laris affuerit. pl⁹ aut min⁹ iuxta p̄sonaz et
eruditōnū q̄litate. Uex si iuxta h̄ iter vitatē
posuerit scandalū angel⁹ sathane/ qui se
trāfigurāt in angelū lucē/ n̄ ita est vsq̄q̄
cert⁹. neq̄ scit si scuto vitatē ita p̄terit eū
de⁹ q̄ timere nō habuerit a timore noctur-
no. a sagitta volātē ī die. a negotio pambu-
lātē in tenebris. ab incurſu ⁊ demonio me-
ridiano. Demonū plane meridianū dice-
rūt sancti/ qd̄ et fallit/ et sub specie tñ boni
nō q̄liscūq̄ sed magni boni fallaciam tegit
Hic est laq̄us magnorū virorū/ dū magni
nō humiles sunt ī oculis suis. dū p̄pe magis
q̄ aliene innitunt prudētie. dū extollūt se ī
cogitacōe sua sicut tam⁹. dū p̄terea sic agūt
q̄si facto ⁊ si nō p̄bo dicerēt. man⁹ n̄ra excel-
sa ⁊ nō dñs fecit hec oīa. q̄ppe dū p̄uenire
monitōes suas arrogātia supba/ nō subseq̄
in hūilitate lachrymis ⁊ māsuetudie sept⁹ ī
ueniūt. Deniq̄ sup̄ modū terribile est illd̄
sapiētis tonitruū. Est via q̄ videt homī iu-
sta. et nouissima ei⁹ ducūt ad mortē. Bea-
tus igit̄ vir sapiētis testimonio/ q̄ sp̄ ē pa-
uid⁹. qz nisi ī timore dei se instāter tenuerit/
cito subuertet dom⁹ sua. Nolī p̄p̄ea mira-
ri monice/ si tales inter recordatōes posūt
pauca et extimescat. p̄sertim cū p̄fectā cha-
ritatē q̄ foras mittit timorem/ nō se p̄sumat
adeptū/ vtinā habere se cognosceret mimā
vl̄ imp̄fectā. ¶ **Donic⁹.** Exterruisti me
talia de timore differēs. ⁊ ī hos me trusisti
serupulos dubie q̄stiois. si p̄ prosp̄itate rei
publice. si p̄ defensioe vitatis catholice. si
p̄ erratū vl̄ delinq̄ntiū correctōe quis ho-
minū se debeat exponere/ sed sedere solitari-
um et reputare sapiētē esse q̄ nō curat ī cui⁹
manu mūd⁹ sit. Nā si bñ p̄cipiūt q̄ docent
nihil esse agendū qd̄ dubiū est an bonū sit/
exponūt enī se piculo. ⁊ q̄ amat piculū (dic̄
sapiēs) p̄bit in illo. Quis audeat sub tāta
rez hūanaz incertitudine q̄p̄piā deiceps pa-
lā p̄seq̄ndū aplecti. ¶ **Uolucer.** Eludebit si
cert⁹ fuerit ex docēna sacra q̄ fūdata sit ī iu-
sticia fidei. p̄secutio sua p̄ q̄ certādū ē vsq̄
ad mortē corp̄is vl̄ ī aīa deter⁹ moriēdū

Prīmū metrū quar

ti libri iambicū archilochiū trimetrū aca-
talecticū. currit cū terciō metro terci⁹ de cō-
so. phi. q̄ ad p̄mū ei⁹ vsū. Quānis fluēte.

Er in tabellis a deo binis olim
Insculpta petrinis est/ptinēs dōcē
Precepta nature. qd̄ idcirco fuit/

Legem q̄ imp̄ssam p̄ indelibile
Lumen p̄us n̄ris in cordib⁹/ fuscauerat.
Flox criminū/ nubescq̄ flagitiorū
Obscura. necnon p̄tinax suctudo
Que prima circa vera mentiri facit
In moribus/ secte docent hoc impie
Illuxit ergo summū velle/ p̄ fidem
Rursus iubens signis ⁊ in miraculis
Mandata serues hec dei vigil tui/
Si non mori vel perire funditus vis

Prosa secūda quar

ti libri. ¶ **Donic⁹**

Ed caueda sunt o volucer scādala. **A**

f
ve enī homī p̄ quē scandalū venit.
Obfūdū est p̄terea in collectōne
zizaniorū ne sil̄ eradicet̄ et triticū. Tolerari
deniq̄ mala iubent̄ quesi tolli q̄rent̄ dete-
riores afferrēt exit⁹. sic ethnici. sic saraceni.
sic heretici plerūq̄ dimittūt nec ipugnant̄.
īmo sic agere vsiliū ē vbi cōmūitas ē in cul-
pa. nedeior scissura fiat. ¶ **Uolucer.** Scā-
dala phariseorū p̄tēnēda docet vitas. Si
nite eos inq̄t ceci sunt ⁊ duces cecorū. talia
q̄ppe vitare nec possum⁹ nec debem⁹. Sz
neq̄ descreda est vitas aut vite/ aut doctrine
vl̄ iusticie/ dū certū habem⁹ q̄ piclitaretur
n̄o silētio. et opposita falsitas firmaret̄. ī
p̄ta regulā. Error cui nō resistit approbat̄.
¶ **Donicus.** Redit ecce sermo noster ad
materiā que d̄ zelo tractata est. Cadit p̄te-
rea ī aīā difficultatē q̄liter ⁊ q̄n certū erim⁹
q̄ defensio catholice vitatē nō pl⁹ affert no-
cumētī q̄s vtil̄ edificatōis. qm̄ si pl⁹ officit
nōne tenēda erat īssio xpi sup̄ inducta.
Nolite sanctū dare canib⁹. Cui p̄bola de
zizanijs nō tollēdis p̄sona ē. ¶ **Uolucer.**
Adhibēda ē fateor p̄ dissolutōe difficulta-
tis isti⁹ q̄ pluries incidit doctrinal̄ vna di-
stinctio. Cui⁹ vel ignorātia vl̄ inaduerten-
tia multos etiā phorū atq̄ theologorū p̄tur-
bauit. ¶ **Itaq̄ certitudo.** vna ē sup̄natura-
lis. altera naturalis. tertia moralis vel ciui-
lis. ¶ **Certitudo sup̄natural̄** ita se habet q̄
nō stat aliquē sic assentire ⁊ falli. Et hec ite-
rū certitudo diuidit̄. qz q̄dam est euidentie
clare ⁊ intuitiue ī patria brōz. Altera cui⁹

De consolatōne theologie

dentier euclate i illustratōe pphaz Tercia
soli adherētie in speculo ⁊ i enigmate. q̄ n̄
euidētiōnis innitit s̄ auctoritati diuine. q̄
lē certitudinē fides habz ⁊ p̄stat i cordibz fi
deliū. Est enī q̄libet h̄mōi certitudo tāta q̄
p nullā potētiā etiā diuinā et absolutā sal
lax esse p̄t. alioqn̄ de⁹ negaret semetipsum.
Hāc p̄hoz schola nō vidit. neqz stoycorū.
neqz pip̄ateticorū. neqz achademicorū. Hec
certitudo p̄tercio sue distinctōis mēbro fi
delibz oibz dū pegrinānt in viā p̄uēit / quos
tāta certitudinē nedū duodecim articulis fi
dei. sed toti sacre scripture credere necesse est /
actu v̄l habitu / implicite v̄l explicite. qualit̄
credendo certi sunt neqz falli p̄nt. Alioquī
iuxta qd̄ p̄actū extitit. dubi⁹ in fide infide
lis ē. Certitudinē hāc i martyribz talē vidi
m⁹. et absqz vlla dubitatōe mallēt relinq̄re
vitā q̄z fidē. Ceterz paul⁹ hac subnixus / ex
p̄ssur⁹ vehemētiā certitudis / asseruit p̄diti
onālē cui⁹ aīcedēs sciebat i possibile. Etiā
inqt̄ si angel⁹ de celo vob euāgelizauerit p̄
ter id qd̄ euāgelizatū ē / anathema sit. Neqz
tū negādū ē / qn̄ paul⁹ vltra certitudinem
adherētie p̄ fidē / certitudinē habuerit cui
dētie p̄ reuelatōis illustratōez. ⁊ quodāmō
B in trāsitu seu raptu p̄ gliam. ¶ Porro certi
tudine alterā q̄ naturalē d̄ inuenim⁹ q̄ talis
est q̄ nō stat p̄ naturā q̄ aliqz talit̄ assenti
at et fallat. Hāc Aresto. ⁊ peripatetici. hāc
⁊ stoyci p̄hi posuerūt nob̄ possibile i p̄mis
p̄ncipijs p̄ se notis. cognit̄ vicz ex sola ter
minorū app̄hēsiōe / vt q̄ qd̄libet ē vel nō est
posuerūt et in p̄clusiōibz demonstratis / ⁊ i
euidēti cōsequētia deductis p̄ talia p̄ncipia
quēadmodū dixerūt mathematicā sciāz es
se certissimā. Achademici p̄o in q̄bz socra
tes. carneades ⁊ cicero. dehinc posteriores
aliq̄ / nouā v̄si sunt induxisse sciāz / nihil sci
re. imo nec h̄ scire q̄ nil scim⁹. ita tollere vo
luerūt e medio certitudinē omnē. dicētes d̄
om̄i re ad vtrāqz p̄tē ex equo disputari pos
se. Et ita neqz p̄mā de q̄ locuti sum⁹ certitu
dinē sup̄naturalē / neqz naturalē putabāt v̄l
lam esse. Deniqz certitudo q̄ moralē dici p̄t
v̄l ciuil⁹ tangit ab Aresto. vna cū p̄senti cer
titudine in ethicoz suoz p̄ncipio. Cui⁹ sen
tentia ē / disciplingti esse in vnaqz re certi
tudine q̄rere iuxta exigētiā materie. Eā enī
viciōsū est inqt̄ p̄suadentē q̄rere mathema
ticū ⁊ moralē demonstrantē. nō enī p̄surgit
certitudo moralē ex euidētia demonstratōis
sed ex p̄habilibz p̄iecturis / grossis ⁊ figura

libus magis ad vnā p̄tē q̄ ad alterā. Ta
lem certitudinē si penit⁹ negauerint acha
demici. si nō eā p̄terea sufficiētē dixerint ad
aliq̄d moralit̄ opari / viderint q̄ rōe p̄sūpse
runt aliq̄d vel agere bonū / v̄l omittere ma
lū. p̄formit̄ ad iudiciū rōis. q̄le debz eē cer
tum sicut certa est in se v̄t⁹. alioqn̄ v̄t⁹ nō
est. ¶ Donic⁹. Aniaducto volucer. qm̄
ex p̄ma certitudie m̄tra possum⁹ ⁊ dēmus
nos fideles sine scrupulo corde credere ad
iusticiā. et ore p̄fiteri ad salutē. p̄seq̄ / defen
dere et tueri / p̄rius s̄ vacillet v̄l auferat a no
bis h̄mōi certitudo. ¶ Intelligo p̄terea q̄ i
agibilibz h̄ūanis q̄ tantā habēt varietatez
dicēte Aresto. ⁊ xp̄ientia teste / vt casu ma
gis q̄z arte p̄stare videāf. sufficit tertia cer
titudo q̄lis nō sp̄ scrupulos oēs abijcit. suf
ficit vt p̄temnat v̄l supet / sic opando quasi
nō sūt. ¶ Sed q̄ rōe possit h̄ fieri scire cupio
qd̄ aduena n̄r in his agat. ¶ Volucer. De
scrupul sicut p̄dicim⁹ iudicat alit̄ agēdum
esse dū oriūt̄ ex p̄teritis. alit̄ dū in eis q̄ agē
da sunt occurrerit. De p̄teritis qd̄ opibus
iā amplectit̄ Gregorij sniam. Bonaz mēti
um est ibi culpā agnoscere vbi culpā nō ē.
Cōformit̄ ⁊ ad illd̄. Iust⁹ i p̄ncipio accu
sator est sui. ¶ Cōstitūēs itaqz se corā tremē
do tribunali districti iudicij dei / p̄sciam p̄
p̄am audit ⁊ sustinet accusantē eū. q̄nto ma
iori seueritate scit ⁊ p̄t. q̄ntū fiat ei sp̄s cō
tribulatus ⁊ ingēs p̄fusio / p̄tritio ⁊ h̄ūilia
tio cordis. ita vt cadat a se p̄ omnimodam
p̄p̄e defensiōis despariōez. neqz enī vult cū
diuina iusticia cōtēdere / neqz p̄scie p̄ iusticia
testionū ferēt̄ s̄ se reū / silētū iponere / sua
det pot̄ vt clamet vocibz magnis. Iste ē
eq̄ssime iudex de⁹. iste q̄ p̄ iusto iudicio tuo
damnād⁹ ē. peccauit enī in talibz ⁊ talibus
sup̄ numez arene maris / ita vt p̄ctā sua vix
tot⁹ cape possit mūdus. Sūt enī abyssus
m̄tra ⁊ tenebrosa nimis. que altā sibi dāna
tōis abyssuz meruerūt ⁊ inuocāt. Et h̄ dñe
de⁹ / in voce cataractaz tuaz. h̄ ē viāz tua
rū inscrutabiliū / ⁊ iudiciorū occultoz. in q̄
bus hō p̄stitut⁹ videre nō p̄t an amore vel
odio dign⁹ sit. neqz cogscere d̄ suis opibus
q̄ntūcūqz iusta videāf. quo terminent̄ sine
aut q̄ districtōe iudicēf. Accusatus in tā
lia re⁹ nō defensoris s̄ accusatoris. testis ⁊
iudicis i se p̄tes agit ex q̄gḡr̄āf q̄ntū potest
Qui etiā si toti⁹ ppli xp̄iani fudisset sāgu
nē / spat̄ i illo apli v̄bo / si nos iudicarem⁹ ⁊
vtriqz iudicaremur. Quo s̄ sit i h̄ūanis iu

dicis. qm̄ p̄fidenti crimē mors infer. ap̄d
deū s̄o ap̄d quē ē misericordia ⁊ copiosa re
dēptio / misericordia h̄ dū viūim̄ superaltat
iudiciū. q̄ fit vt d̄ānād̄ i curia iusticie ha
beat aditū cū fiducia ad thronuz gr̄e ei⁹. q̄
saluat d̄ānātes se. absolutōem p̄ferēs i au
filiū oportūo. p̄cipue si dimiserit hō ex cor
de debitoribz suis. vt p̄cipies vel eos fi
eri gl̄ie. neqz vidictā q̄rere cupiat. s̄z oret p̄
salute sua. q̄ fit vt fidēter dicat deo. bullas
venie sue p̄stande h̄ns. dimitte nob̄ debita
nr̄a sic ⁊ nos dimittim̄ debitoribz nostris

D **Donic⁹.** Talia frequē audiui volu
cer. S̄z q̄lit absqz mēdacio vl fictōne p̄tin
ml̄tis tale aliqd̄ agi nō sat̄ aptū ē. Esto nē
pe q̄ de p̄terit̄ opibz scrupuli sint i p̄scia n̄.
idcirco reā se iudicare h̄z. Est enī scrupul⁹
vacllario q̄dā / dubitatio vl formido. p̄sur
gēs ex aliq̄bz p̄ictur̄ debilibz ⁊ incert̄. Ali
oq̄n si ex vehemētibz argumētis et p̄babili
oribz p̄ hac pte q̄z p̄ altera dubitatio p̄sur
geret. iā nō scrupul⁹ sol⁹ vl leuis trepida
tio dici deberet / s̄z moral̄ de trāsgressiōe cer
titudo. Virū s̄o neqz cautū viderēt si pro
pter hm̄ōi scrupulos / p̄scia testificatōez vl
d̄ānatōez ferret certā. Nūqd̄ it̄rogata ab
hoibz vl acrit̄ a seip̄a / neqz mētiri sibi volēs
r̄ndebit p̄p̄t solos scrupulos se i p̄itate reā.
se crim̄iosa. se d̄ānādā existere / nōne magis
in h̄ casu de merito q̄z de p̄ctō. ⁊ ita pon̄ d̄
saluatōe q̄z d̄ d̄ānatiōe p̄sumit. Quo pacto
fert igit̄ s̄ semetip̄am d̄ānatōis sn̄iaz. Au
get dubitatōez apl̄i dictū. Vibi inq̄t p̄ mi
nimo ē vta vob̄ iudicet vl ab h̄ūano die /
s̄z neqz meip̄m d̄iudico / q̄ tū alibi se p̄muz
fatef̄ inē p̄ctōres. Venit inq̄t de⁹ saluos fa
cere p̄ctōres. q̄z p̄m̄ ego suz. **Q**uo q̄lē ad
ista r̄fūsiōne aduena nr̄ daret. **Uolucer**
Qualē nimirū dat apl̄s / dū subdit ad p̄al
legatū q̄dā s̄bū. q̄ me iudicat d̄ns ē. Et
alibi. Scio q̄ i me nō habitat bonū / p̄for
mit̄ ad illd̄ xpi. Qui ex p̄p̄rijs loq̄t mēdat̄
est. **L**ertissima igit̄ nō scrupulosa r̄ōe tene
re debz ois hō viūēs / qm̄ sine gr̄a dei d̄āna
tus ē. q̄ p̄opt̄ h̄ūillet se hō q̄rū potuerit. si
bi vilescat. se deiciat. se p̄culcet i r̄cogitatō
nē sua. q̄ n̄ h̄ret q̄d deo d̄ānāti r̄nderet. q̄d
ob̄iiceret dicēt̄. amice nō facio tibi iuriā.
accipe q̄d tuū ē et vade. Quid ē aut̄ illd̄ tu
um nisi p̄ctm̄ / nisi mēdaciū. Legisti q̄ san
ct⁹ abbas agathō moriēs / fr̄ibz it̄rogāt̄ /
bus an timeret / ⁊ an in opibz suis p̄fideret.
r̄ndit. In p̄itate timeo / neqz p̄fido in opibz

bus meis / q̄usqz venero añ deum. qm̄ alia
sunt iudicia dei / alia hoim̄. **Uolucer.**
Tot⁹ crede mihi volucer / horrore p̄cutior.
tot⁹ merore tabesco. tot⁹ in desolatōez et in
q̄ndā velut despatōz deiciōz hec audiens.
nec q̄d de p̄terit̄ nec de futuris agam scio.
Uolucer. Atvero german⁹ tu⁹ hac p̄si
deratōe sic vti nitit̄ vt inter tot p̄mētia mū
di mala. inē tot hostiles carnis ac demonis
molestias p̄ ip̄az d̄no p̄picio fortiorē assur
gere q̄rat in spem solidiorē cōsolatiōez. et i
trāq̄lliori pace q̄escere. **Uolucer.** r̄ōem et moduz
collocutio dici p̄oris exposuit. **Donic⁹.**
Demini. p̄ despatōez ei ad spem vēire do
cuiisti. Lausant nihilomū scrupuli r̄les in
q̄etudinē mētis quā fluctuare faciūt. a qua
sicut musce moriētēs p̄dunt suauitatē odo
ris. i. deuotōis ⁊ amoris sermētū. Luigi
lare demū p̄pellit et exuscitare dilectā. **Uolucer.**
q̄z ip̄a velit. **Uolucer.** Accipito p̄siliū

Secundū metrum

quartū dicolon tetrastophon. p̄imi tres ⁊
sus sunt trochaici alemānū dimetri acata
lectici / sicut p̄mus in sc̄do metro q̄ri d̄ cō
so. phi. Quart⁹ ē dactylic⁹ pherecratius tri
meter acatalectic⁹ sicut sc̄cū d̄us in secun
do metro sc̄di libri. Pontus p̄lat arenas.
Ad finem fit distrophon.

I tuum tabescit in te
Scrupulis exagitatū
Tor / gemens et anxiatū
Persta fortius in spe.
Filijs suis quid obest
Prouida cura patris scit.
Pane filiorum seruus
Ut quandoqz cibatur /
Sic cibo serui frequenter
Paruus vescitur heres
Glorietur vt nequaqz
Et speret cor vtrinqz
Proximum solet iuuamen
Fieri contribulatis
Nonne fluctus et procelle
Expurgant mare crebro
Parturit filium mater
Sed non absqz dolor.
Letus alacrisqz fies
Dorum prole beatus
Si memor dei recusas
Nic solamen habere

De consolatiōe theologie

Prosa tertia quat

ti. ¶ **Donicus.**

Ro q̄s blādimenta mūdi sup̄aue-
rit. q̄s adimpleuerit. p̄pheticū vo-
tū. letet cor meū vt timeat nomē tu-
um: Quis ad sacrificiū salutis offerēdū ac-
cedere p̄sūperit / si fuerit alien⁹ a dulcedine
dei. si aruerit sic mons gelboe / in q̄ nec ros
desup refrigerās / nec pluuia rigās ⁊ secun-
dās cadat. s; sit sibi celū enēū ⁊ tra ferrea de-
serta ⁊ inaq̄sa: ¶ **Uoluer.** Plimos crede
mibi sefellit nimia sentimētōz h̄mōi p̄q̄si-
tio seu cupido / h̄ i ture lupinis ⁊ begardis.
h̄ in q̄busdā deuor⁹ nō fm sciaz exptū ē. q̄
deliramēta cordis sui p̄ dei sentimēt⁹ aple-
pantes turpiter errauerit. Alij frustra cona-
ti sunt ad nibi passionabilē affici / cū senti-
ret ap̄ls aliā legē repugnātē. Alij ita deo se
voluerūt tradere / q̄ oia de⁹ ageret i eis tm̄
mō passiuē se h̄ntib⁹. Alij p̄ vnionē ap̄icis
mētāl cū sp̄sctō / tradūt h̄re sciaz mysticā
d̄ deo. ita tm̄ q̄ de⁹ nō ap̄phēdat sub q̄cūq̄
rōe vl̄ entis vel veri vl̄ boni. ¶ **S; ab istis**
⁊ a porib⁹ inq̄rit vbi meritū erit si dilectōis
voluntarie null⁹ habeat act⁹: At uero q̄ rōe
debeat cor tuū medias int̄ scrupuloz ac tē-
ptatōnū agitatiōes se gerere / te doceat exē-
plū palpabile. Utū nante q̄dā vasculo / i
q̄ sup cuspidē erectā librata ē ex transuerso
volubil⁹ ac⁹ ferrea. cui⁹ acies affecta ē p̄ ma-
gnetē / q̄ fit vt i polū articum assidua sit sua
directio. Nō aliter cor affectū dei dilectōe i
fide et spe ferri p̄uenit i deū. Porro sicut ex
motu vasis p̄tinēt acū agitac⁹ ac⁹ aliorū.
nūc dextrosū / nūc sinistrosū. redit tm̄ sp̄ i
idipm dū q̄scere sinit. Cōformit̄ turbatō-
nē aut vacillatōz cor pati videt ex scrupulo-
sis morib⁹. mō p̄ has / mō p̄ illas passionū
fluctuatōnes. maneat attamē diuin⁹ amor
firm⁹ / saltē in habitu / q̄d sufficit si nō peni-
tus eiecerit ip̄m hō. Et ita sufficit vt aliq̄s
inueniat p̄stātor resistere pctis. imo cor p̄
exponere martyrio. carens actu talib⁹ senti-
mētis q̄s abūdatē plen⁹ eis. ¶ **Quare**
p̄t signū istud sensibil⁹ suauitatis inefficacit̄
arguere caritatē dei / si nō affuerint comites
caritatis signate p̄ aplm. Caritas inq̄t pati-
ens ē. benigna ē. cū reliq̄s q̄s subiūgit. ita
q̄ si fides / si spes / si cetera p̄tutes iformes
esse p̄nt / dū deest caritas effugiēs a facie la-
tēt⁹ sup̄bie / cur n̄ potit hec expta suauitas:
Bustas igit̄ hāc suauitatē ytere cū hūilita-

te et gr̄az actōe. Bustu cares / fer i patiētia
⁊ māfuctudie / attēdēs q̄ aliqui demō aburi-
tur naturali bono teneri cordis. vt ē i ml̄ie
rib⁹. sic ecōuerso p̄t gr̄a naturale bonū tale i
adiutorū sui sumere / vt vehemētior et cre-
brior inualecat sp̄ual̄ d̄notio. S; dū surre-
pit sup̄bia (q̄b⁹ ei n̄ insidiet q̄ vexare voluit
apl̄m) tollit hec par iterior / rediq̄s colaphi-
zatio tēptatōis / custos hūilitatis. q̄ casu suf-
ficiat gr̄a dei. Nec more generatiōis p̄ue ⁊
puerfe diuinū sibi deuorōnis signū querat
¶ **Donic⁹.** Eccerelabimur i id q̄d ab ini-
tio q̄sitū ē / q̄ rōe potit aliq̄s q̄c̄s aggredi
sub dubio p̄stitū⁹. an agat recte si ex int̄io-
ri p̄scie motu sufficiēs certitudo n̄ habetur
¶ **Peribit deniq̄s ois ars distiguēdi veras a**
falsis imissiōes p̄phicas aut reuelatōnes.
¶ **Uoluer.** Habes sup̄ h̄ vltio sc̄pta nō
pauca pegrini n̄ri q̄ primū vo respectu co-
rū q̄ futura sūt (d̄ p̄terit⁹ q̄ppe iā diximus)
sic obfuare p̄uenit / vt nō reputet culpa vbi
culpa nō ē. Alioqn̄ causat̄ erronea p̄scia p̄
quā si q̄libet attētet fieri. iā culpa ē si fluctu-
et anim⁹. ¶ **P̄tēca sub hac dubitatōe velut**
ad vtrūlib⁹ nesciēs q̄d actur⁹ sit / p̄siliū est
vt nō agat / q̄m exponeret se discrimi. q̄ ca-
su certū habeat q̄ peccat⁹. ¶ **His igit̄ q̄c̄s se**
cur⁹ agere cert⁹ sis illd̄ esse bonū / neq̄ vtu-
ti p̄riū. S; refert q̄ certitudie. sufficit nepe
certitudo moral̄ / q̄le notauim⁹. vt vl̄ n̄ sis i
pctō dū fac⁹ q̄d i te ē. aut saltē pctm̄ nō in-
curris nouū p̄ temeritatē. exēpli gr̄a. celebra-
di. orta ē eni ex diligētia tue p̄patōis exau-
fatio. ¶ **Ceterz moral̄ hec certitudo p̄ doctri-**
nā colligit̄ altero triū modoz. Un⁹ p̄uenit
ex alet⁹ auctoritate. Al̄ ex p̄pa eruditōne.
Terci⁹ ab exp̄imētali p̄suctudie. Sub p̄-
mo viuūt icipientes et aiales. Sub sc̄do p̄-
ficiētes ⁊ rōnales. Sb̄ t̄cio p̄fecti ⁊ sp̄uales
Cōsonat p̄hs tradēs tres hoīm maneries
ad doctnā iueniri. Pauci p̄ seipos dociles
sūt p̄p̄ clarā sue p̄plexiōis armoniā. addo
vl̄ aliā gr̄az gr̄tis datā q̄ faciliter agēda p̄ci-
piūt sc̄pturas vt Aug⁹. itelligūt. Multi p̄
alios erudiūt recipientes ab eis itelligētiaz
sc̄pturaz aut si neq̄unt credūt saltē dicētib⁹
⁊ obediūt. Terciū gen⁹ despatū ē ad doct-
nā. q̄ neq̄ doceri p̄nt / neq̄ docētib⁹ assenti-
re volūt. Quib⁹ relicti (sunt eni pl⁹ discoli
q̄ ml̄ta ex brut⁹ / q̄ p̄ hūanā domāt̄ idustri-
am. vt canes. vt eq̄. vt amee. vt aues aliā)
fiat fmo d̄ reliq̄s. ¶ **P̄uto q̄ religionū istī**
B̄ mēdaz p̄ncipal̄ cā fuit auctas regim̄is cui

magis obediētia p̄staret q̄ p̄p̄erōi / q̄ i plu-
rimis dubia valde ē / debil̄ z icerta. P̄reua-
lere s̄il̄ h̄z hec auctoritas respectu iuniorū
q̄z ūlibz ad mḡros vl̄ pentes. qm̄ iudiciuz
p̄p̄erōi vl̄ nullū vl̄ imp̄fectū h̄nt. Hoc pi-
ragore schola fuabat. Sic iubet dñs dicēs
Interoga p̄res tuos z dicent tibi / maiores
tuos z annūciabūt tibi. Maiorē intelligo
q̄ ml̄tis exp̄ientis eruditi sūt i agilibus
hūanis. q̄z iudicia tradit Aresto. cē recipi-
enda tāq̄ p̄ncipia p̄p̄t ml̄ta vidisse. Extrē-
dit h̄ ad eos q̄ respectu diuioz p̄p̄t p̄suetu-
dinē exercitatos h̄nt sensus / q̄les iā i solitu-
die sibi viuere sufficiūt. ¶ Superst̄ sc̄t̄s do-
ct̄rie mod̄ p̄posito n̄ro vicinior v̄n̄ sumit̄
i agēdis sufficiēs z moral̄ certitudo. Quis
mod̄ iste / nutrit̄q̄ ex studiosa p̄scrutātōne
diuioz mādatōz q̄le suadet sapiēs. Queti-
bi p̄cepit de⁹ illa cogita sp̄. et i pluribz op̄i-
bus ei⁹ ne fuer̄ curiosus. Et itez. nihil dul-
ci⁹ q̄ respicere i mādat̄ dei. Hinc beatū di-
cit ps̄. q̄ i lege dñi meditat̄ die ac nocte / cū
ceteris absq̄ nūero cadētibz i hāc sn̄iaz. Ita
q̄ s̄cl̄ i sc̄pt̄is suis locut̄ ē de⁹ / z idip̄m (ait
Job) nō repetet / qm̄ sufficiēter erudiunt et
p̄sūt. t̄m̄mō relegāt puro fideli z integro
corde. Valimol̄ q̄d̄ et incredul̄ tenebrosi
oz indenascit̄ error̄ caligo. qd̄ i heretic̄ oli-
(nescio si ampli⁹ n̄ra hac etate) p̄spiciū fuit
q̄n̄ cecutiētes facti sunt ml̄ti circa fores p̄n-
cipioz moralium / q̄ sunt de p̄mis imp̄ssioibz
nature. q̄ rursus digito p̄p̄o sc̄p̄it de⁹ i ta-
bul̄ lapideis ad indelibile mēoriā / repetēs
ea tercio p̄ fidei traditiōez in euāgelio. Ita
q̄z lugere plāgereq̄z p̄pellimur.

Tercium metrum quar-

ti. dicolon distrophon. Primus vsus iam
bicus archilochi⁹ trimeter acatalectic⁹. se-
cūdus elegiac⁹. currit cū terecio tereciō d̄ cō-
so. phi. Quāuis fluente.

e Pigma quīs pferat secū fides
Est a fonte tū lucis / origo sua
Per hanc sophie veritas recondita

Quā natura nequit insinuasse / patet
Reclat ecce parvulis amans eos
Atq̄ docens z cum simplicibus graditur
Sui sup̄bis mente cordis clauditur
Vult intellectus subsit vt omnis ei.
Petitq̄ sensus omnis vt se denegat.
Debet homo totius obsequiū dño.
Par nempe bestijs peccando factus est
Indiget hinc fidei subdere colla iugo.

Ut ambulet vite vias nec offēdat /
P̄andit qualis sit finis habendus ei.
P̄cepta rursus inculcat prius data
Nam mos p̄uersus obnubilarat ea.
Vitis ingredi vitam. mandata cōserua
Roborat hic decadē christ⁹ in alta leuans.
Si prima p̄ se nota p̄cepta decem
Vens scelerata docet falsa vl̄ ambigua.
In his fides si sit obscurior / plena
Deridie palpans / ammodo quid sup̄est
Iesu benigne / quid potest magis tuam
Externis legem tradere ludibrio.
Dodos et regulas viuendi deinceps
Quos his enersis / plebs tua suscipiet

Prosa quarta quar-

ti. Monicus.

b Ocest volucer q̄ stomachabar m̄
p̄ meū / dū theologiā effert es. v̄n̄
sit q̄ nōnullos ex theologis exp̄erū
mur i nullo meliores. v̄n̄ā nō d̄tere riores
ceteris hoīb. ¶ Volucer. Folo monice
de aliena vita theologoz nec alioz sc̄rta-
tor cē vl̄ cēsor curiosus. Hoc v̄n̄ c̄ redidi
p̄p̄t qd̄ et locut̄ sum / q̄ theologia nō admi-
ra fidei sp̄ei z caritati / instat z officit / quē
admodū d̄ phia romanoz refert apl̄s. qm̄
p̄pter inḡritudinē dati sunt sup̄ alios hoīes
in reprobū sensū. Cāz reddit. qz cū cōgūis-
sent deū nō sic deū gl̄ificauerūt. neq̄ gr̄ias
egerūt. Ingratitudinē h̄o maiorē esse i cō-
tēptu vl̄ abusu theologie q̄z phie nemo d̄it
bitauerit. P̄terea sicut ap̄d ciceronē ora-
tor describit. q̄ ē vir bon⁹ dicēdi p̄it⁹. Itz
theologū noīam⁹ virū bonū in sacris l̄ris
eruditū. nō q̄dem eruditōe soli⁹ intellect⁹.
sed ml̄to maḡ affectus. vt ea q̄ p̄ theologiā
intelligit / traducat p̄ iugē ruminatōez in af-
fectū cordis / z executōz opis. q̄tin⁹ sapien-
tia fm̄ nomē suū sapida sit i bonis / suauit̄ z
iocūde. i mal⁹ tristabilē z acerbe / alioq̄n̄ ta-
les istar Urie ferūt l̄ras d̄anatiōis sue. dāt
aduersus semetip̄os ex ore p̄p̄o iudicium.
p̄l̄ificiūt exēplo vite q̄z iustruāt p̄bo doct̄ri-
ne. sacras deniq̄ l̄ras ipudēter suis inq̄na-
tis moribz z desiderijs subf̄n̄ire p̄pellunt.
sensū a sc̄tis p̄ribz traditū distorq̄ntes. imo
sepe nesciētes. nescia p̄fecto ē ps̄ magna ra-
liū q̄ se theologie p̄fessoz iactitāt. ita vt ex-
periri stupor sit. Jō q̄ppe theologiā nesci-
unt. qz se curis alijs quotidie tradūt. Esto
sciant. vides quemadmodū ratio / dos ho-
minū p̄clarissima vertitur reprobis ad suā.

De cōsolatione theologie

alioꝝq; p̄nicie. Unū q̄z q̄nto meliꝝ tāto
furiosiores eos q̄ ad sobrietatē ip̄o nō vtūf
reddit. nō vini vicio s; potāriū. Dicta sint
hec interim q̄tinꝝ aīo tuo tristi mos gereret
et solueret q̄stio facta / sil vt ea q̄ d̄ theologie
solatōe scribimꝝ q̄lit et a q̄b; accipienda
sint vtilitē isinuaremꝝ. Cōfido ī d̄no q̄ ap̄d
idiotas sollicitos d̄ salute sua / in q̄b; ē sim
plex fides. certa spes. ⁊ suavis caritas insi
debūt fructuosꝝ ī aīo theologicē sine (īdo n̄
frustra sunt) q̄s ap̄d repletos lris gignētib;
sciam illā quā inflare dicit apl's. Oculum
p̄o q̄s nesciat q̄ntū turbat aut excecet ista
rio. **S**ūt alij minꝝ culpabilē (nescio si mi
nus tolerabilē) errātes / q̄s ex doctrina dum
moralē q̄rit certitudinē / nullū lumē rōnis
mouet ad assensū cuiusuis agibil' t̄mō sa
tis est si dicitur potuerit. Hoc scētū ē. h̄ tal'
doctoz in lectura sua sensit. h̄ al' ita posuit.
siles aspiciētib; p̄o ad solē dorso splēdorez
eiꝝ ī mōtib; q̄s ad aspectū sol' nullꝝ sufficit
ōndētis digiꝝ attollere. Cur ita? Quia de
orsuz oculū mergere soliti sunt / vbi nō aspi
cūt sol' nisi circūuolutꝝ caligine. Plane. lucē
natura nedū sensibil' sed intelligibil' ita h̄z
vt q̄nto longiꝝ ab origie p̄tēdit / eo fiat debi
lior. crassior. ⁊ subobscurior. Proptea si lu
men intellectuāle ingit ad ista considerāda
demergit / grossescit ⁊ crassescit quodāmō.
ineptūq; reddidit supiora q̄s uis lucidiora cō
spicere. S; neq; lumē vitatis accipiūt isti
nisi circūuolutū sit q̄dā veluti caligine tra
ductōis hūane. **M**onitus. Expimur
id sepe qd̄ dicitis. Sed qd̄ p̄inde faciēduz
sit insinua. **V**oluer. Monēdi sunt ab i
gressu studij nō ita figere solā ī p̄stitūtib;
suis retinēdis mēoria / vt plimū mos ē. q̄n
exerceāt intellectū / ratōneq; p̄sulat. ex q̄bus
p̄cipijs vl' moralib; vl' theologicis origi
nent h̄mōi p̄stitūōes. Ita enī fiet vt collu
strenē lumē p̄moz p̄ncipioz. q̄ si vl' nolūt
vl' nequnt / credāt illustratis. Recogitēt in
sup p̄stantiā hūane p̄ditōis / q̄ ad h̄ p̄dita ē
vt totū sensibilē mūdū q̄ p̄ sensū portas ī
gredit / in p̄mēdo species suas atq; simula
cra / reducāt in p̄mū p̄ncipiū deū / cū q̄daz
simplificatōe et puritate. Ita p̄cedēs a dō
mūdꝝ sit eo p̄tinne vtilior ī suis p̄tib; / q̄ lō
gūq; put in elevētis videre ē. ⁊ ī solis lu
mine. Rursus aut reddidit sp̄ualior magꝝ ac
magꝝ p̄ opatōz itellectꝝ agētꝝ ī fantasmatā
corpalia. ex q̄b; elicit sua vtute sp̄s intelli
gibiles simplices ⁊ incorpēas. Et sicut na

tū ex carne sēsūū caro erat suo mō. sic quod
nascit ex intelligibili sp̄ū / sp̄s ē. Adeo qui
dē vt n̄ dubitauerit apl's dicere. q̄ adheret
deo vnꝝ sp̄s ē cū eo. Hec opatio p̄cipue
spectat ad eleuatos theologos / exercitātes
se ad theologiā mysticā. q̄ p̄ abnegatōz tē
dit ī simplificatōez. vtz q̄n veniēdū ē ad
agibilia tractatōez optꝝ rursus in iferiora
respiciēda descēdere. Alioquin fallerent isti
mō ad p̄mos p̄rio si lumini p̄ncipioz he
rerēt adeo q̄ p̄clusionū vitiōem omitterent
exēplo astrologi cadētis ī foueā dū ambu
lās respicit astra. **D**eniq; p̄fectꝝ erit q̄ stu
diōsa circūspectōe p̄fabit ī vtrosq;. hūc iu
ristā theologiū / et cū theologo iuristā iudi
cabo. Quales fuerūt p̄mi doctozes ex q̄rū
sentētis decretales decretāz p̄pacte sunt.
Monitꝝ. Raros afferetas n̄ra tales.
cām scire desidero. **V**oluer. Pauci to
lerāt laborē studij. In ml'z vl' etas vel ige
niū vl' sumptꝝ nō suppetūt. Eūē p̄terea q̄
mystica agar ancilla vidēs se pepisse / h̄z cō
tēptui sarā d̄nam quā sterilē existimat. Ra
chel insup foras limpidos h̄ns oculos /
irridet aliq̄m mordaciꝝ sorozis lye lippitū
dinē / cū se mutuo iure sorozis p̄ueniat ho
nozare / ipam q̄z agar impio d̄ne sue subijct
dicatūq; p̄ eā equū fuerat obedire. **S**ub
inde p̄pēdis difficultatē infinitā quā habz
moralē negociū / dū p̄fēq; q̄rit / qz n̄ satꝝ ē in
telligere qd̄ vtz sit ⁊ qd̄ certū / sic cadit sub
arte tradere. s; p̄ticularēs circūstātiās q̄ va
riabiles sunt neq; sub arte neq; sub doctrina
veniūt. Circūspicere necesse ē statū ī p̄mis
reipublice cū morib; eā regētū. si iuxta p̄s
liū foci moysi sunt viri potētes / timentes
deū / in q̄b; sit vitas. ⁊ q̄ oderit auariciā ne
q; sit ap̄d eos p̄sonaz acceptio. n̄ icōstātia
neq; dep̄uatū p̄siliū. Alioq̄n n̄ erit ab eis
iudiciū rectū q̄rūcūq; fuerit postulātū / ni
si p̄uiderit ex alto dē q̄ p̄ p̄ueros / p̄ iniq; /
p̄ bruta / p̄ demōes sepiꝝ exercuit iudicia iu
sta. Quā ī rethobias ore diuio locutꝝ ē. dū
filio iussit p̄siliū sp̄ a sapiēte p̄qrere / oī insit
p̄ inq̄t tpe b̄ndic deuz. ⁊ pete ab eo vt vias
tuas dirigat. ⁊ oīa p̄silia tua ī ip̄o p̄ma neāt
Que sint aut p̄silia dei aperuit p̄salmista lo
q̄ns ei. Cōsiliū meū iustificatōes tue. n̄ ita
tū vt hūanū p̄siliū deserat. qd̄ vtiq; dz exi
stimari diuinuz. si rite. si hūilit. si deuote. si
obediēt fuerit inq̄sitū. Quale zelꝝ feruidꝝ ⁊
oīs generaliter passio vehemens / solet nec
petere / nec petito vl' ingesto credere. **M**o

nic? Omittam? deiceps ea loq̄ q̄ sub eru
ditōe doctrinali nō veniūt. neq̄ enī moralis
certitudo (q̄ntū ex dictis colligo) p̄t sub v/
na regula tradi q̄ sufficiat in oī casu p̄sciam
agētis reddere securā se non deliāsse. qd̄ ex
euētū re: p̄pēdi sepi? solet. ¶ Volucer.
Propterea p̄stitute sunt in figura tres ciui/
tates refugij. fides spes et caritas / cōtinen/
tes lauacrū p̄nicē / emunitatis asilū / quati/
nus pax turbata per ea se fecisse formidat
hō reformet / que pax qualiter obseruanda
sit intellige.

Quartū metrū quar

ti monocolon / vsus est dactylic? alemani?
tetrameter hypercatalecticus. currit cū q̄nto
carmie q̄rti de cōso. phi. si q̄s arcturi.

Ulra pax / sūmi munus opimū
Te voluntati / sit bona tū
Puncius defert missus ab alto
Nam male menti qualis erit pax?
Sternitur lecto sordere repleto.
Compleat r̄ spinis se viciorum.
Qualium turba dilaceratur.
Tracta nunc istuc / rursus et illuc.
Dissidet secum seq̄ remordet.
Uiribus vanis omnipotenti
Sulca guerram dat more gigantum
Pugnat e contra quodq̄ creatū
Ius sui regis sedulo seruans
Si placet fiat vera tibi pax /
Ordinatus sit primitus omnis
Moris. affectus nec vagus erret.
Queritans extra se posse quieto
Se frui mundo. quod nequit esse.
Pauca pertinet non alienis
Uiribus se det. sed nec habenas
Sensibus laxet. semper anhelet
Legis eterne iussa tenere.
Litteris sacris assiduus sit
Quippe dat pacem zelus eorum.
Pacis eterne pignus et arram.

Prosa quinta r̄ vl

tima libri quarti. ¶ Donic?
Dueniat oro pax ista nob. Atue/
ro nō dū sat̄ explicuisti q̄ sit apd̄
pegrinū nost̄ p̄solatio specialis
delinēis nū in tā p̄fusibili rez tē/
pestate / qualē in florētissimo nup̄ frācie re/
gno. noiatim in celebrima parisiēsi ciuitate
p̄tigisse / nō p̄sus ignorat r̄ nos intuemur.

¶ Volucer Accipe sup̄ istis doctrinam
theologicē cēlit? imisse / quā deiceps nō me
loq̄ purato. Cōquerer? o hō q̄ etate tua ml̄
ti depeunt. qd̄ q̄so nouū accidit? H̄z etas
oīs mortuos suos. q̄tidie recipit terra mil/
le modis hūanū gen? / hos pestis / illos fa/
mes. alios gladi? . multos naufragia. mor/
bi. incēdia. voragine absumūt. q̄ppe ter/
ra sunt r̄ in terrā reuertūt. Dētiebar? o ne
quā dū eue dicēti. Ne forte moriamur. sub
itulistī. neq̄ q̄s. oēs extrūc capitali supplicio
adiudicati sūt. Nil refert q̄s p̄or. q̄s poste/
rior securi mort̄ feriat. Unū dabo tibi qd̄
iure p̄fitear esse timēdū. q̄ merito yl̄ demeri
to / vita iāiā citissime desitura / finiat apd̄ iur
dicē deū. Scio mecū fateber? . Interrogo
te / m̄deat existimatio tua. Dē tuos q̄s i/
matura violētāq̄ nece d̄fles creptos aut iur
sta causa p̄didit aut iusta / si iusta. cur icul/
pas iusticiā? Cur nō letaris lauās man? tu
as i sanguie p̄ctōris? Si iusta / vide si so/
brū ē eos plāgere q̄s p̄ iusticia moriētes
brōs r̄ps appellat? S̄z dices. potuerāt iur
sti viuēdo corrigi. iusti r̄o pl? ad suā alioz
q̄ salutē sup̄stitēs iustificari. Quid si sordi
dus sorduisq̄ adhuc si sue damnatōnis as
fidue penas auxiss̄. Iust? r̄o vt sepe fit ex
cidiss̄ a iusticiā? ¶ Par? lati? ista d̄ductio.
nōne varij sūt enē? belli. r̄ nūc istū / nūc illū
p̄sumit gladi? / vt nō glie? accinet? vt d̄fici
et / qm̄ n̄ ē fortū bellū. dic̄ Ecclesiastē ¶ S̄z
ad aliora p̄cedere n̄re rōes volūt. q̄ nihil
casuale. nihil fortuitū tradūt dō. cui? p̄silia
sup̄ filios hōim / hūana curiositas p̄phēde
re p̄ singlā n̄ p̄sumat. Attigam? tū aliq̄ q̄lia
et p̄phicē r̄ historicē libris n̄ris phas ē col
ligere. Destruerūt assirij ydolatre qd̄ / sine
dō / hierl̄m sc̄tāz ciuitatē cū pp̄lo. Quid p̄
ysaiā dicat d̄ns audi. Ue assur r̄ga furoz
mei / bacul? ip̄e ē i manu eoz mea idigna
tio. Seq̄t. Ip̄e aut nō sic arbitrabit̄. r̄ cor
ei? n̄ ita est iabit. s̄ ad p̄terēdū erit cor eius.
Ecce q̄ d̄ malos d̄ pp̄lo suo / int̄ q̄s n̄ du
biū fuisse q̄sdā inocētes / voluit p̄d̄ge deti
ores affligere / q̄les appellāt r̄gā furoz sui.
q̄uis obleq̄ deo blasphemī nō crederēt. qd̄
si tale aliqd̄ opat? est mō de? / q̄ prātē habz
vite r̄ mortis. in cui? p̄spectu nō iustifica
bit oīs viues. Nōne frēq̄ntē i regimine rei
publice cupiditas se purat caritatē? cū hec
cōmune bonū. illa pp̄riū cōmodū semper
inq̄rat. Esto sit caritas / qd̄ si nō adhibuit
p̄ sui fuoz n̄q̄ custodia p̄ p̄ditiosas insidi

De cōsolatione theologie

as cautela / quale hūana p̄t et erigit indu-
stria. Quid si bellassent aduersus infideles
aut aduersus ceteros sui regis hostes / et oc-
cubuissent. felices eos i altera vita. nōne iu-
dicares nec morte turpi fūctos? Quid si p̄sen-
tē t̄m respicias vitā / terreat apls si in hac vi-
ta t̄m spantes sum? miserabiliores sumus
oibz hoibz. ¶ Quis p̄terea nouit si ascēderit
in aures dñi sabaorth clamor flagitiorū sce-
lez et abominatōnū / q̄bz vel popul? vl re-
ctores et nobiles. vel yriqs forsan peccaue-
rant. quos tradidit de? nō i man? ifidelitū /
vt alias plerūqz. qñqz p wādalos et gothos
et hunos. aliqñ p alios noiatim. p̄p̄ spur-
cissimā carnis corruptōem / vt aliq̄bz reue-
lario dixit. exposuit suos mō de? cladibz bel-
lorū ciuilitū. ubi tumultuat ppls s̄ nobiles
i nō sine lege / sine ordie nobiles i nē se / cum
disscatōe mutua p̄ploz se destruūt. Punit
(crede mihi) de? occultiora sepe delicta per
flagella patētia. illa etiā q̄ p̄ tritū cor et hu-
miliatū delecta p̄de fuerūt q̄ ad culpā repe-
tit i penā. Hinc fit vt aliq̄s p̄sentia? bene-
uincēs / aliqñ p̄phēdat afflictio / aut p̄ par-
uo sicut putat delicto nouo / grādiōz p̄uni-
tio subsequat. quēadmodū cernere ē in cor-
pis egritudibz. q̄ ad occasiōem facile oriri
vident? / aut recidiuū pati. ¶ Sed da nulluz
neqz modo neqz antea p̄cessisse demerituz /
viri? vl exerceat ad meritū. vl ad p̄miū coro-
nat. Adde q̄ mutat de? vt placet regna de-
gēte i gēte p̄p̄ iusticias et varios dolos.
Habuchodonosor mēte capt? test? ē. testis
troia. testis roma. testis daniel de dissipati-
one monarchiaz q̄ttuoz p̄ncipaliū. Habz
enī q̄libz res in terris q̄ndā sue duratōnis
periodū. atqz vicissitudini subiecta ē. sit hō
sit dom? / sit ciuitas. sit regnū. sit imperiū.
Durauit p̄tea dñs sacerdotiū hely iuxta
reuelatōez samueli factā. Qui? gen? saul ex-
terminauit cū ciuitate sacerdotū i ore gladij
viros et m̄lieres / puulos et lactētes. ¶ Ubi
p̄cor attēde vigilāter (Est enī p̄posito res
accōmoda) vide q̄s occasiōē p̄stiterit pro-
ximā neci crudelissime sacerdotū ac viro-
rū vestitoz ephor lineo / cū m̄licibz et pu-
lis et lactētibz et p̄sus inocuis. cū horreda
demolitōe ciuitatis. Nōne legis q̄ declina-
uerat dauid ad abymelech sacerdotē / sum-
pserat i necessitate famis panes sc̄tōs cum
gladio goliath / neuter istic culpabil. Et d̄
dauid test? iesus in euāgelio. Licz vsus sit
bona mēte / reū se mēoz as. execut? ē nihilo-

min? saul irritat? mala volūtate destructōz
quā dei volūtate optiā se facturā p̄dixerat.
¶ Lanit i psalmis de deo. Cōuertit cor eo-
rū. nō dubiū egiptioz. vt odiret pplm suū
et dolū faceret i suos ei?. Cōuertit itellige.
qz materiā odij et doli m̄strauit i m̄ultiplica-
tōe hebreoz et i miracloz p moysen oñsiōe
Quocirca facile p̄z cē fallax argumētum
Prouenerūt ex isti? opatōe scādala. mortef
malaqz sinenūero. Egit ḡtal culpabiliter.
Nihil ei tā bonuz q̄ neq̄cia puerloz neq̄at
abuti. Exēplū in p̄testatōe fidei p̄ martyres
claret. Et p̄mo in p̄dicatōe xp̄i. q̄ nō venit
pacē mittere in trās s̄ gladiū. Qui? or? vi-
qz diuin? tot inocētes p herodē dedit neci.
castigat p̄ filiū. medic? egrotū. ipi se peri-
mūt. nūqd ager p̄ sup filio. medic? sup eg-
ro p̄niāz. qz mort? occasiōz deditse v̄si sūt?
nō puto. ¶ Notauer? et in p̄nti re quēadmo-
dū pugnauerūt filij isrl̄ tribz vicibz s̄ benia-
min ob vindictā pessimi sceler? i vxore leui-
te. Lā iusta erat et qd̄ fortasse miraberis de-
derat de? assensum pugnātibz victi sūt p̄-
mo / et itez sc̄do vsqz ad iternitōez q̄nq̄gita-
miliū pugnatoz ex isrl̄. Tercia pugna de-
dit eis purgatis et hūiliat? victoriā vsqz ad
oimodam pene d̄letōez beniamitice tribz.
¶ Nō discurrā p̄ plima. scrutati q̄ppe sc̄p-
turas meas occurrūt t̄tia copiose / qz lectō
v̄uax ē et q̄i malle? p̄terēs petras / solatōz
deniqz faciēs s̄ mortaliū casus iopinatos.
et q̄ iusta dei bonitate vidēt idigni. Si vi-
der? (ait Ecc̄astes) calūnias egenoz et vio-
lētā iudicia / et subuerti iusticiā i puicia. nō
mireris sup h̄ negocio qm̄ excelsio excelsioz
ali? ē. Et isup vniuersē trerere impat̄ fuerūt
et ita impat̄ vt fuit sibi / etiā nesciētes / etiā
repugnātes et odiētes vt demōes. Uis nul-
lū ex amicis p̄dere. vis eos possidere trāq̄lle
oēs i dō dilexer? suā vitā. suā gl̄iaz. suas di-
uitias i eo recōditas habe. vtiqz sic n̄ p̄dif-
de? sic amicos cū sua vitā. gl̄ia diuitijs sp̄
et vbiqz possideb. Ceterz nēo despauerit de
te ihu bone. qm̄ cū irat? fuer? misericordie re-
cordaberis. Tu p? rēp̄statē trāquillū fac.
Tu rēpublicā p̄ varias agitātōes purifica-
rescis velut ex actōe mutua elemētōz nō-
bilioza gignis mixta. Apud te sūt innume-
rabiles modi purgatōis et saluatōis electo-
rū. Un? p̄ ignominia mortis / q̄ liberat etiā
a purgatoz sup̄p̄licijs. Ali? p̄ ablatōem
totalē tpaliū cū corpe. vnde laqus p̄teritur
oim debitoz. quoz fortassis alio modo nō

erat bñ possibil' solutio. Alij forsità egerūt tepide negligēter cāz v' iusticie publice v' legis diuine. aut circūstātiās culpabiles habuit sua psecutio oīa mors abolere potuit eo efficacē q̄ p̄tuncū illata est caruitq; se pulcro. ¶ Talia q̄s oīa diuineret. Audebo sublimi' vocē atrollere plenā solatōis sacre. Itaq; desolationū omnīū q̄s fuor ho stilis opat' est put q̄q̄eris / interrogo q̄lis assignat' causa: Si libido dñandi regēdi q̄s. si vindicte zel' efferus. si diuinitaz v' opū expectāda fames. si tituli fortassis aliq̄ nō minus scelerati sacrilegi nephandiq;. Felices oro nōne sunt q̄ virtuosus animis obsistere conati sunt q̄uis in oculis hoīm supari. Auctores v'o tāto infeliciores q̄nto nihil infelici' impunita licētia r' p̄spitate peccātium qualiū miseraris velim / p̄ sua p̄uersiōe saluteq; depcans. ¶ Qd si causa / iuxta q̄rundā ipudētā q̄ se de p̄tinacia dñat assignet' defensio catholice v̄itatis. vicia q̄rēs et errozes corrigere. r' h' corā iudice legitio / nūc ordinario. nūc sup̄mo. q̄dñi fidenter affirmauerim / btōs eē mortuos q̄ p̄ lege dei sui certauerint vsq; ad mortē / exēplo tot marty rū. ¶ Quid stupēs. q̄d me respicis: nolito mirari si hz q̄ridie martyres suos mūd'. si caro / si diabol' / cur nō habeat suos xp̄s: Hic ap̄ls. Op̄t hereses esse / vt q̄ p̄bati sunt manifesti fiāt. Quō manifesti: plane i bonū si legē dei defēderit strēnue. s; p̄sus i malū si v' maligne ipugnauerit aut ipugnātib; fauerit ipudēt' s̄bdole / neq̄ subuertēdo v' negādo iusticiā. ¶ Les dixer' scādaloz cāz oīz q̄le egerūt i alios p̄seq̄ntes aliq̄s vsq; ad coronā martirij. q̄ pacto inq̄es: Rñdeo. nōne martirij causa fuit vt p̄ xp̄o. p̄ v̄itate. p̄ iusticia. p̄ viciōz redargutōe / mors v̄ndecunq; tolerat'. Attēde q̄ cā reddiderit ip̄m abel p̄mū martyre i lege nature. Hec nimiz q̄ i odiū iusticie r̄ligiose q̄ sacrificiū obtulerat deo placabile. Cayn frater eū nihil tale cogitātē egrediētē i agz / iūdiōse pemit Uidel' q̄ pacto sit aliq̄s martyr etiam dñ ignorat. Dm̄tro de septē fr̄ib; machabeis i lege scripta / q̄ nō ob aliā cām q̄s ne legem i porcine carnis esu violaret / atrocissime necati sunt. Nō loq̄ de Johe bap: q̄ legis v̄triusq; moysi r' xp̄i limes q̄dā fuit. cui' martirij aliā nō inuenit cām habuisse nisi redargutōem publici incest'. Thomas cātuariēsis ob d̄fensiōem eccl̄iastice libertatis. Leodogari' ob zelū dom' frācie s̄ Ebroyñū. A gathel

agnes et lucia p̄pter fidē castitatis glorio so celebrāt martyrio. Et ita de plimis q̄rū exēplis p̄spicūz sit oēm hoīem q̄ p̄mittit odio iusticie r' v̄itatis / dñ sectat' illā / p̄seq̄t' aut defendit. insignit' apud deū vero titulo martyrij. qualecūq; fuerit ap̄d hoīes iudiciū. Quid si pl' aliq̄d addiderim. Innocētes q̄dē occisos p̄sideo / q̄s esse martyres null' q̄ fidē habz eccl̄ie dubitant. Sed q̄ rō martyrij. nūq̄d alia dabit' q̄s odiū xp̄i ex ambitōe regnādi pueniēs: Ubi rursus colligit' hec regula. q̄ ifantes aut pueri / quanto magis p̄uiciores / q̄s in odiū xp̄ianoz seu xp̄i vel sue legis p̄mittit infideles. iudei. saraceni. vel pagani / aut aliq̄ noīe ten' xp̄i. ani hereticātes apostatēz facti. aut i tyrānidis rabie versī. tales martyrio coronant' etiā mors timidi. p̄cipue si nō ali' criminis obex inest actu. ¶ Hec ifideat' aio tuo si ad q̄s fictōe me' es discipul'. Hec mēt' p̄turbarōes radicē euellāt. q̄m̄ alior. secunoz. salubrior. religiosior. r' gl̄osior nō est altera solatō ad quā p̄chere possit doctrina mee legis q̄s martyrij tolerātia. p̄ q̄d dēlet i proprio sanguie q̄libz culpa sil' et pena. vt prius hō liber et expedit' euolet i celum / vbi statū habeat oīm bonoz aggregatōne p̄fectū. ¶ Voluer. Hacten' o monice theologia locuta sit. nos ex sua n̄raq; collocutōne breuit' epilogātes sumam' h' p̄pēdiōsuz in oī tribulatōe solamē. vt toto corde suspirerem'. leuātes oculos i celū r' dicētes. Dē est p̄r misericordiaz r' tot' solatōis i cui' miseratōe sperādū ē. cui' se volūntati p̄formandū ē. a q̄ est v̄tus paciētē. in q̄ ē serenatō cōsciētie. Nos interim trahere conemur i affectū / q̄d sub q̄drīduo disseruim' p̄ intellectu. ¶ Donic'. Fiat ita p̄cor' / r' par dei q̄ exupat omnē sensū corda r' itelligētias nostras custodiat i charitate di. r' paciētia xp̄i vt p̄ paciētā r' solatōz scripturaz spem habeam'. Amen. Finit

Incipit dyalogus

apologetic' cui' collocutores sū voluer r' monicus. vt in solatōne theologie seruatū est. ¶ Voluer.

Em inq̄rim' o monice quā nec paucis dieb; nec vllis pene verbis explicare phas mihi ē. Petis cur termiata p̄ generale p̄ciliū nō fuerit causa fidei s̄ doctrinā pestiferā. Iubentē tyrānos p̄ insidias interfici / per